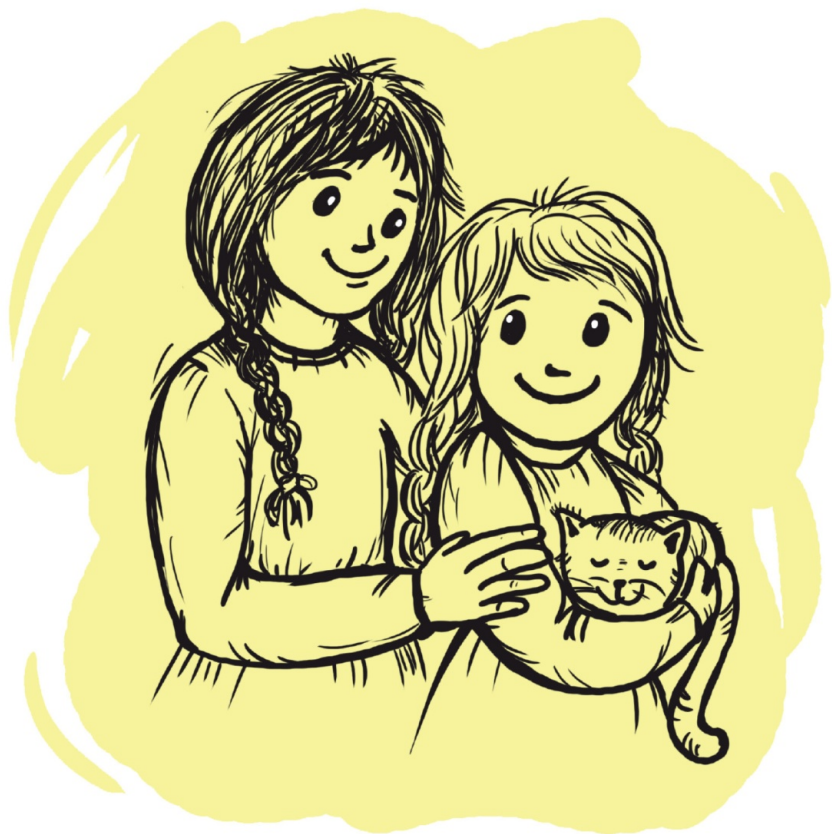

Městská knihovna v Praze

Gabra a Málinka, povedené dcerky

Amálie Kutinová

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

41 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Městská knihovna v Praze

Gabra a Málinka, povedené dcerky

Amálie Kutinová

1. díl

Znění tohoto textu vychází z díla [Gabra a Málinka, povedené dcerky](#) tak, jak bylo vydáno v Praze nakladatelstvím Kamélie v roce 2009. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

§

Text díla (Amálie Kutinová: Gabra a Málinka, povedené dcerky), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 26. 3. 2018.

OBSAH

Járek	7
Babiččin svátek.....	11
Pouť u Josefka	16
V kostelní věži	24
Kostelník s farářem ve škole	28
Kterak cikánky obalamutily dcerky	31
Jak si Gabra pomohla k novému kabátu	35
Cesta ze Štítné do Brumova.....	39
Dcerky na vandru	46
Struhař jde do města na nákupy.....	56
Není Macek jako Macek.....	62
Strašidlo.....	70
Kantor kamarád	73
Gabřiny obchody.....	76
Divadlo na rozloučenou a hostina na zahájenou	82
Dcerky u strýčka přednosta	87
Dcerky na hasičské slavnosti	97
Málinka stůně.....	104
Začátek školního roku	114
Pan inspektor ve škole.....	119
Když jsou pokažené Vánoce.....	124
Kterak Gabra vypudila Slepíčku	131
Pan učitel učí děti darebnostem	135
Dcerky jdou na bál.....	141
Stěhování.....	145
Slovníček nářečních výrazů.....	153

*Své matičce
Málinka*

Járek

Nejčistší vodičku, nejkrásnější kaménky a nejpěknější rybičky měl potok Járek, který obtékal školní zahradu ve Štítné nad Vlárou.

Aspoň tak tvrdily dvě nejmladší dcerky pana řídícího Gabra a Málinka. Však se něco do vln Járku nahleděly! Od jara až do zimy hrály si na jeho břehu, chytaly rybičky, vybíraly barevné kaménky, čváčaly se a ani v zimě jej neopustily. Běhaly po ledě, protloukaly jej a hleděly dolů do otvoru na proudící vodičku. Nejkrásněji však se to hledělo do Járku ze silničního můstku na jaře, kdy potok býval naplněn hučící vodou, plnou nánosů. To se obě děvčátka opřela o zábradlí, hleděla do kalných vln, nesoucích do blízké Vlárky mnoho pařezů, pařízků, dřeva, kor, klad, drnu i jiného, co ve své jarní dravosti pobraly.

To bylo něco pro děti!

Tak také dnes obě děvčátka stála nad vodou a zdálo se jim, že jedou i s můstkem daleko, daleko; přivírala oči a myslila, že se co nejdříve octnou nejmiň v Americe.

Gabra radila Málince:

„Dívaj sa do vln „zamúřaočky“, to vidíš naopravdickú Ameriku, domy aj všeccko, prám, jak je to v téj pėsničke:

V Americe při muzice
tancujú tam itrnice.
V Americe sú agáty,
na nich rostú cerguláty.
To je ta krásná Amerika!“

Právě tak to všeccko viděla Gabra: agáty, cerguláty i ty itrnice.

Málinka honem se také dívala „zamúřaočky“, aby také co nejdříve uviděla tu krásnou Ameriku. Gabra se jí ptala:

„Tož vidíš už něco?“

Ale Málince se z té krásy zatočila hlava, až se musila místo odpovědi chytit Gabry. Štěstí, že právě na ně maminka volala:

„Dcerky, dcerky, kde jste, nespahněte do Járku, pojd'te domů, je ještě zima!“

Dcerky odskočily a věru, hlavy se jim oběma nějak točily! Málince zaléhalo v uších, nemohla se ani vzpamatovat. Gabra, ač jen o rok a půl starší šestileté Málinky, byla o hodně větší, silnější a hlavně o moc moudřejší. Nabrala chutě do dlaně vody z Járku, ošplouchala obličej sobě i Málince, a už jim bylo hej! Honem se rozběhly ke škole a padly mamince okolo krku.

Takovou hodnou maminku mít, starostlivou, pečlivou a hezkou, kdo by ji neměl rád?

Od rána do večera viděly ji dcerky jen v práci, jak vaří, pere, žehlí nebo zašívá, a dcerky se jen diví, kdy vlastně maminka spí? Ať se probudily, jak chtěly brzo, nikdy maminku spící už neviděly. Jak by také ano! Ta už od čtyř hodin ráno pracuje v zahradě a dcerkám pak tvrdí, v tu dobu prý je v zahradě nejraději, to prý ptáčekové zpívají nejkrásnější písničky.

Kolikrát si dcerky umínily, že si na tu krásu s maminkou přivstanou, ale zatím ještě v sedm hodin měla maminka co dělat, než svoje ospalečky probudila.

A ten jejich tatínek, panečku, to byl nějaký tatínek! Jakživy od něho dcerky nebyly bity, a to už něco znamenalo!

Ale nadlouho maminka dcerek doma neudržela. Začala jim být zase dlouhá chvíle. Co pořád v bytě? To nic není! Stokrát je to lepší u Járku!

Mrkly na sebe, utekly ven a už zase hleděly do vody. Znovu pozorovaly plovoucí dřívka a drny, ale tu pojednou křičí Gabra, ruce zvedajíc nad hlavu:

„Kočka ve vodě, kočka, živá kočka! Mňučí!“

Málinka zbystřila sluch i zrak. Na mou věru! Vlny odnášejí krásné mourovaté koťátko. A jak žalostně plakalo! To jistě pro svoji maminku.

Dcerkám se sevřela srdečka, pohlédly na sebe, a hup! s můstku dolů na břeh. Obě popadly vyplavené haluze a milé koťátko zachraňovaly.

Moc jim to dalo práce, ale přec jen mourečka šťastně z vody vytáhly. Hladily ho, hřály a obě hrozně nadávaly na ukrutníky ukrutné, co kocourka chtěli sprovodit se světa. A že si mourečka pěkně vychovají, budou ho krmit a věnují mu tu největší lásku.

Hned na březích Járku odbyly slavné křtiny. Gabra pokropila kočičí hlavičku vodou a řekla:

„Budeš sa jmenovat Macek.“

Nato pak svěřila Macíčka Málince, neb ta kočičí máma, odjakživa to se zvířátky nejlépe uměla. Děvčátko šuplo kocourka za bluzičku, aby se ohřál, a už s ním utíkalo domů do babiččina pokojíčku.

Gabra zůstala na můstku doufajíc, že ještě něco z vody vytáhne. Ale už nevytáhla. Z vesnice přiběhlo několik chlapců – ogarů – „Gabro, pojď hrát křivák!“ a hned vytahovali kudly. Dvakrát zvat nemusili. To byla Gabřina nejmilejší hra. Tož hned se u Járku dala s ogary do hry a křivák se jen kmital ve vzduchu a zarážel se do země. Gabra si libovala, že je to o moc lepší, než se piplat doma s kotětem.

Tváře, které mívala vždy jako růže, jí dnes v zápalu hry zrovna hořely. Tmavohnědé vlásky jí nad čelem poskakovaly a černé oči hlídaly tu křivák, tu chlapce. Běda, kdyby ji ogaři chtěli ošidit!

Zatím Málinka, všecka blažena, že zachránila ubohému tvorečku život, dýchala na své koťátko. Babička stlala mu postýlku na staré másnici. Málince dobře rozuměla. Ještě pomohla i Macíčka nakrmit, teple zabalit, a jen se obě hrozily, kterak, chudinku malinkou, mohl někdo hodit do vody, když už koťátko nebylo slepé! Tak krásně hledělo na Málinku, jako by jí chtělo říci:

„Děkuji ti, milá Málinko, my dva budeme dobří kamarádi!“

A byli. Málinka vůbec si se zvířátky moc dobře rozuměla. Bylo to děvčátko tiché, slabší, kaštanových vlásků, bledších tváří a její oči hledávaly prý už v peřince vážně do světa.

O všem tuze přemýšlela a ráda vedla vážné rozprávky. Na to si však Gabra moc nepotrpěla. Co jí bylo do toho, když se jí Málinka ptala:

„Co myslíš, Gabro, má kocúrek dušičku?“ Nebo: „Vidělas, že náš pes Rón má sny? Mluví ze spaní!“ „A víš, že brablenci mají řeč?“

Inu, Gabra si zvířecí vlastnosti nebrala tuze do hlavy pravíc, že má svých starostí dost. To tak, bude myslet „na brablence“ a ogaři jí vyfouknou křivák, ne?

Co je jí do „brablenčí“ řeči?

A s těmi psími sny?

„Psa kúšú blechy, to sú ty sny!“ odbývala Málunku.

S tím na Gabru nesměla a to Málunku tuze mrzelo. Musila si s někým o tak důležitých věcech popovídat! Má pes sny! Málinka to dobře ví! A „brablenci“ jsou tolik zajímaví! Málinka opatruje kopeček mravenců za včelínem už dva roky, nosí jim sladkosti a ležíc na bříšku dobře vidí jejich život v samé práci, a jak se dotýkají navzájem, to je ta jejich řeč!

Ale ať! Bude to všechno povídat Macíčkoví! A tu si brávala Málinka kocourka na klín, vyprávěla mu divy divoucí a Macíček na ni hleděl rozšířenýma očima, jako by všemu navlas rozuměl. Lízal Málince ruce svým drsným jazýčkem, nechal si obracet ouška na ruby anebo šimrat pod krkem.

A jedli také spolu. Co měla Málinka, ze všeho oddělila Macíčkoví na jeho mištičku, kam šlo děvčátko, šel kocourek taky a rostl jako z vody.

Inu, vždyť skutečně z vody pocházel!

Babiččin svátek

Jednoho dne si posadila maminka na nos brýle a dlouho listovala v jakési malé knížce. Dcerky kolem ní obskakovaly a Gabře se po chvíli podařilo přečíst nápis knížky: „Gratulant“. To najisto věděly, že maminka hledá přání pro babičku, a nemýlily se. Mělo být brzy 9. března, svátek všech František, a tudíž i jejich babičky. Však už je maminka zavolala a praví jim vážně:

„Vybrala jsem vám pěkné přání pro babičku – hleďte se to co nejlépe naučit.“

Ještě jim přáníčka pěkně opsala a dcerky běžely do prázdné třídy za tabuli. Tam bylo nejoblíbenější místo dcerek. Do třídy mnoho nesměly, a když už tam byly, tož za tabulí je hned tak nikdo nezahlédl, když do třídy nahlížel a hledal je. A tak zde začala Gabra předčítat přání:

Och, jak je to krásný čas,
babička má svátek zas,
a já vnučka běžím přáti,
babičce chci něco dáti,
upekla to moje máti.....

To Gabra najisto věděla, že ponese babičce dort.

Což, o ten dort by nebylo, ale to přání se jí naprosto nelíbilo. Všelijak se nad tím ušklíbovala a říkala, že je to „hlupota hlupá“. Že ona by jinačí verše dovedla. Málinka se na ni nedůvěřivě dívala, a to Gabra raději hned vzala křídu a skládala na tabuli:

Vinšuju, vinšuju,
a vinšovat nepřestanu,
dokád'neco nedostanu!
Babička naša peníze má,

ona je najisto cérečkám dá.
Má je schované v pomand'úrce,
co ju nosí na téj šňúrce.

Gabra se radostí celá zapýřila, jak se jí to povedlo. Málince se to teprve líbilo. Něco takového! Gabra básní! Ó já! Takové krásné přání složila! Málinka se nic jiného učit nebude a naučí se mu také. A tak se pěkně spolu domluvily, a že to budou říkat obě najednou.

Jen velice přemýšlely, jak by ještě babičku obdarovaly. Gabra si vzpomněla, že babička ráda povídla. To jí Gabra dá! Namaže babičce pořádný krajíc chleba tlustě povídlý. Ať se má babička dobře! A Málinka že upeče koláč. Pravý koláč, jako pékávají s dětmi za Božími mukami. Pěkný z hlíny, vysázený kaménky, posypaný cihlovým prachem. Na památku od Málinky!

To se však Gabře nezdálo dost dobré, že to je jenom na podiv a ne na jídlo, aby radši Málinka nesla ten maminčin dort.

Dort? A což kdyby jej dcerky babičce upekly samy? Málinka tvrdila, že to dovede. Dívá prý se často mamince pod ruce a odkoukala všechno.

„No, když si trúfáš, tož to zkusíme, ale mosíš sa mně začestovat, že doopravdy necigáníš!“

A tož Málinka se čestovala tak, jak ji tomu Gabra naučila: „Na mú dušu, na psí kušu, na kočičí svědomí“ a pěstí se při tom bila do prsou.

To jim dalo práce, než dort potajmu stvořily. Ale ten byl krásný, panečku! A to těsto, jejej!

Když byla maminka s babičkou v zahradě, Málinka s Gabrou vzaly trošku mouky, vejce, cukr a všechno smíchaly dohromady. Potom však uznaly, že je to kapánek husté. Málinka radila přilít trochu vody, ale Gabra ji okřikla:

„Co ťa napadá, žbluňo, do dortu vodu! To si može jít babička chlpnút ke korýtku a je to to samé. Tam sa mosí dat inší věc.“

A že půjde sama něco objevit. Šla a hledala v kredenci: a tak tam dala trochu rumu, pak krapet pepře, skořice a nového koření, aby to mělo přece kořeněnou chuť. A ještě se jim to pořád nezdálo být to pravé! Tož

šly ke kredenci obě dvě i s těstem a přidaly ještě trochu anýzu. Však to je všechno k jídlu, škodit to nemůže! Málince došla paměť a ne a ne si vzpomenout, co vlastně ještě do dortu patří.

No, snad už je to všecko.

Jen ta barva, ta pořád nebyla dortová.

„Najisto tam patříja vařené trnky,“ pravila Gabra.

Tož tam daly vařené trnky – povidla – zamíchaly, a už to bylo. Ach, ten dort byl krásný! A jak se krásně upek! Štěstí, že starší sestry dělaly jarní úklid na hůře, dcerky byly pěkně samy, a to se jim to hodilo. Než přišla maminka a babička ze zahrady, bylo už i vyvětráno.

Druhého dne udělaly na dort polevu. Smíchaly práškový cukr s kávou a touto cukrovou kaší dort namazaly. Bylo to sice lepkavé, ale to zrovna bylo dobré. „Aspoň na dortě budou držet parády!“ libovaly si dcerky, když okrašlovaly dort kolem dokola větrovým cukrovím. Toho bylo vždy v kredenci v hrnečku dost – to dcerky nerady.

„Sak na ryby, ešče cosi doprostředka,“ mívá Gabra.

„Maminka dává růžu, Gabro,“ upozorňuje Málinka.

„To víš, růžu v březnu, leda kočičky – a ani ty ešče nejsú,“ pobroukává Gabra.

Obě vstrčily prstíky do úst a přemýšlely.

„Ha!“ zvolala Gabra, „už to mám! Kohútí péro!“

Gabra letí ke své záhadné skrýši v krabici pod postelí, popadne vlající pero a už je zase u dortu.

Ó já, to je krása! Pero, zapíchnuté uprostřed dortu, vlaje, bílé cukroví se leskne a dcerky mají takovou radost, že si musejí zadrendit!

V den svátku šla babička s maminkou do kostela, a to byly dcerky velice rády. Odříkávaly si svá přání a musily si doznat, že to moc dobře umějí.

„Co si oblečem?“ ptala se Málinka Gabry.

„Co inšího, než šaty, ty trúbelko!“ odpovídá Gabra, „to víš, že nezostanem jak dvá gaťaláci!“

Ba, dcerky vypadaly opravdu jako dva „gaťaláci“. Maminka jim dávala na noc takové divné obleky, ani to nebyla košilka, ani kalhotky, asi

obojí dohromady. Gabra tomu říkala „košulaté gatě“. Zapínalo se to vzadu. Nohavice byly předlouhé, aby dcerkám nefoukalo na nohy, a tož si to musily dcerky řádně při chůzi vysoukat.

Ale než se obléknou, ještě si připraví pro babičku své dárky. Gabra namazala řádný krajíc chleba povidly, Málinka dala na talíř svůj dort a teď že se půjdou oblékat.

Ale tu máš! dcerky slyší kroky. Babička a maminka se vracejí z kostela. Tož dcerky hup! – popadly své dary a schovaly se za dveře v babiččině pokojíčku. Gabra tam ve spěchu navlekla na nohy jakési staré škarbaly. Najednou jim začalo být veselo, zvláště když se na sebe podívaly, jak vypadaly. Málince vysoukané nohavice pořád padaly a Gabra se jí smála, že má vlečku.

Ale to už jde babička do pokojíčku a dcerky si pošušky, že udělají na babičku hu!

A tož honem: hu! hu!

Babička se věru lekla, ale neměla času na to myslit, neboť děti celé usmáté spustily:

„Vinšuju, vinšuju
a vinšovat nepřestanu,
dokád' neco nedostanu.
Babička naša peníze má,
ona je najisto cérečkám dá.
Má je schované v pompad'úrce,
co ju nosí na téj šňůrce.“

„Tu máte, babičko, povidla aj dort!“

Babička zas neměla času ani sprásknout ruce nad hlavou, když už tu byla maminka a chtěla zaplatit za „vinš“ sama. Toho však babička nedopustila, aby děti byly o jejím svátku bity. I toto! Objala je a sama odříkávala:

„Babička vaše peníze má, ona je najisto dcerečkám dá.“ A už vytahovala ze své starodávné pompadúrky penízky a dávala je dcerečkám. Ty

však musily – nezdoily jedny – chtít nechtít odříkat svá přání, kterým je maminka naučila, ať to uměly nebo neuměly. Jen aby si babička nemyslila, že ona, maminka, učí děti takovýmhle darebnotem! Nic jiného, než že do těch dcerek vjel zase rarášek, jako mockrát.

Dcerky zálibně pohlížely na babičku, jak si ukusuje chleba s povidly a jak krájí i chutná dort.

„Ten je dobrý, vid’te, babičko!“ hleděly dcerky babičce přímo do očí, a co měla babička, chudák, dělat?

„No, dobré je to, dobré,“ chválila. „Trochu to sice na jazyku štípe, ale aspoň se můj starý žaludek trochu vyčistí.“

Dcerky radostí jen zářily, ale přec jen největší radost měly z peněz, vždyť měla být za týden ve Štítné slavná a po celém širém okolí oblíbená pout’.

Pouť u Josefka

Dcerky na pouť nějak peněz potřebovaly! Málinka byla šetrnější; nechala si na útratu jen něco málo a vše ostatní si vhodila do hliněného prasátka v kuférku v babiččině pokojíčku.

Gabra to udělala obráceně. Do prasátka vhodila jen něco málo, a vše ostatní že si nechá na pouť. Snad nebude o pouti žebrat? Potřebuje hřebínek do vlasů, červenou pentli a letos si chce koupit první zrcátko...

Maminka slyší, jakou darebnost šeptá Gabra Málince, a už dcerky napomíná:

„Na útratu už myslíte, ale abyste si dřív uklidily hračky a pomohly v práci, to vám ani nenapadne. Nevíte, že před poutí se musí nejdřív udělat řádný pořádek?“

Na to dcerky věru zapomněly. Zauvažovaly a vskutku uznaly, že by se mohly nějaké té práce chopit. Aspoň jim lépe čas do pouti uteče.

Nejdříve se pustí do hraček. Co není potřebné, uklidí na půdu. Sedly si ke svým košíkům, prohrabovaly, ale na nic přijít nemohly. Snad nezahodí ještě dost dobré panenky? Ani za nic! Nebo snad trumpetku? Ať si netroubí – Gabra umí do ní křičet a ogaři ani to nepoznají, když jim Gabra – jako první voják – velí. Snad bubínek? No, konec konců, ten má než jen jednu desku, ten by se mohl dát na půdu. Beztak jím nabírají jen vodu a písek.

Maminka nabádá:

„Děti, všechny nepotřebné věci byste mohly hodit do vody – darmo to i na půdě překáží. Budou si s tím hrát vodníkovy děti!“

Dcerky nazvedly hlavičky. „Vodníkovy děti? Copak je vodník v Járku?“

„Ale ne,“ vysvětluje maminka, „vodník není v Járku, ale až v Černém moři. Járek teče do Vlára, Vlára do Dunaje a Dunaj do Černého moře. Tam žijí chudobní vodníkové a vytahují z vody, co jim vlny přinesou...“

Dcerky byly z toho všechny zamyšlené, ale po chvíli prohlásily, že ty staré hračky tedy pošlou těm vodníkům...

Jen ještě prosily maminku, aby s nimi šla na půdu pro ty nejstarší hračky. I ty že pošlou.

Maminka si dala říci. Beztak se musí podívat, jak starší dcery půdu uklidily.

Oh, na hůře! Co tam bylo všeho krásného a dcerkám potřebného! Do všech starých škatul nejdříve nahlédly, kdejaký starý klobouk si na hlavu posadily a do starých kožišin se oblékaly. Ani si nevšimly, jak maminka prohlíží zásoby, zvláště sušené ovoce, kolik ho za zimu ubylo, a musí doznat, že daleko více, než ho spotřebovala. Zrovna tak ořechů. Inu, snad by děti neoddělovala?

A co tak prohlíží, přemýšlí, slyší jakési podezřelé pískání. Jde po zvuku, a nastojte! Maminka zvolala: „Na mou věru, myši v pasti! Ale co! Kdyby jenom v pasti! Ale ony, nezdooby, mají v pasti celé hnízdo! Starý, stará a hromada mladých. A kocour si pěkně spí dole na másnici. Co je to za kocoura? Oh, basta fidli, co se s tou pastí stalo? Musila se jaksi polámat. Zatrackaná věc! Dcerky, pojd'te sem,“ volala maminka, rychle zaklopujíc dvířka u pastičky, aby se ta banda myší nerozutekla. „A ty, Málínko, tu máš, seber to a utop to všechno v Járku, pěkně podrž past pod vodou, až všechny myši budou vzhůru nohama. A potom to všechno vytřep do vody a přijď domů.“

Málínka namítala:

„Ale mami...“

Gabra zase:

„Mně to dajte, já je vypořádám.“

Maminka však nechtěla. Tak šla topit Málínka, zatím co maminka ještě něco sem tam uklízela a Gabra zlobila.

Málínka nesla myši před sebou jako svátost. Pozorovala je: Ach, ty byly krásné! Celá rodinka: „tatínek, u něho maminka, a dětí, jako u nich. Ba, Valča, Ludva, Gabra a Málínka. A jaké měly krásné pacinky, růžové a jako z hedvábí. Hle, hle, maminka jejich, jak se o ně bojí! Neboj se maminko, já ti neublížím, kdepak! Ale, Bože, vždyť ty myšky jdu utopit!“ Málínka se rozplakala, tisknouc k srdci pastičku s myškami. Nebyla zvyklá neposlouchati maminky, a proto s tak těžkým srdcem kráčela

k Járku. Déšť přestával, ale Járek už měl koryto plničky. Pohlédla smutně na myšky, zaplakala a se slovy: „Sbohem, mé drahé myšky,“ pouštěla je do hlubin Járku.

Ach, to bylo smutné! Myšky se postavily na zadní tlapky a Málince se zdálo, že spínají ručky a prosí o slitování. Už měly vodičky po samý čumáček. Málinka se rozhodla: Neutopí jich! Vytáhla pastičku, otřepala ji, rychle otevřela dvířka, a než by napočítal deset, všechny myšky upalovaly břehem vzhůru a přímo ke škole.

Málince se ulehčilo u srdečka. Byla přesvědčena, že celé nebe se s ní raduje nad svobodnými myškami.

Jen jedno ji pak bolelo. Že bude mít před maminkou tajnost. Zdali to jen vydrží? – Musí. Maminka by se tuze zlobila!

A když se s pastičkou vrátila na půdu, ani nemukla a položila ji za komín.

Maminka už byla zabrána v práci, otírala zbylé pavučiny a Gabra nakukovala z okénka a pokřikovala dolů na ogary. Málince bylo veselo, a tak hledala ve škatulích a ve staré almaře, aby vynašla hračky. Tam jich ale bylo! Moc pěkné sice už nebyly, jak jinak – vždyť prošly rukama všech dětí řídících a sem přišly jen ty, které už nebyly ani Málince potřebný. Vedle panenky dřevěné s naprosto omytým obličejem ležela malá kolébka, vlastnoručně stařečkem zrobená a nyní celá už odřená, pak tu bylo otlučené hliněné prasátko, dřevěný loupežník s uraženýma nohama a mnoho jiného. Málinka zavolala Gabru. Ta se nemohla odlepit od okna, dělajíc všechny možné posunky, vyplazené jazyky, dlouhý nos na ogary dole na cestě. Až maminka musila ji mírným gécnutím z darebačin vzpamatovat. Tož potom šla Gabra k Málince. Jen se ošívala, jak dostala lepanec. Leč když viděla, jak vzácné věci Málinka probírá, naráz to přestalo bolet a vztek, který ihned v krvi zahořel – až zrudly tváře, naráz zmizel. Tu obě dcerky braly hračky jednu po druhé do ruky, vzpomínaly a hladily je.

Málinka dřevěnou panenku zulíbala tam, kde kdysi bývala ústa, pohoupala ji v rukou a v kolébečce pokolébala.

Tak milým dcerkám čas pěkně utíkal, že se ani nenadály, a už bylo odpoledne před poutí. Všude pekli, chystali, ale nejvíce práce měla maminka ve škole. Chystala drůbež, v peci pekla koláče, vykrajovala cukroví, ale ty děti se pořád pletly pod ruce! Kdyby raději šly ven, ale to zrovna ne, musejí právě do všeho strkat nos a mamince se to zrovna nepodaří. Bodejť taky ano! Gabra stojí za maminkou, točí rukou jako klikou a všecka příkrčena čaruje:

„Čáry máry ruchadlo, aby neco upadlo.“

Maminka se ohlédne, chce plácnout Gabru a šup – už leží kus cukrového těsta na zemi. Gabra je popadne a tamta v nohy, už je pryč. Sotva si maminka oddychne, už zase za ní něco šramotí. Teď zase Málinka:

„Čáry máry pod kočáry,“ – a točí ručičkou jako dříve Gabra.

Ale maminka si dá pozor a dá Málince pěkný lepaneček. A ještě Gabra na Málinku strouhá mrkvičku, co že si to vyčarovala?

A tak raději obě utekou k Járku. Tam jim nikdy dlouhá chvíle není. Dnes že si umyjí pěkně kolínka. Vlezly si do vody jen po kotníčky, vzaly oblásky, které vypadaly jako opravdická mydélka, a dřely si nohy. Jen se divily, co že to nemydlí? Od Božích muk hledělo na ně plno ogarů, udělali si z dlaní kornouty na oči a pokřikovali na dcerky.

„Ogaři,“ křičela Gabra z plných plic. „Pojďte sem, já vám cosi povím.“

A hloupí ogaři šli. Když přišli až na můstek, Gabra s Málinkou na ně udělaly dlouhý nos, vysmály se ogarům a hup z vody ven! Běžely ke škole.

Měly na čase. Maminka už je sháněla a mohla jim hlavu utrhnout, když viděla, že zas se v březnu brodily ve vodě. „Honem, nezdoby, zahřát se do postele!“ A tož dcerky šly, lehly si do postele, usnuly a moc krásně se jim to spalo.

Když se vyspaly, už tu byla ta slavná pout'. To byly rády! Maminka si dala s nimi velkou práci, pěkně dcerky oblekla, načesala a vyprovodila za dveře. Ne aby jim napadlo jít k Járku! Pěkně rovnou do kostela, to je pravá pout', a pak teprve mezi boudy. Hlavně aby dobře poslouchaly kázání. Maminka se jich na všecko potom zeptá.

Děti, toť se ví, byly by nejraději zůstaly hned mezi krámy, ale slavnostní zvonění nedalo otálet a šlo se tedy do chrámu. Dětem dovoloval staříčkový pan farář Filip přístup až na oltářní stupínky, hlásaje často s kazatelny, že se řídí slovy Kristovými: „Nechte maličkých přijít ke mně“. Tam bylo místo pro dcerky jako stvořené. Hleděly tu na kněze, tu na ministranty a litovaly, že ony, dcerky, ministrovat nemohou. Jak rády by si zazvonily na zvoneček! Však Gabra kolikrát měla o tom rozmluvy s ministrujícími ogary a ještě nováčky vždycky pořádně šťouchla, aby zazvonili. Inu, dcerky to měly dobře odkoukané a ministrovat by uměly od hodiny.

Jen ten Struhař, starý kostelník, kdyby na ně tak nevyvaloval oči! Byly by si dnes tak rády pohladily slavnostní ornát pana faráře. Zatím musily se jen pěkně modlit a vonět ke kadidlu, které jim jako naschvál Struhař pod jejich nosy nakouřil.

Ale všechno má svůj konec, tak i slavná mše, kázání i oběra. Té dcerky nikdy nevynechaly. Hrozně rády chodily s hořícími svíčkami a kladly vzadu na oltář po pětníčku. Všecko bylo krásné, jen ta tlačence z kostela ven nestála za nic. Aspoň tak tvrdila Málinka. Ne však Gabra. Ta byla na tlačenci kos. Položila se klidně některé panímámě na záda a nechala se nést. Zrovna tak to radila Málince, ale když ona – špunt jeden zatrackaný – byla hrozně malinká a bála se, že ji zašlápne. Musila se tedy držet Gabry, a to bylo nejjistější. Gabra říkala, že je v tlačenci opravdu moc ráda. Pěkně že si při tom odpočine, ba jdou na ni i dřímoty. Jako kdyby plavala po moři.

Už byly z kostela ven a už se proplétaly mezi boudami vyhlížejíce, co si odpoledne koupí.

To bylo krásných věcí! Ale co to bylo platno, když Gabře škvrkalo v bříšku a snad že nebude o pouti hladovět? Krocán doma na pekáči a Gabře by měl žaludek žbluňkat prázdnotou?

„Půť neuteče, ale krocana by mně snědli,“ křičela a popadla Málinku za ruku, aby s ní rychleji utíkala.

„Mami, dajte mně honem krocana,“ hlásí Gabra již mezi dveřmi.

„Počkat, počkat, dříve povíte, co kázal pan farář,“ odpovídá maminka. Gabra stojí jako sloup a za chvíli si vzpomíná:

„Ano, už vím! Kázal o Pánu Bohu!“

Ta byla chytrá! Maminka nemohla říci, že Gabra lže.

Tak se raději ptá Málinky a ta věrně všechno vyloží a je pochválena. To je přece dcerečka, ta si dá na všechno pozor! Maminka jí musí dát za to dvacetník na pouť.

Gabra také dostane, sice by s ní nevydrželi, ale až potom, ať má dlouho laskominy! Ale ne aby si koupily darebnosti!

Málinka se něco napřemýšlela, když po slavném obědě šla společně s Gabrou na pouť, co by si tak pěkného koupila? Obě obcházely všechny krámy, kde co všechno ohmataly, na nejednu trumpetku si zatroubily a nakonec zůstaly stát u tureckého medu, „tam že sa napasú“. Gabra se tam chytla ogarů a že s nimi půjde na kolotoč. Málinka však chtěla dřív vybrat nějaký dáreček mamince a tak milou Gabru opustila. Ta se proto pranic nehněvala. S ogary byla moc dobrá zábava a na kolotoči že si sedne rovnou na káču. A to s Málinkou nemohla. Té by se zatočila makovička.

Málinka žmolíc dvacetníček poodešla, aby mohla vymyslet, co by koupila, aby to nebyla darebnost a aby všichni z toho, hlavně maminka, něco měli. Chodila okolo krámů sama, tu myslila, zda by se mamince nehodilo zrcátko nebo snad náprstek. Ale těch měla maminka do aleluja, to tedy ne. Copak jen? Či tkaničky do botek? nebo knoflíčky? Ne, to také ne, to maminka kupuje na celý rok od Grána, co k nim chodí z Čech. Nebo něco k snědku? Cukroví? To nejde, to maminka nikdy nejí, leda jen fefrmincové, co děti nerady, a ostatní schová pro ni. A to obyčejně Gabra vyloodí a na místě sní. Tak to také ne!

Ach, už to má! Nic nekoupí z krámu, půjde zadem k Čepkům, ke kupci a tam koupí za dvacetník kvasnice.

To bude mít maminka radost! To bude potřebná věc!

Šla pěkně zadem k Čepkům – zaklepala, a když otevřeli, hned prosila:

„Mohli byste mně, prosím vás, prodat kvasnice?“

„A co, pro Boha ťa prosím, o púti kvasnice?“ – divil se pan Čepek, protahuje se po svátečním odpočinku.

A tož Málinka vysvětluje, že nechce podarebně utratit peníze na té pouti a myslí, že těch kvasnic maminka nejmíc užije. Dá je do buchet a aspoň se na každého dostane.

„Tož tak, tož to je za tvoje peníze, to na ozaj bude mět maminka radost, aj užitek,“ smál se pan Čepek a prodal kvasnice. A proto, že byla pouť, dal jich větší kousek a dal maminku pozdravovat.

Málinka, všecka blažená, běžela domů. Pan Čepek jí dokonce slíbil, kdyby snad doma hubovali, že jí to vymění třebas za barevné „štangličky“, nebo za co bude chtít. Ale Málinka nemá starostí. Běží, běží, k srdci tiskne nadšeně praktický dárek a letí k mamince. Už mezi dveřmi hlásí:

„Maminko, já jsem vám přinesla cosi s púti, tu to máte,“

Maminka se ohlédne, vidí rozzářené děvčátko – podávající jí dáreček.

„Beztak to bude nějaké cukroví,“ myslí si. „Ale, sněz si to sama,“ – zdráhá se přijmouti, „snad bys o pouti nerozdávala!“

„Ale, maminko, vemte si, to je to pro vás od Málinky!“

„Má dobré srdečko to děvčátko,“ – myslí si maminka a rozbaluje balíček. Co to? Maminka vytřeští oči, zahledí se do ranečku, pak si čichne, vrtí hlavou a praví:

„Ale, to tě kdesi ošídili, vždyť to jsou kvasnice!“

„No vždyť, vždyť,“ – kývá radostně Málinka hlavou. „Abyste jich všeci ve zdraví užili! To jsem koupila potřebnou věc, vidíte?“ a vítězně se děvčátko rozhlíží po ostatních.

To maminka už chápe, ťukne se do čela a směje se a směje. – Kvasnice z pouti!

Musil se přijít podívat i tatínek i babička, co že to ta malá přinesla. Veselí bylo veliké, ale Málinka utírá si loktem oči. Snad neprovedla hloupost? Ale tu přiskočí k ní maminka, obejmě ji, utře jí zástěrkou uplakané oči a říká jí, že žádný ji ještě tak nepotěšil, jako Málinka s kvasnicemi. A že jí upeče takový koláč, že jí ho bude Gabra závidět.

A tatínek otvírá peněženku a dává Málince celé dvě koruny, aby si koupila teď něco pro sebe.

Málinka běží, běží do babiččina pokojíčku a tam v kufru vedle babiččiny postele popadne hliněné prasátko, jednu korunu tam vhodí a běží zas na pout'

Nastala jí nová radost.

„Oh, Bože, celá koruna, co s ňú? Za cukroví to neutratí, to ne, ale támhle, támhle je něco! Sošky! Ach, toho krásného andělíčka s těmi zlatými křidélky, toho bych chtěla mít!“

„Prosím, co stojí ten krásný andělíček?“ ptá se tiše.

„Korunu dvacet,“ říká paní se založenýma rukama.

Málinka hledí na korunu, zas na andělíčka a zas na paní.

„Ty máš jen korunu, vid'? Tak si vem andělíčka a dej sem korunu.“

Málinka popadne sošku, položí peníz a už zase běží domů k mamince. Oh, ta se musila divit krásnému andělíčkovu a zjistila, že je celý podobný Málince. Děvčátko postavilo andělíčka na mamincin noční stůl, dalo k němu vázičku se sedmikráskami, ale pořád se jí zdálo, že je jaksí málo naporáděný. Tož přinesla šatičky od panenek a oblékala ho do nich celé odpoledne, zatím co ostatní děti užívaly pouti co nejveseleji.

Gabra nevěděla, co napřed. Nejraděj i by si koupila za pár šestáků celý krám; tu běžela na kolotoč, tu zas utíkala tahat planety a dlouho do večera stála mezi ogary pod okny hospody, kde byla muzika. Z hospody ozývalo se výskání, jáсот a písň. Mládenci tancovali odzemek, zpívajíce „Po valašsky od zeme“.

A zatím, co se všichni o pouti veselili, Málinka spala na mamincině posteli v koutečku a v ručkách držela oblečeného andělíčka...

V kostelní věži

Jednoho dne byli ogaři ve škole velice neposední. Chystal se totiž odpoledne ve Štítné pohřeb jakéhosi nemluvnátka z Kopanic. – Ó, chalupo spadni – na funusy se ogaři odjakživa těšili.

Tam bylo věcí k divení! Muzika hrála, a umřel-li kdo svobodný, byly družičky. Nejvíce však ze všeho zajímaly děti „plačky“. Byly to ženy najaté pro pláč, měly oblečené černé šaty a na hlavách se jim bělely bílé šátky, čistě vyprané a nažehlené. A jak uměly naříkat! Hořekovaly nahlas, křičely, lomily rukama, až rozplakaly kdekoho. Nikdo by nevěřil, že za chvíli půjdou právě tyto osoby zvesela a s muzikou do hospody... Děti vše rády pozorovaly od začátku až do konce, od kopání hrobu až po tu hospodu. Gabra byla jako na koni, běhala s ogary o závod. Ne tak Málinka. Ta mohla dělat – aspoň podle Gabry – na pohřbu od hodiny plačku.

Ale byla to také jiná příčina, proč se děti rády pohřbu účastnily. Byl to starý kostelník Struhař, kterému děcka ráda provedla leckterou lumpačinu, a to proto, že je tak horlivě ode všeho v kostele odháněl.

Gabra vykládala ogarům, „že ju kostelník nemože ani čut,“ ba že jí dal onehdy pohlavek. – A to se musilo osladit. Gabra se zaklínala, že mu něco provede. To se ogarům velice hodilo. Dali hlavy dohromady a vymýšleli. A Gabra, poněvadž má náležitou náladu, hlásí:

„Víte-li co, ogaři, vlezem kostelníkovi na zvonici a zhongáme se na zvonoch!“

„Nech žije Gabra!“ křičí nadšení ogaři.

To bylo přece něco! Na zvonici! A už se všichni usjednotili, že schovejí Struhařovi klíče, jež vždy nechává viset u zámku, než odbude pohřeb, a potom – tož však se to uvidí!

Odpoledne nevěřil kostelník svým očím, kterak Gabraogaři byli hodní. Měl radost, že se tak polepšili, a Gabru, místo aby ji vytahal za vlasy jako jindy, docela pohladil, tak se slušně chovala. Žádné šťuchání,

žádné šuškáni, inu byla docela jinačí. Gabra se v duchu hihňala a myslila si:

„Akorát, to víš, budu ti tu stát nadarmo, jak ten svatý utřinos! Počkej, šak sa dočkáš!“

Kostelník marně nečekal. Za nic ne a ne najít klíče od věže. Tož dveře zabouchl, cosi škaredého zabručel a že půjde s plačkami do hospody „zapít dušičku“.

Na to čekala dětská společnost, Gabra a zástup ogarů. Vytáhli jako pravé vojsko „zpodzaplotu“ a škr – už byli ve věži. Cupy, dupy, po schodech vzhůru. Tam vlevo byly dveře a ty vedly na kůr. Tam se jen nakouklo, neboť v těch místech si Gabra na darebnosti moc netroufala; tam bylo místo pro tatínka a tam se nesměl jakživ žádný cirkus dělat. Ale tam výš vedly prauzoučké schody na věž. Strmé, dřevěné a celé zaprášené.

„Zatrackaný kostelník,“ hubovala Gabra, „ani nezamete. To u nás na schodech hůrových je inší pořádek! Od hodiny by mohl na nich Struhař, chlapisko jedno škaredé, obědvat.“

Ale co, teď se nedá myslit na schody, když děti vidí nad sebou zvony. Věru, chvíli zůstaly stát, zatajily dech a pohlížely vzhůru. To byl tajemný pohled. Vážně visely nad jejich hlavami veliké zvony, ty, jak se jimi zvoní na hrubou mši. V koutě v pozadí ukazovali ogaři malý umíráček. Zvážněla i Gabra a cosi neznámého na ně padlo. Gabra si maně vzpomněla na Málinku. Ta by vyvalovala oči, žába jedna, škoda, že to nevidí. Ale co, snad je to dobře, že jí tu není, ta by jistě utekla, najisto by takového dojmu nesnesla. Kde asi ostala, darebnice jedna?

„No, však sa potom najdem,“ – povídá si v duchu Gabra a raději s kuráží vystupuje i s ogary nahoru.

Od zvonů visely dlouhé provazy až na zem. Gabra na to hledí a povídá:

„Ogaři, jak sa chytím provazu a začnu sa hongat, tož három – fárom – rozezvoníja sa zvony a je po legraci. Co včil?“

„Ty hlúpá, to sa mosíš vyšplhat po provazu hore, chytit sa za srdco zvonu a juchaj – už sa to hongá!“

Ogaři si ihned plivli do dlaní, zuli staré škarbaly, a než by napočítal pět, už byli nahoře. A že by Gabra zůstala pozadu? Kdepak! Jedna dvě byla bosa a už šupajdila také po provaze. Sem tam to přec jen o zvon zavadilo, ale to mockrát bývá i za větru – to nic! A teď se to houpalo nahoru, dolů, vlevo, vpravo – až k okénku.

Děti ani nepozorovaly, že vrzly dole dveře a něco cupe nahoru. To Málinka cupe, ba utíká, neb slyší Gabřin hlásek a už je jí veseleji. Co se Gabry nahledala, ale už bude u ní! Kam to ty děti vylezly! Málinka se šourá výš a výše po tajemných schodech a zastaví se nad prostředkem u zaprášeného okénka. To se musí podívat, jestli je vidět z okénka také jejich školu. To se podivila! Nejen školu, ale vidí i daleký široký kraj – k neuvěření. Málinka hledí a duchem je tam v těch horách v pozadí, poznává cestu ke stařence, na druhé straně staničku Popov, poznává návojský zámek, vidí moc krajů, lesů, kterých ani nezná.

„To je svět veliký,“ myslí si. A jistě jsou v těch lesích vlci, medvědi, loupežníci, ó, to je dobře, že tam není a že je tady – blízko maminky! Najednou nahoře cosi zašramotilo.

„Lúpežníci, duchové!“ vykřikla Málinka, a vtom se nahoře spustil ohromný ruch, zvony se rozezvonily, že Málinka zůstala jak solný sloup. A už se to mlelo nad ní v jednom chumlu a hup, hup! celé klubko dětí letí kolem ní a tu máš – bere s sebou i nešťastnou Málinku.

Živé klubko se vzpamatovalo až dole. Všechno to sedí pod schody na hřbitově, pod otevřenými dveřmi.

„Sak na ryby, halabaňo, to tys dělala ty duchy a lúpežníky, že tě čerchman nevzal, hastrošu jeden! No, nevyvaluj oči, ale podivaj sa, cos udělala! My sa tak krásně hongáme na zvonoch a ona řve, že idú lúpežníci a duchové.“

Gabra milou Málinku začala vyplácet. „A marš pro boty, všecko zostalo na zvonici!“ Málinka se zvedá, že půjde tedy na zvonici. Ale je tak polekaná, že nemůže ani pořádného kroku udělat. Zuby jí cvakají a klepe se jak osika. Tož Gabra, že musí Málinku vzpamatovat. Vzala svoji košilkú a dolejším koncem jí přetřela obličej a znovu jí nabouchala. To už se Málinka vzpamatovala doopravdy a spustila řev na celé

kolo. Ogaři se po ní posmívali, Gabra nadávala a nevšimli si, že cosi běží, letí, hrob nehrob, cesta necesta, čagan v ruce, ústa dokořán, zuby vyceněné – Ale Gabra už cosi čuje.

„Sak na ryby, Struhař aneb jeho duch,“ křičí.

Ale duch to nebyl. Ti nenosí čagany.

„Zatrackaná děcka! Špaty jedny škaredé, cosi takového! Zvóníja jak o pravém poledni – jářku – kdo sa mně to plete do řemesla?“

Gabra křičí:

„Já jsem vám šla, pane kostelmajstr, zamést schody. Máte tam prachu, že by sa z toho dal postavit sněhulák!“

„Nezdobo jedna,“ křičí Struhař, „tu máš!“ A Gabra dostala čaganem za to zametání. Ogaři se dušovali, že se jen hongali a nic jiného nedělali.

„Hongali, jenom hongali! A co ještě jiného byste měli dělat? Tu máš ty, tu máš, tu máš!“ A Struhař všechny vyplatil. Málinka též cosi slízla, a nevzít ji Gabra na záda, čekala by poslušně, až na ni dojde řada na správnou výplatu.

Děcka letěla domů o překot. Ogaři si drželi gatě, aby jim nespady, a jen se všichni strachovali, jak to dopadne se zapomenutými botami na věži. Kostelník šel prohlédnout věž a po chvíli se vracel s náručí obuvi. Zamkl v tichosti a za chvíli bylo na hřbitově, jako by se nic nebylo stalo. Jen v kostelníkovu to vřelo a sliboval dětem v duchu správnou odplatu.

„Pagáže jedny, povím to na vás panu farářovi a ten vám teprve vypráší vaše kožuchy.“

Kostelník s farářem ve škole

Druhého dne před vyučováním bylo ve škole jakési podezřelé ticho. Jako před bouřkou. Ogaři seděli jako zařezaní, a Gabra stála u okna, oči takřka na skle přilepené.

„Počkaj, ty dostaneš!“ volal na ni Francek Mikličkůj.

„A tebe najspěš bude farář hladit, hlúpý Francku!“

„To budú zdrchance,“ hádali ogaři.

„Podivaj sa, Gabro, kolik čaganů panáček ponese...“

„Lele, panáček už ide, ale bez čagana. Zato cosi horšího se za ním klátí, Struhař aj s botama. Škr! všichni pod lavicu...!“

Všechny děti byly jako na povel pod lavicí. Brzy nato vkročil pan farář do školy a udiveně se rozhlédl. Děti nikde. Tož sám pozdravil zdvořile, jako by nic nevěděl: „Pochválen Pán Ježíš Kristus!“

„Na věky amen,“ odpovídal kostelník za dvěma podle zvyku, dovnitř však nešel. Pan farář se začal vážně rozhlížeti po třídě. Musil cosi vidět pod lavicemi, protože volal:

„Hej, vy tam, neschovávejte se, však já vás vidím. Pěkně vstaňte a vyprávějte, jak a co bylo s tím hongáním na zvonech.“

Francek Mikličkůj vylézaje zpod lavice pomalu spustil:

„Gabra rectorova nás navád'ala!“ A milý ogar utíral si nos umaštěným rukávem.

„Že se nehanbíte, dělat takové pestvo na svatém místě!“ zlobil se pan farář. „Ať už se to vícekrátě nestane. A ty, Gabro, pověz, jak jsi je naváděla.“

Gabra pohodila rameny všeccka rozdurděná...

„Šak sa nic nestalo, velebný pane. Mňa enom tak napadlo podívat se na zvonice, když ju nechal Struhař otevřenú. Je tam velice moc prachu a Struhař mně to nechtěl dovolit zamést. Na zvonech nemá takej velkého pořádku, provazy se šúrajú po zemi. Také provazy mají být vysoko, aby na ně děcka nedosáhly.“

„To máš najisto pravdu,“ řekl pan farář, „ale musí to jít z očí do očí.“

Šel ke dveřím, otevřel a volal:

„Kostelníku, pojd'te sem, však sám jste za dveřmi jistě slyšel, co děti pravily. Tož pravte teď vy!“

„Až sa celý třasu,“ praví kostelník, „nad trúfalýma děckama. A ta Gabra rectorova, ledaco jakési škaredé, bude na mňa cosi svád'at! Takový cirkus dělaly, že sem to slyšel až do hospody. Zvonily jako o pravém poledni. Tož letím jako divý s čaganem v ruce, a co vidím? Hromada ogarů, obě cěrky rectorovy na zemi v jednom chumlu a dělajú takovou muziku, jak o masopustě. Tož jsem je vyplatil jak sa patří, čaganem hlava nehlava, a včil je potrestajte vy, velebný pane. Sú to darebáci a nic jiného!“

To už Gabra nevydržela a spustila pláč na celé kolo:

„Šak mám na hlavě hrču jak balón, mlátil do mňa jak do itrnic.“

Francek se také chutě přidal a křičel:

„Já mám hrče dvě a takovou velikú modřinu, že nemožu ani sedět!“

„Och, zatrackané děcka jedny, podívajte sa na ně! Snád' já sem jim to nakonec udělál? Na mu dušku! Udělaly si to, jak letěly se schodů, špaty jedny,“ zlobil se kostelník.

Pan farář pokyvoval šedivou hlavou a přemýšlel, jak by to správně rozsoudil. Po chvíli pravil:

„No, děcka se vytrestala sama dost, já jich bít nebudu, ale na Gabru to musím říci jejímu tatínkovi.“

„Enom to ne, enom to ne, velebný pane,“ – křičela Gabra, „to mně radši namlaťte sám.“

„Tož si to pamatuj pro podruhé a polepši se. Máš to odpuštěné,“ pravil pan farář a obraceje se ke kostelníkovi, pravil:

„A vy podruhé zamykejte věž, však jste to také zavinil sám.“

Celá třída sborem zajásala a nejvíc juchala Gabra a Francek. To už se kostelník převelice dohřál:

„Ja, na mú milú dušku, ešče cosi takového. Ešče to svedú na mňa! Šak já vám zasolím, dareby jedny!“ křičel celý rudý a rozezlen odešel, bouchnuv botami na podlahu.

Pan farář děti ještě mírně napomenul, a když si boty rozebraly, klidně je vyučoval náboženství.

Zato v Gabře vřela ještě dlouho krev a slibovala v duchu krvavou pomstu kostelníkovi.

Doufejme, že ji ten hněv také brzo přejde.

Kterak cikánky obalamutily dcerky

Dlouho se vyhýbala Gabra kostelníkovi, aby prý viděl, že i bez něho se dá dobře žít. To ona si najde s Málinkou jinší zábavu, než si hrát u kostela!

Tatínek s maminkou a staršími dcerami odešli za svými příbuznými do Brumova a do Návojné, tož na daremnosti čas jako stvořený. Babička měla sice dcerky na hlídání, ale to víte, lidičky, taková stará babička a takoví dva povětroni. Než se babička ohlédne, kde už děti jsou!

Babička čtla celá zaujatá „Život svatých“. Trošku předčítala dětem, ale ty jí raději nahlížely přes rameno a hrozily se, co člověk musí zkusit, než se stane svátým. A Gabra dodala:

„A potom ho postavíja na most.“

Taková rouhavá řeč babičku zlobila, a proto s radostí pustila dcerky na dvůr. Chvilku lezly po všech výškách, skákaly s plotu, plašily drůbež a nakonec se honily s Rónem o závod. Obě zkoušely lítat s vyplazeným jazykem jako Rón – jenže Málinka zapackovala, až jí tekla z jazyku „červená“.

„I ty jedna trúbelo, jak to léceš?“ kárala ji Gabra. „Pojď k pumpě!“ A už vlekla řvoucí sestru k pumpě. Přímo od korýtky musila Málinka pít ledovou vodu, dokavad nepřestala krev téci. Pak jí Gabra jazyk prohlédla a uznala, že měla Málinka od Boha štěstí. Mockrát už prý si děcka i jazyk překousla a nemohla pak mluvit. To se Málinka poděsila. Vždyť pak by nemohla zavolat ani „maminko“! Hned to zkoušela a šlo to dobře. Co jim to jenom napadlo lítat s vyplazenými jazyky – nikdy to už neudělají! Podaly si na to ruce, aby snad neměly někdy pokušení. Rón byl svědek, viděl to přece – a už byly spokojeny.

A že půjdou raději před školu a budou se dívat na silnici. Tam se toho někdy moc vidí!

Tož šly na silnici. Viděly kravičky, viděly prasátka, taková pěkná, pár koček, asi čtyři psy a tamhle vandruje cosi malovaného! Ajta!

„To sú cigáni!“ – vykřikly obě najednou.

Z rukou si udělaly kukátka a pěkně se na ně dívaly. Ti byli zajímaví, ti cikáni! Měli s sebou kotly, vozík, černého pejska, a těch cikáňat! Cosi vyhrávali. Starý cikán na housličky a mladí ho zpěvem doprovázeli:

„Hej, dziny, dziny, od dzedziny do dzedziny – dajte nám, dajte, bere me kocúry aj psíky do fúry – nic sa nezdráhajte!“

Dcerky chtěly honem utéci, aby je snad také nevzali do fúry, ale nějak se omeškaly. Dvě cikánky je zpozorovaly a hajdy za dětmi. Nesly na zádech kudrnatá děcka a naše dvě dcerky tak všechno zajímalo, že zůstaly jako přimražené. A mazané cikánky pěkně se usmívaly, a to dcerkám dodalo kuráže, že pozdravily:

„Má úcta, paní cigánky!“

„To sú hodné cérečky,“ – pochvalovalo si černé plémě – a ta starší cikánka hned se nabídla:

„Ó, my za to, že sú tak hodné, budem hádat cérečkám z ruky! Podajte, cérečky, ručenky, podajte!“

Dcerečky zapomněly na svět a podaly ručenky. Stará hádala Málince, že je velice hodná a že dělá rodičům radost, a že by udělala mamince ještě větší radost, kdyby uklidila byt. Hádala, že maminka najisto není doma.

„Není,“ přisvědčovala Málinka – „ani tatínek!“

„Akorát to tu čtu,“ – dívala se stará cikánka Málince do ruky.

Gabra se nemohla dočkat, co jí bude cikánka hádat. Hádala, že z Gabry se stane veliká panička. Jinak nebude chodit než ve šlepu, ve šlajeru a s paraplíčkem. Je trochu divoká a cosi jí stojí v planetě, že bývá často bita. A právě že se na ni chystá výplata.

„Já uteču,“ křičí Gabra – „já se nedám!“

Ale cikánka hádá dál. Na ruce je psáno: „Jestli pomůžeš sestřičce uklízet byt, než maminka přijde, ujdeš výplatě.“

„Ó, to ano,“ – dí Gabra.

Cikánka pokračuje: „Na tom místě, co stojí všecy boty, jsou dvoje tatínkovi nepohodlné!“ Tož aby je dcerky hned vynesly z domu. Maminčina sukně v almaře, ta přináší mamince smůlu, jen s ní ven!

To se dcerky podivily, že to cikánky vědí. Ty jsou najisto vševědoucí!

Cikánky se hned ochotně nabídly, že ty zbytečné věci odnesou někam daleko, jen aby to dcerečky honem přinesly. Dcerky běžely. Všecko našly navlas tak, jak jim to cikánky prorokovaly. Ještě Gabra přidala svůj starý kabát, který prý jí přináší také smůlu. Dvakrát v něm už byla bita.

Cikánky si moc pochvalovaly a ještě chtěly trošku krupice, potom mouky, zase trochu cukru a nakonec něco od jídla. Tož dcerky běžely zas pro to, zas pro ono, ale to už babička vystrčila nos a zpod brýlí hleděla na ně podezřele.

„Cigánky mají hlad,“ – hlásí místo odpovědi Málinka.

Babička rázem pochopila.

„Kdeže jsou cikánky?“ A to už na dvoře zakrákaly slepice a babička zahlédla z okna spěchající cikánky a dvě pěkné slepice v jejich náručí.

Co měla dělat? Přece za nimi nepoběží? Dcerky vytřeštily oči a vyjeveně hleděly na sebe. Pak se daly do hořkého pláče a tuze naříkaly:

„Cigáně cigánské, ty nás obalamutily!“

V pláči vyprávěly všecko babičce.

Kdyby to nebyla právě babička, byly by něco slízly, ale babička jen hořekovala, jak to před rodiči, ona stará osoba, omluví.

„O moc lepší je číst Život svatých, než létat po dvoře a mluvit s cigánama,“ – tvrdila s pláčem Málinka a chytla se babičky.

Jakživa děvčátka tak zbožná nebyla jako tehdy. Gabra si zalezla do postele k babičce a jen a jen prosila o čtení těch dojemných článků, aby na ty cikánky zapomněla... A stará babička čte, děti ani nedutají a jen poslouchají.

Co ti první mučedníci zkusili! A Gabra by měla mít strach z pár lepanců? Ani za nic! Gabru mrzí víc to, že se dala napálit. Byla jí velká hanba!

Než se dcerky nadály, byl tu večer a s ním i tatínek s maminkou. Babička se všecka ošivala, jak s pravdou ven, ale konečně už to bylo venku. Jen se za dcerky tuze přimlouvala, aby nebyly bity, a brala všecku vinu na sebe.

Gabra, aby nebyla pozadu, chytře se hájila:

„Což sa nepamatujete, maminko, jak tatínek loni daroval cigánom dvě nové košile a nedostal?“

Bylo to pravda. Tatínek velmi rád obdarovával chudé – i ty cikány. Cožpak věděl, že jsou ty košile právě nové?

Když se i tatínek za dcerky přimluvil, nebyly bity, ale musily slíbit, že s cikány nikdy ani slova neztratí.

Cikáni lžou a kradou, a tož od takového díla dál. To není nic pro dcerky!

Před rodiči měla tedy Gabra záležitost s cikány odbytu. Ne však sama se sebou. Jak ráda by cikánům osladila to „obalamucení“. Jak a kterak? Pořád o tom přemýšlela, Málinku na radu brala, ale pořád nic nevymyslily. Málinka říkala:

„Maminka mně odpustila, tož já cigánom odpustím také!“

Gabra přemýšlí dál, přemýšlí, až z toho všeho usne. A jak tvrdě spí! Chrápe, funí, kope do Málinky, snad není nemocna? Maminka jde k ní, sahá na hlavu, sklání se nad Gabrou a pozoruje její rychlý dech. Gabra něco brebtá. Má to dítě snad živý sen? Nutno ji vzbudit!

Tu chvíli Gabra vyskočí a křičí: „Už je mám! Už je mám!“ a buší vši silou do peřin, tu zas peřinu trhá, škube jako za vlasy, křičí, nadává, a ó hrůzo, i kleje: „Basom fikom, himalaja teremtete – čagary, megery škaredé – cigánské, baby černé, zlodějky zlodějské, uškňůřenci zamazaní! Hanba vám – kradete! Já vám dám! Tu máš, babo černá – roztrhnu ti hubu od ucha k uchu, a to za všechno, že lžeš!“ A bušila zas jako do kovadliny. Takový živý sen měla. Maminka jí třásla, až konečně musila jí dát na hlavičku obklad, a to pomohlo. Gabra prokoukla, a když viděla, že to byl jen sen, pravila:

„Nechť, jenom když jsem se s cigánama aspoň ve snu vypořádala.“ A oddychla si zhluboka.

Maminka i Málinka taky. Maminka radostí, že Gabra nestůně, a Málinka proto, že už Gabra nebude kopat. Spaly spolu a to by Málinka tuze zkusila, kdyby ji Gabra ve snu pokládala za cikánku!

Jak si Gabra pomohla k novému kabátu

Maminka nemohla přec jen tak lehko Gabře odpustit, že darovala cikánkám i svůj kabát. Byť byl starší, byl ještě dobrý a mohla jej hodně dlouho nosit. Necht' si vezme příklad z Málinky, ta ještě jakživa neměla nového kabátu! Všecko nosí jen přešívané a děděné po starších sestřích.

Ale Gabra za nic nechtívála nic staršího. Dělalá takový rámus, všechno možné na tom starém viděla, tu že je to „samý flek“ nebo oškubané jako husa, či to má divokou barvu, a ona, Gabra, by vtom vypadala jako august od komedie. A než by se maminka s ní pořád trápila, tak jí raději nějaký ten háv koupila a měla pokoj.

Nyní však si maminka umínila, že Gabře nic nového za trest nekoupí. Že se jí přešije po starší sestře Valči modrý kabát s kapucí.

To bylo nářku! Gabra křičela, že bude jako kapucínek a že v té kapuci se budou držet darmo blechy, a což kdyby jí Málinka do ní naschvál něco nacpala, že by pak chodila jako s hrbem. Děcka že se jí budou smát a že bude vypadat jako žid s rancem anebo potulný kapucín a kdesi cosi. Ale maminka se nedala. Za trest bude mít Gabra přešitý kabát s kapucí.

Kdyby byl aspoň bez kapuce! Ale tu odpárat na neštěstí nešlo, neboť pod ní byl kabát tmavší. Gabra se zaklínala, že raději týden bude chodit jako v kostele, nebude mluvit podarebně, bude jíst zelí i bez masa, nebude křičet jako na horách, neřekne ani jednoho hříšného slova a o klobásy v komoře ani nezavadí, medu neulízne, Málinku nebouchne a bude jako svatý anděl z nebe, jen jí nedávejte kapuci.

Ale nic platno! Do týdne byl kapucínek přešitý.

Gabra se v něm všelijak křivila, jen aby vzbudila útrpnost, ale tentokrát se maminka nedala oblomit. Gabra udělala škodu, tož necht' za to něco zkusí!

Brzy nato došla z Brna zásilka nových kabátů na výběr. To maminka vždy tak objednávala od jakéhosi Kroupy na splátky. Velké sestry Valča

a Ludva si měly vybrati kabáty. Však se přihrnuly jako velké vody a obskakovaly krabici. To byly pěkné kabáty! Takové anglické, stříkané, potom modré, inu, ani nevěděly, který by si vybraly.

Jen Gabra zdálky hleděla na tu krásu jako mlsný psíček. Mručela cosi „o kapucínkověj flandě“.

Tamtén kabát, ten zelenohnědý se zlatými knoflíky, ten by jí slušel, kakrment! To by se pánila! Ale do Čerta starého, to jsou marné myšlenky. Přemítala, hlavu si lámala, jak by ten hříšný svět obalamutila a dosáhla zelenohnědého kabátu se zlatými knoflíky.

„Už to mám!“ zajásala a zasmála se zároveň a hned hledala Málunku. Nebyla daleko. Seděla hned pod stolem a snila, zda ona také jednou v životě bude si zkoušet nový kabát. To musí být slavná chvíle!

„Málino, čoklu jeden zatrackaný, polez ven, cosi ti naradím!“ A už jí šuškala:

„Vidíš ten krásný kabát se zlatými gombíčky, ten by ti pás! Basta fidli – jdi k mamince a pros ju! Možná, že ti ho kupí!“

Málinka vytřeštila nechápavě oči. Gabra pravila:

„No, to máš tak, letos sa nekupuje mně, může sa kupit tobě. Běž, aj ja sa přimluvím!“

A tož Málinka běžela! Před maminkou zvedla ručky a pěkně prosila:

„Maminko, prosím vás, kupte mně ten zeleňučký kabát se zlatýma gombíčkami!“

Maminka nechtěla ani slyšet, ale když se babička i sestry přimluly, ba i ta Gabra, tož maminka povolila.

To bylo radosti! Gabra s Málinkou si zatočily mlýnek a pak šup s Málinkou do kabátu. Však do něho zapadla až po uši.

„Co potom, že sa ti šúře po patách, to sa spraví,“ povídala moudře Gabra. „Enom si představ, co řeknu Bylničáci, až v téj parádě ťa uvidíja. – Kecnú na zem nad tú krású! Taková panička, o jejej!“

Málinka se točila do kolečka a nadšeně obhlížela dlouhý kabát s rukávy, které jí visely až ke kolenům.

„To nic,“ pravila opět Gabra, „však ruce rostú. – Za nějaké dva roky budeš je mět u kolen a co potom? Kabát sa nenastaví! No né?“

Sestry se podezřele usmívaly i s maminkou, nu, ale když Málince se ten kabát tolik líbil a Gabra tak moudře radila, koupili jí jej. Našly v almaře k němu starou námořnickou čepici, nově ji opentlily a mundur pro svátek byl úplný. Gabře oči svítily, ta zas cosi zamýšlela! Málinka jako vyměněná tu líbala maminku, tu zas objímala Gabru, a to všechno za ten kabát.

Druhý den k večeru si vzala Gabra Málinku za tabuli do třídy.

„Počúvaj, jak sa ti líbí ten můj přešitý kabát s kapucú?“

„Dost dobře,“ odpovídá Málinka.

„A kdybys věděla, jak je kapuca moderní,“ dodává Gabra. „To nosíja enom hraběnky a veliké paničky v Brně. To sa člověk enom nadnášá a ináč je to velice praktické. Ideš přes Bylnicu a ogaři kamenujú – tož šup! kapucu na hlavu a hlava v suchu! To jemoc dobrý kabát. Já myslím, že je o moc lepšší než ten tvůj nový.“

„Ale tož šak si možu dat naň takéj našit kapucu,“ – pravila Málinka.

„Ale kde!“ – mávla rukou Gabra, „takovou látku tady nedostaneš a nejakú strakatinu si tam přecaj nedáš!“

„Och, to je škoda, že já nemám taky kapucu jako veliká panička, to je škoda,“ litovala Málinka.

„Já ti nemožu pomoct,“ říkala Gabra, „ale móžeš si ten můj kabát oprubovat, chceš? Možná, že by ti ani kapuca neslušela. Pro všechno jsem ho sem vzala!“

A hle – na věšáku visí Gabřin kapucínek.

Málinka jej oblekla a věru, ani není tak dlouhý, ani nemá rukávů po kolena jako ten nový. A ta kapuce! O já, Málinka je jako velká panička z Brna! Kéž by byl kapucínek její.

„Ó, Gabro, vyměňme si kabáty – prosím ťa pěkně! Ty si o moc většší, tož sa ti ten můj nepošúře po zemi a já si připadám v téj kapuci jak ta hraběnka, jen mně ho už nech.“

„Ó, to nejde,“ dělá Gabra drahoty – „taková věc nemože být daná enom tak lacino. Snád' by sa dalo o tom mluvit, kdybys mně nádavkem k tomu ještě týden pucovala boty, tož snád'...“

„Ó budu, ó budu, třebas čtrnáct dní, enom se mnů vyměň!“

Tož si Gabra konečně dala říci a vyměnila.

A maminka? Co měla, chuděra, dělat? Málinka o ty světy ne a ne ten nový kabát obléci a jen se parádila do kapucínku.

„Tož snád' nový kabát nezahodíme,“ – povídá si maminka, „když jsme ho celý přešily!“

A tož se Gabra jen tak mimochodem nabídla, že by ho třebas unosila, aby jen tak zbůhdarma neležel.

„Máš štěstí, nezdobo,“ domlouvala maminka Gabře, když jí jej oblékala.

Ale Gabra pravila, ukazujíc si na čelo:

„Tady mosí člověk mět!“ – a ukazujíc na loket dodala: „A ne tady! To je to štěstí!“

Maminka té její květomluvě sice moc nerozuměla, ale tolik uznat musila, že to vlastně je pravda. Toť se ví, že je lépe mít víc v hlavě než v lokti!

Cesta ze Štítné do Brumova

Jednoho dne vzpomněla si maminka, že by bylo dobře, kdyby navštívila svoji maminku v Brumově. Uvažovala, má-li vzít s sebou děti, nebo ne. Babička radila:

„Neberte jich s sebou, dlouho byste nepřišla, já už si je tady vezmu na starost.“

Tak maminka, aby děti nedostaly ani pokušení s ní jít, odešla sama, když děti byly ještě ve škole.

To bylo zle! Jakmile přišly ze školy, hned se ptaly:

„Kde je naša maminka?“

Marně babička je odbývala, „že v sukni“. Když maminku nenašly, pochopily, že jim odešla do Brumova.

To bylo vždy nářku, když maminka „utekla“, jak ony tomu říkaly. Zvláště Málinka velice plakala.

To Gabru konečně domrzelo a řekla jí:

„Nebeč, hlúpá, já ťa už nemožu poslúchat! Ale cosi bych ti naradila. Pod' se mnú ven, povím ti to.“

Tož venku Gabra Málince pošuškala:

„Víš ty co, mohly bysme za maminkú utéct!“

Jejda, to by byl nápad, utéci! To se Málinka zaradovala a Gabra taky.

„Tož včil enom nic neřéct babičce ani tatínkovi a frrr – za maminkú!“

Pomalou se podívaly ke škole, zdali za nimi nikdo nehledí, a když nehleděl, bylo to velice dobré a mohlo se rovnou utíkat.

To se to letělo! Umoulané zástěrky jim vlály jedna radost. Obě zapomněly, že by se na tu cestu měly vlastně pěkně obléknout. Ale na to nebylo kdy. Tož letěly bosky, na těle nic než spodničku a zástěrky. A ty vlasy! Létny jim na všechny strany světa. To však dcerkám nic nevadilo, ani si na takovou darebnost nevzpomněly. Měly jen jeden cíl: Být hodně brzo u své maminky.

Přeletěly můstek přes Járek, křikly jen „sbohem – Járku!“ – a byly o kus dále.

Gabra najednou uviděla dva ogary krácející naproti. „Lele, Málínko, henkaj od Bylnice idú ogaři. Lojzek Mikličkúj s ogarem Zvonkovým z Brumova.“

Ej, však už ogaři na dcerky mávali:

„Cérky, kde idete?“

„Vítajte, ogaři!“ ozvaly se dcerky. „Idem za maminkú do Brumova, ale našemu tatínkovi to doma nepravte, on nic neví.“

„A co to, Zvonku, cumleš, že tak šišeš?“ ptala se Gabra.

„Klátek,“ povídá Zvonek.

Ale sotva otevřel ústa, milý klátek mu vypadl z pusy přímo do prachu na silnici. Zvonek klidně klátek vzal a znovu ihned strčil do pusy.

Obě dcerky si odplivly: „Fuj, ty Zvonku!“

Ale Zvonek se hájil: „Ná –, šak sa v hubě umyje. Přece ho nezahodím!“

Dcerky přeběhly Vláru a pustily se prudce z kopce. Nezastavily se, až u Bylnice nad mostem. Vesele pohupovaly rukama, chtělo se jim zajásat, že už tak daleko uběhly, anebo vykřiknout něco divokého na cikány, kterých se tu u mostu a pod mostem jen hemžilo. Tam měl cikán Jano kovářnu a kotlářnu, totiž byla tam už jen kovářna a kotlářna – pozůstalé po Janovi.

Jano byl odtud vyhnán přes to, že byl znám jako dobrý řemeslník. Jednou v noci milý cikán vytahal z dřevěného mostu všechny šrouby a zpracovával je na hřebíky. Most by byl málem spadl do vody i s povozy. Proto musilo cikánisko z Bylnice...

Na druhé straně mostu byla cikánská chajda a tam bydlel cikán Jura, Josef, Apolena a cikánata. Ta se věčně brodila nahatá ve Vláře, ba i křest cikánský dcerky jednou viděly. Cikán Jura – bylo to brzy po jaru, když tály sněhy – vzal své nejmladší dítě, asi dvě hodiny staré, vnořil je do ledové vody se slovy:

„Jsi-li dobrý cigán, tož to vydržíš, nejsi-li dobrý cigán, tož ťa nebude škoda!“

Cikáně to vydrželo. Však tamhle běhalo v košilce celé blátem umazané a hup, už bylo ve křtící vodě a cákalo na ostatní. Jura a Apolena vařili cosi v rendlíku.

Gabra a Málinka na sebe mrkly a křikly na cikány, jako obvykle vlašské děti na cikány volávají:

„Cigy, rigy, masné ryby, džav, džav, džav!“ Ale ani se neohlédly a pe-lášily dál, když uslyšely za sebou dupot starého cikána, který řinčel na postrach ještě řetězem.

Za chvíli byly v Bylnici. Tam se dcerky nemohly moc ohlížet. Za každým stavením vykukovalo na ně aspoň pět ogarů a ti jen pásli, jakby dcerkám něco uličnického řekli. Přes Bylnici jít bylo opravdu dcerkám za trest. Ale když to jinady nešlo!

Gabra pravila:

„Vidíš-li ty ogary, už zas na nás číhají, budou nám nadávat! Ale, sak na ryby, koš na raky, já sa nedám!“

A ogaři již spouštějí porůznu:

„Usmrkané paničky, usmrkané paničky, usmrkané paničky!“

Do Gabry vjel hrozný vztek:

„Dajte si pozor, vy hlúpi Bylničáci, oplani jedni, lebo jak na vás pošlu ogary ze Štítněj, budete sa mět po pěti!“

Ale ogaři začali ještě hlasitěji:

„Usmrkané paničky!“

Tu obě dcerky spustily – přiloživše si ruce k ústům:

„Bylnické trúbele, tú, tú, tú...“

„Hraběnky s hrábjama!“ volali ogaři na dcerky.

Tu popadla Gabra nejbližšího ogara, no, to se ví, byl to jeden z těch malých, takový škvor ještě, a plácla ho.

„Tu máš, kup si za to guláš!“

Ale teď teprve dcerky uháněly k Brumovu!

Málinka všecka už dolekaná spustila:

„Vidíš – hodily kameně!“

„Tož honem sukně na hlavy a ruce do týla!“ poroučela Gabra.

„Já su vylekaná,“ – naříkala Málinka.

„Enom sa neotáčej!“ pokračovala Gabra, „do huby netrefíja a do zadu nech bijú, nehaňby!“

Ale za chvíli nové nebezpečí.

Málinka vidí, že proti nim niekto žene dobytek, ktorého se vždy tolik bála. I spustila na celé kolo:

„Henkaj idú krávy, já sa velice bojím, ty istě trčú!“

„Leť sa schovat za sýpku!“ poroučela Gabra.

Sýpka byla právě při cestě. Málinka letí se schovat za sýpku, a tu máš – co čert nechce, bácne sebou jak dlouhá a široká a řve, jak by ji na nože bral. Oh, včil už Gabře došla trpělivost a hubuje:

„Co si to za nemotoru, Málino, jakživa sem takovou nešiku neviděla. Letí a flací sebú na čistěj rovině.“

„Když já sem sa velice búchla, mám snád' enom půl palca, lele, jak mně z nohy valí krév! Jé, já snád' mosím umřít. Maminkoóóóó!“

Gabra však už Málinku zvedla a mírně ji napomíná:

„Nebeč, zasypem to prachem ze silnice a bude to dobré!“

A tož Gabra sypala ukopnutý prst a Málinka tvrdila, že už to tak nebolí. A Gabra ji těšila:

„No vidíš, krávy už sú v dýmu!“

Děvčátko už vstává a zkouší chodit. Jde to, ale musí skákat chvíli jen po jedné noze. Po chvílce to šlo už lépe, ale kulhala. Gabra ji chvilkami vedla, no ale když to už dlouho trvalo, řekla:

„Trckaj za mnú sama, šak už sme u samého Brumova.“

Málinka už viděla v dálce křížek, zaradovala se, že Brumov už je na blízku.

Došly k prvním domům. Teprve nyní dcerky zauvažovaly, že by vlastně přes náměstí neměly jít, když nemají pěkných šatů. Honem prohlédly své úbory a zděsily se. Nohy až po kolena černé od prachu, Málinka ten pochroumaný palec, zástěry ušpiněné, a ty vlasy! Vrabčí hnízdo! Už v duchu viděly maminku, jakou má z nich radost.

„Ó, to bude hanby ve městě, to dostanem,“ uvažovala Málinka.

Gabra vzala sestru za ruku, že půjdou raději zadem a obejdou náměstí.

Za chvíli uviděly stařenčin domek, kapličku při něm a utíkaly, co jim nohy stačily. Už slyšely psa Dunaje, jak je radostným štěkotem vítá –.

Když dcerky otevřely vrata, viděly stařenku na prahu domu v modré zástěře, v papučích, v šátku a v brýlích. Stařenka, taková hubená, ale s usměvavými tvářičkami, z nichž na dcerky hleděly dobré oči mile.

Dcerky, když se dost vynaobjímaly s Dunajem, tož šťastně se dostaly ke stařence, jež je uvítala slovy:

„Tož vítejte, dcerky, kde jste se tu nabraly?“

„Stařenko, stařenko naša!“ Dcerky objímaly babičku, div ji neporazily.

„Je-li tu naša maminka?“ ptala se Málinka.

„Ej, je tu maminka, jenom pojďte dál!“ A už vedla děti do parádního pokoje.

Za stolem seděla všeka místní honorace, samé vznešené paničky, celé zlatém ověšené, a maminka se právě něčemu usmívala. Mezi panstvem seděla také teta Anna mamčinina sestra, choť správce návojského panství, všeka v hedvábí, a za ní stály její dvě ratolesti, synové Mírek a Jindřich. Oba měli sametové šaty, zastřižené vlasy a škrobené límce okolo krku. Z pánů byl přítomen jenom otec chlapců, strýček Nitsch. Inu, když přišla maminka na návštěvu, sešlo se hned hodně hostí.

Dcerky se u dveří zastavily a bojácným hláskem spustily:

„Ruku líbám!“

Ale to už ta menší nevydržela, přiběhla k mamince, padla jí s pláčem okolo krku!

„Maminko, proč jste nám utekla?“

Gabra přiskočila a obě uprášené a rozcuchané tulily se k matce.

Maminka se zděsila, když uviděla své umazané děti. Kdyby to aspoň ty paničky neviděly! To bude smíchu, beztak rády pomlouvají. A to bude voda na jejich mlýn.

Ale dcerky se na společnost nikterak nehněvaly. Nebýt právě jí, jistě by byly utržily nějakou výplatu. Takto maminka se snažila zakrýt ukrutné rozpaky líbezným úsměvem na panstvo. Strýc Nitsch pomohl jí z nesnázi úplně.

Vzal obě dcerky na klín, smál se jejich umazaným nohám vesele. Dal každé dva šestáky, aby si něco koupily, a povídal, že by ani nevěděly, jaké nosí dcerky doma zástěry, kdyby se nepřišly v nich ukázat.

Ogaři, Mírek a Jindřich, vyjasnili oči ihned při příchodu dcerek. A nyní, když to dobře dopadlo, hlásili se k nim směle a že s nimi půjdou do zahrady. Maminka nakázala dívkám, aby ze zahrady nikam ven nešly, aby neměly hanby ještě větší.

Paničky za stolem se pošťuchovaly a šeptaly si, jak asi maminka bude kráčet zpět přes celé město pod hedvábným paraplíčkem a s takovými cikáňaty po boku.

Ale dopadlo to jinak. Strýc Nitsch se k večeru ztratil, a když se vrátil, hlásil:

„Máli, pojeděš domů bryčkou. Už je přichystána.“

Stařenka utírala dívky ve tvářích svou modrou zástěrou, dala buchet do rance, udělala dcerkám i své dceři křížek na čelo, sama si utřela slzičku v oku a loučila se s dcerkami:

„Poslouchejte svou dobrou maminku!“

Ogaři návožští obskakovali bryčku vesele. Maminka usedla napřed vedle kočího, dcerky, Gabra a Málinka, musily usednout k nemalé své radosti na samé dno bryčky do sena, aby se tam mohly zakutat, až pojedou přes město, aby jich nikdo neviděl. Tak jim radil strýc.

Mamince se vyjasnily zraky nad ušmouranci a dcerky se v seně radovaly, že dnes nedostanou.

Bryčka se rozjela. Dunaj je vyprovázal celou ulicí a stařenka vyšla až před vrátka.

Strýc Nitsch, teta Anna a ogaři mávali.

Dcerky měly poručeno přes městečko zalézt celé do sena. Ó, to ony rády! Moc dobře se tam bavily. To se jim ani nezdálo, jak krásně pojedou! Lehly si naznak a zas na břicho, a celé se senem posypaly a dělaly, že plavou.

„Včil je ale město, jedem přes náměstí,“ hádá Málinka.

„Safra – náměstí – čuješ Málino, pojd'me strašit lidi!“

„Jakpak?“ diví se Málinka.

„Takto!“ odpovídá Gabra.

Celá se posype senem, postaví se, zařehtá a hup! zase zpátky, a tož honem Málinka také a zrovna tak. Vyskakovaly střídavě o překot, vystrkovaly rozcuchané hlavy a Gabra dělala ještě všelijaké kumšty.

Tu roztáhla ruce nebo udělala dlouhý nos a hned se jí kmitly nohy ve vzduchu. Vůz hrčel, maminka nic neslyšela a ani se neohlížela. Nechtěla nic jiného vidět, než být hodně brzy za Brumovem.

Dobře udělala, ta by byla viděla věci!

Dcerky na vandru

Pršelo, jen se lilo, jako by ten rok vůbec sluníčko nehodlalo svítit, a s dcerkami měla maminka doma stále veliké trápení. Tu se hašteřily, tu na sebe dělaly všelijaké obličejy anebo skákaly jako ta kůzlata, až nakonec si usmyslily, že si budou hrát na čerty. Inu, to byl beztak Gabřin nápad! Vždycky se rozběhla proti Málince a že ji nabere na rohy. Málinka se obyčejně převalila a obě při tom tak rámusily, že je maminka vystrčila za dveře.

Ale ani tam nebyly jako andělé. Čertík byl jednou v nich a nechtělo se mu asi ven. Tož Gabra vydávala ze sebe hrozné zvuky, zrovna tak prý jako čerti v pekle. Skuhrala za dveřmi vtahujíc dech do sebe a Málinka zrovna tak za ní. A pak prý se čerti také perou. Tak se děvčátka popadla spolu do křížku a že se budou trochu prát. A když už se praly, tož do nich vjel vztek opravdu, popadly se tu za vlasy, tu za ramena a skončilo to na zemi v jednom klubku.

A už běží maminka s vařekou a okřikuje děti:

„Necháte toho, vy hudermanice! Nepřivolávejte čerty! Jak nepřestanete, budete bity a půjdete na vandr!“

A maminka dává číchat dětem k vařečce.

To Gabra k smrti nenávidí, takovou potupu – číchat k vařečce.

„To mňa radši hned buchněte, enom ne číchat, co su nějaký pes?“

„A ty jedna hubanice,“ zlobí se maminka, „tož ty tak! Co si přeješ, může být,“ – a plesk, plesk Gabru po sukénce.

„Já sa nedám pro nic a za nic otlúkat,“ – kohoutí se Gabra –, „to je sto-krát lepší jít na vandr!“

„Ták? Také může být,“ – odpovídá chutě maminka všecka rozzlobena. Jak by také ne? Taková hubanice opovází se říci, že je lepší vandr.

Když vandr, tož vandr!

Maminka běží, popadne dva strakaté šátky, sbalí do nich po jedné staré zástěře a ještě starších botách, podá ranečky dcerkám za dveře a marš, hudermanice – na vandr!

Gabra ranec popadla a už letěla ven na silnici. Na štěstí zrovna přestalo pršet. Tam povolila v chůzi a ohlédla se na Málunku. Ta stála v slzách pořád za kuchyňskými dveřmi a štkala a štkala.

„Pojď se mnú a nebeč –“ volala Gabra.

„Já nepůjdu – ať mně maminka namele třeba desetkrát za den, já sa od ní nehnu...“

Gabra však volá na Málunku:

„Pojď – daleko neujdem – ešče rádi nás zavolajú zpátky.“

„A to nezavolají,“ – křičí maminka z okna, „takové dvě neposlušnice ať jdou spánembohem...“

To i Gabře přejel mráz po zádech, natož Málince! A tož se Gabra pomalu vrátila, vzala Málunku pod paži a usedly si na schody vedoucí ke sklepu. Nevěděly, co počít.

Ale Gabra se pokořit nechtěla –

„Víš ty co, Málino, na ten vandr sa půjde! Vyhnali nás, tož půjdem!“

Málinka si začala rvát svoji chlupatou hlavičku, že svoji drahou maminku neopustí.

„A to by sas nestyděla, falešnico, neposlúchat? Maminku poslechnut mosíš! Ale nebeč, já ťa vezmu do ochrany a máš isté, že sa ti na vandru zle nepovede, pojď, povím ti to!“

Málinka si jen utírala oči uslzeným lokýtkem.

Gabra pravila: „Nic sa neboj, já ťa uživím. Ty poneseš pinkle a já budu špekulovat.“

Málinka otěžkala rance, no a když nebyly tak moc těžké, tož že je ponese. Jen když nebude musit špekulovat!

Gabra se tázala: „Umíš hrát na nějaký nástroj?“

„Oh – umím – jedním prstem na klavír, zahraju Dú Valaši, dú,“ – děla Málinka.

„Eh – to sa nehodí – taký inštrment pŕece nepotáhnem s sebú – víš, mosíme sa jaksi živit – tož muzikú a zpěvem – to je snád' najvęc place- né –“

Málinka chtěla cosi namítat, ale Gabra jí napŕed porozuměla.

„Neboj sa, to nebudem jako žebráci – kde by – budem zpěváci, a možná velice slavní – enom si pŕedstav, jak by nás ve Štítnej vítali zpátky – jako slavné zpěvačky!“

Ó, to Málinka dobře ví! Sestry jí moc vyprávěly o slavných zpěvač- kách v Brně – to by bylo něco! A už jim bylo volněji.

Gabra však pŕece jen se drbala za uchem: „Víš – zpěvačko, ale že s tým: Dú Valaši, dú – jsi mě pŕivedla na dobŕú myšlenku? Jak že je to v téj pěsnice...? Jeden nese česnek, druhý zase pepŕek, třetí cibulu... Víš, my si pŕibalíme do pinklů česnek a cibulu a móżem po cestě prodávat.“

Málinka spráskla ruce. „Ony budou cibuláři!“

Ale Gabra moudře radí:

„Podívaj sa, já mám moc hluboký hlas.“

„Ó, já vím, jako hrnec, šak ti to už kolikrát pan učitel pravil...“

„Hrnec, nehrnec – hlas jako bas, o to nic, ty máš zas moc pisklavú notu, ale dohromady to bude znět dobře! Ale, kdyby snád' to někdo nechtěl poslúchat, tož tomu píchnem cibulu aj s česnekem.“

Málinka souhlasila. Obě si vzaly z komory, která sousedila se skle- pem, cibule a česneku pŕávě tolik, kolik uznaly, že se toho urodilo na jejich vlastních záhoncích.

Děvčátka se vydala na cestu.

U Božích muk teprve promluvila. Málinka měla oči plny slz, a tu jí Gabra vzala okolo krku a že jí maminku na vandru nahradí.

„Neboj sa, trúbelko, budeme sa poplétat nejdálej okolo staŕenky v Brumově a u ní na hůře sa potajmu aj vyspíme – já už to mám vyšpe- kulované.“

„Tož když máš vyšpekulované, tož si vezmi svůj pinkl,“ – strkala Má- linka Gabře ranec.

A tož si i to Gabra dala říci a poutnice šly. Vzaly to pŕes pole, louky, bláto nebláto, lesy k Brumovu – jen aby nešly pŕes známou Bylnici,

plnou ogarů. Ještě veliké štěstí, že nepršelo. Tam v kopcích potkaly jednoho pantátu nesoucího v pytli cosi divokého. Pytel poletoval sem a tam a Málinka se rozplakala, chtěla utéci, „že je to lidožrout a nese v pytli děti“. Vtom však se z pytle ozvalo „kví, kví, kví,“ – a děvčátka poznala, že pantáta nese čuňátka.

A zas jde jakýsi jiný strýc a vede kozu. A hned se dává s dcerkami do řeči.

„Čí sú, a kde idú?“

Dcerky se velice styděly, že by měly říci pravdu. Začaly tedy lhát.

„Jsmo sirotci,“ – hlásí Gabra – a Málince se hned zalily oči slzami. – „Bez maminky – bez tatínka!“ Málince se vydral vzlyk z hloubi nitra, ale Gabra jí jej pořádným štikancem včas srazila nazpátek. Pantáta dcerky lituje a ony se nabízejí, že by mu prodaly cibuli.

– Ale kdepak cibuli – té si může nakoupit zítra v Klobúkách dost a dost a lacino. Však že jde právě do Klobúk – je tam zítra jarmark.

Dcerky zesmutněly a jen se divily, proč jde pantáta už dnes na jarmark, když je to do Klobúk nejdál dvě hodiny cesty?

A pantáta vykládá, to že k vůli koze.

„Kozy rády stávkují – a tož, co člověk ujde za dvě hodiny – koza za půl druhého dňa.“

Dcerky si jen pomyslily, jaký to musí být v Klobúkách divný jarmark, když tam vodí i kozy.

Málinka se zas utišila a Gabra praví: „Víš ty co? Mně se zdá, že po cestě těžko prodáme cibulu, ale slyšelas? V Klobúkách je jarmak, tož abysme tam to zkusily?“

„Ó, to by bylo něco, prodávat o jarmace!“ těšila se Málinka. „A móžem tam aj zpívat!“

„A to nemáš zlý nápad. Víš ty co? Složíme si na to vlastní svoju písničku!“ A tu Gabra radí, že se usadí na stařenčině půdě v Brumově. Půjdou tam až za tmy, aby je nikdo neviděl, pes Dunaj bude sice „d'afat“, ale ony mudají kousek klobásy a ten si dá říci. A tam se na jarmark jak se patří připraví.

Zapomněly na trampoty a skládaly písničku pro jarmark. Ono se to řekne „složím písničku!“ Ale jak? Gabra se zaklínala, že ještě tak zabeđenou hlavu jakživa neměla jako dnes.

Málinka – ta nic nemohla vymyslit, jen to Dú Valaši, dú! A tož při tom že zůstane. Aspoň nota a že by místo „Valaši“ říkaly „cérečky“? Tož to zkusily:

„Dú cérečky, dú,
hore dědinú,
jedna nese česnek,
druhá nese pepřek...
třetí – ale když jsou jenom dvě? Tož může být: obě
cibulu!“

Málinka se z toho tuze radovala. Obě se těšily, co vydělají peněz. A Málinka bude vybírat.

Už se stmívalo a na dcerky šla tesknota. V té době je vždy maminka k sobě tiskla a stlala jim postýlku.

Co měly teď? Rance v rukou a silnici před sebou. Jak smutné byly jejich dušičky!

„Že bysme se vrátily?“ – nadhazuje Málinka.

Gabra se zamýšlí. Obě se otáčejí směrem ke Štítné, hledí v ta místa – kde tuší školu, a Málinka si představuje, jak by padla mamince do náručí. Gabra si to také představuje, ale ji by maminka jistě dnes moc k sobě nevinula! Nejdřív by Gabru chytila, pořádně jí nalepcovala a po tomhle že se jí stýská?

„Počůvaj, Málino, myslím, že sa dnes nevrátíme! Enom si představ, jak by nás přivítali. To by sa měla vařeka dobře! Počkaj až do zítřka naženem jim strachu a možná, že nám to aj odpustíja!“

Málinka nechtěla Gabru poslechnout. A že se vrátí třeba sama.

„To bys mňa tu nechala sežrat vlkom? Nebo ukrást cigánom? Tož takovú mám sestru?“ – A Gabra zafňuká, zandá si ruce dlaněmi a dělá, že

velice pláče. A zatím pokukuje na Málinku přes prsty a už se raduje, že to účinkovalo...

Ne, Málinka svoji Gabru neopustí! Bude s ní trpět dobré i zlé!

Vzaly se za ruce a obě utíkaly, co mohly k Brumovu. Gabra tvrdila, že letí „zamúřaočky“, aby ten hříšný svět ani neviděla. Ale dost možná, že se jí zastesklo a cosi jako slzy ji šimralo v očích. A teď doopravdy už byly nad Brumovem, ale z opačné strany, seděly „na drahách“, přímo nad stařenkou a číhaly, až bude opravdu tma. Málinka si v duchu přála, aby je stařenka uviděla, ale Gabra se zatvrdila sama na sebe a že musí ve světě něco dokázat. Zatím to byl jarmark, který ji tak mocně táhl.

Když dcerky uznaly, že už je tma tmoucí, tož se pomalu šouraly ke stařence. Ale ten zatrackaný Dunaj! Jak jindy ho rády viděly a slyšely! Ale dnes? Gabra by mu byla nejraděj i hubu zacpala. Ale Dunaj radostně zdaleka vyl a stařenka kolikrát marně vyšla na zápraží, kdo že to známý jde. Leč když nikdo nešel, pohubovala na psa a šla si také lehnout.

A na to dcerky čekaly. Hup! přes plot a už byly ve dvoře, popadly Dunaje a hajdy na hůru, kterou stařenka nikdy nezamykala, však beztak nebylo tam moc toho k ukradení. Dcerky se vynaobjímaly s Dunajem do sytosti, rozdělily se s ním sestersky o klobásu i špek a pak všichni tři ulehli do sena. Málinka si vzpomněla na maminku a zafňukala.

„Mohla sem mět doma maminku a včil mám enom psa!“

Gabra se durdila:

„Nepřej si mět včil u sebe maminku, to by ses měla za vandr! Dunaj ti aspoň nenamele, eště t'a obhlídá –“

Ale Málinka vyčítá – „To všechno pro tu hlúpú hru a pranicu – to všechno skrz tebe, Gabro –“

„Lelemesi – Málinu! Já snad t'a zlákala na vandr? Nakonec sem t'a táhla na řet'ázku, co? Když nechtělas putovat, mohlas frnknút zpátky – však nemělas nohy spútané. – Já když nechcu, tož nikdo mňa nikam nevytláká!“

Málinka si ještě chvílku poplakala, pak si utřela oči a nos, vzala Dunaje okolo krku, přitulila se k němu a chtěla spát. Hlavičkou se jí táhly všechny události toho dne, vzpomíná zas na maminku, vyčítá si to, co

provedly – ó – a jak to dopadne? A co tak myslí – usíná, na vše zapomíná a za chvíli už ani snad neví, že je u stařenky na půdě.

Ne tak Gabra. Měla mnohé starosti.

A ta zima! Gabra se klepala, inu bylo teprve jaro – a to ještě bývá chladno. A tak šátrala, hledala, až našla viset na bidle starý kožich po stařečkovi. Ten se hodil! Přikryla jím sebe i Málunku – ba i na Dunaje se kousek dostalo. Tak se pěkně uklidnila a docela dobře se jí teď přemýšlelo.

Ten jarmark, ten jarmark! Tam bude věcí! Vydělají si peníze za zpěv, za cibuli, za česnek, ale nic si nekoupí, jen mamince novou zástěru. Ano, mamince zástěru na udobřenou! Chudák, maminka, ta se asi o ně bojí! Ale Gabra si slibuje – že se polepší a že nebude hubačit – odpovídat. Co z toho má? Leží na půdě v seně, klepe se zimou, Málínu celou vyděsila, chuděru malou, a nakonec je jim dobrý pes – místo maminky.

„Ale stakra do toho, kdyby tak měli myslet všeci vandráci – sak na ryby, ti by toho moc nenavandrovali! Tož co, už sa stalo! Včil jak z toho ven a ještě užít jarmaku? Beztak bude doma výplata, až se nějak domů dostanou, tož aspoň něco na tom jarmace užít! A hlavně lacino!“ Gabra bude měnit cibulu za turecký med, za pišťalky, za perník a i za párek. Na kolotoč se dostane zdarma. Nabídne se, že jej bude chvílemi tlačit a povozí se zadarmo i s Málinou.

Pak se postaví do největšího houfu lidí a bude zpívat hodně nahlas „Dú céřečky, dú –“. To bude krásné! Málina začne a ona se přidá, až potom, jak Málina začne „jeden nese česnek“ – tož teprve Gabra spustí: „Dú céřečky! To bude nádherné – to jistě v Klobúkách ještě o jarmace takovou písničku neslyšeli!“

S takovými myšlenkami usnula. Dcerky ani nevěděly, že slavný hlídač jim v noci utekl. Ale ráno, jak se rozbřesklo a kohout zakokrhál, obě byly na nohou a pro tu velkou starost o jarmark zapomnělo se jim stýskat po domově. Málinka se musila zadušovat „Na mú kušu, na psí dušu, na kočičí svědomí“ – že si nic z utržených peněz o jarmarce nenechá. A tak naše poutnice se vydaly znovu na cestu. Gabra si ulomila po cestě hůl, na ni pověsila raneček a už se to šlo lehčeji. Málinka to udělala prá-

vě tak a věru lehčeji jim bylo. Vždyť nic nejedly, jen tak, že si cucly kousek slaniny. Ale na jarmarce, ty si popřejí, počkejte!

Lidé hnali cestou krávy, ovce, koně, kozy a kde co, všechno bučelo nebo řehtalo a kejhalo. To měla Málinka strachu! – Hrozně se dobytka bála a vždy si raději zašla kus cesty, jen aby se té zvěři vyhnula. Děvčátka se divila, kamže to lidé ženou tolik dobytka. Snad ne už na pastvu tak z jara?

V dálce se objevily první domy klobúčké a Gabra utěšovala Málinku, jak nadělají obchodů – ba prozradila jí, jak se zadarmo obě povozí na kolotoči. Za výměnu si pochutnají na tureckém medě, na párku a ani krejcar neutratí. Co vyzpívají, schovají si na zlé časy.

Málince se to hned veseleji cupalo a nebýt toho dobytka, co jí kazil cestu a radost z jarmarku, byl by den docela pěkně začal. Druhý den na vandru!

Dcerky se blíží k náměstí, kde bývá jarmark.

Ach, ó Bože, kde je jarmark? Snad ten pantáta je jenom obalamutil, ale ne, rozhodně ne! Říkal, že bude ráno v Klobúčkách jarmark. A tak, že se zeptají.

Šla panímáma s nůši a dcerečky se ptají, na kterém místě že je jarmark? I ukázala jim ta dobrá duše opačný směr, tam že je to místo. Však že tam také jde – nese na prodej cosi v nůši. „Cosi“ kejhalo a vystrkovalo žlutý zobák a celá nůše se vrtěla. Dcerky se tomu divily, no, ale všelijaké věci se dějí na světě, tož proč by se nemohly v Klobúčkách o jarmarce prodávat husy i s housaty? A tak se šťastně dostaly na tržiště. Panímáma hned na kraji se oddělila, vyhlížejíc si vhodné místo pro celou posadu.

A naše dcerečky? Udiveně hleděly před sebe, kde se to hemžilo tehlátky, kravami, koni, kozami, jehňaty a Bůh milý ví, čím ještě. A toho bučení! Naše vandrovnice zůstaly stát jako zařezané. Vždyť je to tarmak¹, a ne jarmak! Ony se přeslechly.

¹„Tarmak“ jest dobytčí trh — slovo odvozeno z německého „Tiermarkt“.

Ó, zle je, zle je! Ony jsou na dobytčím trhu! Nemají komu zpívat, nemohou prodávat cibuli a česnek – nešťastné dcerky. Daly se do usedavého pláče, který se mísil s bučením kraviček a mečením koz a kůzlátek. Držely se v objetí a vzlykaly, až se jim ranečky na zádech klátily.

A tu k nim přicházejí lidé jeden za druhým, stavějí se a ptají, proč ty dcerečky tak pláčíte?

„Jak bysme neplakaly, když není jarmak,“ – praví Málinka.

„A všecky kšefty fuč,“ pláče Gabra – „nepovozíme sa zadarmo na ingršpíru, neprodáme cibulu ani česnek, nebudem zpívat, nemá nás kdo poslouchat – dobytku sa zpívat nedá...“

„Ó, můžete zpívat,“ dí jeden koňský handlíř, „enom zpívajte, vy jste komediantovy?“

„Něco takového,“ přikývla Gabra.

„Zpívajte, zpívajte,“ křičeli lidé.

Tož dcerečky že tedy budou zpívat. „Začni,“ žďuchla Gabra Málinku loktem.

A Málinka, protože ne a ne si vzpomenout, co vlastně měla zpívat, spustila, co jí posmutnělá dušička poslala na jazyk:

„Osiřelo dítě – – –“

A Gabra jako v mátohách se přidala a zpívala, až se hory zelenaly. Ale když došly k místu „Ach, táto, tatíčku, kam jste dal matičku?...“, už nevydržely, propukly v hlasitý pláč a věru za hrozného vzlykotu sotva dozpívaly sloku. Nevidí, neslyší, jak koňský handlíř hází jim celou korunu, jak jim lidé házejí po pětníčku...

A tu se cosi hrne ztichlým zástupem a křičí: „Pust'te mňa, pust'te, to sú naše cérečky – nadučitelovy – ty ztracené! Zaplat' Pán Bůh, že sú na světě!“

„Struhař! Kostelník Struhař!“

Táhl za sebou farářovu kobyly na prodej, ale všechno jedno! Dcerky mu padly do náručí jako vlastnímu otci a škytaly v jeho objetí.

„Zaplat' Pán Bůh, že vás mám, nezdooby jedny, a honem dom! Maminka vás už nechala vybubnovat. V Brumově vás hledali a cérek nikde! Už enom neplačte a hurá dom – k mamince!“

A aby byly doma co nejdříve, Struhař se už ničím nezabýval, než jen dopravou vandrovnic domů – do Štítné!

Věru, slavný byl jejich návrat.

Přijeli před školu na bujné farářově kobyle, kterou celou cestu pevně Struhař vedl. Gabra si myslila, že přece jen jedou domů jako ty slavné zpěvačky na koni. Ale nebylo času myslit na darebnosti. Téměř celá ves byla shromážděna v hloučcích před školou. Všichni chtěli vědět, jak to s dcerkami vypadá, už-li se vandrovnice vrátily.

A tu máš! Taková sláva! Jedou domů na koni!

Zástup ogarů jim letěl vstříc, ale Gabra horem pádem běžela do dveří. Nechtěla slyšet posměšků ani za nic!

A už běží maminka, všecka uplakaná, ustaraná, tiskne ztracené děti k svému srdci a nic nehubuje, jen je hladí. Marně čeká Gabra na výplatu, zbytečně se šourá za zády ke zdi.

„Oh, sama jsem to zavinila,“ hořekuje maminka, „neměla jsem je posílat na vandr! Ale co mně napadlo, že opravdu utekou? Co jsem měla dětí, všechny jsem je odjakživa na vandr posílala, a žádné neuteklo – jenom tyto dvě moje nezdooby!“

Gabře se pojednou rozbřesklo v hlavě.

Tak to bylo, maminka to nemyslila vážně a chtěla dcerkám jenom pohrozit! Zatrackaný život, že ji to hned nenapadlo! No, ale včil, včil ji nedostane nikdo z domu ani za nic. Nehne se ani za milion škopků dukátů!

A Málinka!? Ta jen škytala a slibovala, že jakživa už nebude si hrát na čerty a hlavně že nikdy neuteče!

Tot' se ví, že na Struhaře nebylo zapomenuto. Ten se o záchranu dcerek nejvíc zasloužil! Dostal po tatínkovi krásný listrový kabát, co se mu tolik líbíval, a od babičky malovanou fajfku. Ten si zajuchal!

I kobykla došla své odměny. Tatínek jí vlastnoručně přinesl veliký kus cukru a upřímně ji pohladil, že byla tak hodná a dcerečky neshodila.

Struhař jde do města na nákupy

Za několik dní poslal si pan řídící pro Struhaře. Kostelníkovi se to moc dobře hodilo. Měl už mnoho záznamů od všech možných tetiček a strýčků štitenských na všelijaké ty nákupy – neboť vždy jednou za týden obstarával v městě všechno najednou pro celou obec.

Však už kráčí do školy, ptá se po zdraví babičky a kdeže je pan nadučitel? A tatínek mu jde vstříc a zda by pan „kostelmajstr“ koupil ve městě pro babičku koření proti kašli. Tož Struhař ochotně vytahuje z kapsy papírek a připisuje: školní babičce koření proti kašli! A chlubí se: „Enom sa podívajte, pane nadučitel, co teho mám k obejítí. Tož:

1. Starému Šebákovi za šestku drátu.
2. Tetičce Vyrgáskovéj za dvě šestky pendreku – to víme – proti dušnosti, ona to cumle.
3. Miklíčkom z hapatéky neco pro dójení kravám.
4. Veruně od starosty zaječí sádlo, víme, na ten porubaná palec u nožiska.
5. „Babce“ větrové kapky „čertinec“.
6. Hostinskému Hnilovi dva kastroy na guláše.
7. Na faru klobúk cukru a olej na věčné světlo.
8. Francce Kolínkovéj dvoje papuče přímo od papučára z Klobúk.
9. Sám sobě šikovný pl'pák!?”

Ba, věru, nového klobouku potřeboval Struhař jako soli. Měl sice pěkný pl'páček, takový široký, bílý, plstěný se šňůrečkou – jako nosí praví Valaši – ale co do toho, když mu o jednom funuse chytil od svíčky a kolem dokolečka ohořel!

Ale že on nekupuje za peníze – kdepak! Nese na výměnu za pl'pák patnáct vajec a kousek másla. Když může stará Grgálková kupovat za starou slepici, co by on nemohl za nová vejce? Ba, nesl na výměnu několik uzlíků a v košíku i kdákající slepici.

„Ej, stakra, to sa zapáním v novém širáku, to bude plstka!“

Tatínek se usmívá, jakže to Struhař všechen ten nákup ponese?

„O to žádná starost! Drát sa hodí okolo krku, ty malé darebnosti sa fúknú do kapce, papuče sa hodíja svázané přes rameno, pl'pák na palicu a kastrole sa ponesu v pazúrách.“

„A ten klobúk cukru?“ praví pan řídící.

„Tož ten sa přiváže na chrbát.“

„A tož víte co, Struhaři?“ dí pan řídící. „Zpátky si sedněte na vlak v Bylnici a vystupte v Popově. Pošlu vám dcerky naproti se žebřiňáčkem!“

„A to – stakra do toho – by aj šlo, enem esli sa na mňa l'udé složíja a dajú mně na cestu!“

„Zaplatím vám cestu sám.“

To byl Struhař rád! Ponese třeba celý krám, jen když se panský po-veze. A ještě že by rád viděl stonavou babičku. Tož šel k ní.

„Ej, školní babičko, snád' nechcete naposledy umřít? Ej, stakra do toho, šak moc pěkně nevypadáte, já na vašem místě bych si zavolał aj panáčka...“ A to tatínek už vede Struhaře za loket ven a napomíná ho, aby tak před babičkou nemluvil.

Ale babička volá: „Máte pravdu, pane kostelmajstr, pětasedmdesát není legrace – vyříd'te panu páterovi, ať ke mně přijde.“

Tatínek se zlobí na Struhaře, ale ten jen vážně pokyvuje hlavou a domlouvá:

„Já na vašem místě, pane rector, dám zavolał aj dochtora. Idu do města, tož to veznu jedným vrzem. Mám tam snád' zítra letět nanovo? Babička je celá scvrklá, oči zapadlé – tož čert nikdy nespí – stakra...“

Tatínek uznal, že vlastně by ten doktor mohl babičku prohlédnouti, a tak svoluje, aby se Struhař pro něj zastavil.

Struhař tedy připisuje: 10. školní babičce dochtora.

A zas radí: „Víme, pane rector, když už sa do toho města ide, tož, stakra – neměl bych aj zakúpit pro babičku, víme – jako – truhlu? Babička může zbl'knút a stakra – snád' zas budu moset letět nanovo do Klobúk!“

Tatínek nedůvěřivě hledí, zda si snad z něho Struhař nedělá blázný. Ale ten moudře kýve hlavou a pokračuje:

„A tož aj kdyby prám nezbl'kla, tož sa truhla zejde. Tetce Grgáلكovej sem kupil truhlu předloni a pěkně má v ní na hůře sušené trnky.“

Ale tatínek se zlobí a už vystrkuje Struhaře ven, že na poslední věci člověka má babička ještě dost času.

Struhař jde, jen si přílízne svátečně učesané vlasy pěkně „na pútec“. Má je dlouhé po ramena, hezky dole vlnité a kůží od špeku namaštěné. A jak mu k vyholené tváři slušely! Voněl špekem zdaleka. Dnes měl oblek sváteční, valašský, ve všední dny dotrhával šatstvo po panu faráři a po panu rectorovi. Ale v den nákupu a v neděli byl Valach jako pole-no, jak sám si říkával. Bílé plstěné kalhoty, bílé papuče s červeným lemem, vyšívaná košile a modrá vesta s gombičky. Jen klobouk – ten pl'pák valašský – měl prapodivný. Ohořelý od svíčky a byl jako když jej vyzoubkuje. Proto si chtěl koupit pl'pák nový.

Struhař odešel. Málinka se velice zaradovala, když zvěděla, že mu mají jít večer naproti. Vytáhla žebříňáček, obskakovala jej a už jen aby ten večer byl!

Gabře se sice příliš nechtělo, ale pak zastříhala ušima, a to už si mohl každý na prstech spočítat, že má vymyšleno nějaké šibalství.

Napálí Struhaře!

Takhle to spořádá: Až přijde na nádraží, řekne, že si po cestě natloukla nohu, nemůže se na ni za svět postavit, sama si sedne do vozíčku a Struhařisko ji musí odvézti až domů! Ať se podře, posměváčisko! Pořád se beztak vysmívá s tím vandrem.

Potom se mu Gabra vysměje. Řekne:

„Tož pěkně děkuju za svezení! Moc krásně sa mně to jelo!“

A vyskočí jako srna, udělá na Struhaře dlouhý nos a uteče domů. Málinka nesmí ani ceknout, že by Gabra prášila. Pěkně ji navede a ona bude mlčet. Málinka že si sedne ještě dozadu vozíčku, ať Struhařisko pukne vzteky.

„Takový halabrán něco uvleče,“ povídá Gabra sobě na omluvu. „Pařezy umí dobývat, tož co by neuvezl dcerky a při tom neunesl nějaký ten nákup?“

Ale podívejme se za panem kostelmajstrem, jak se mu na nákupu vede.

Inu, šťastně všechno nakoupil, povyměňoval, pánil se v nové pištce, již si navlekl na svůj starý pl'pák. Snád' by ještě tak dobrý klobúk neza-hodil? Jednou bude nosit ten, po druhé onen. Podle toho, kam půjde. Ale na procesí nebo na neděli jen ten nový! Aj k dochtorovi! Na mú dušku! Na toho málem zapomněl. No, tož už i toho obstaral. Struhař si libuje. Na nákupy chodil moc rád. Tu „ušklubnul“ pětník, tam se mu dali napít slivo-vice nebo borovičky, a to šlo pak zvesela. A tož si Struhař zpívá do kroku svoji zamilovanou písničku: Všecí l'udé poviedajú, že já su ožralčisko, a já zatím nic nepiju, enom to gořalčisko... S kuráží nastupoval v Bylnici do vlaku. Našel tam plno známých tetek a usadil se mezi ně.

Ej, pantátu Struhařového jak by tetky neznaly? Ještě mu pomohly s nákladem a usadily mezi sebe.

„Á stakra do teho – šak to nestójí za to sedat, šak brzo vystúpím.“ Ještě se pěkně omakal, má-li vše na svých místech. Bylo: pendrek – čertinec – koření a jiné hlouposti – to vše si hovělo v kapsách bílých kalhot.

Tetky chtěly vykládat své rozumy, ale Struhař je nepustil ani k slovu. On přece, důležitá osoba daleko široko, musí začít rozprávku.

„Abych, stakra, nezapomněl! Tetky! Dneska sa cosi dovíte! Honem vyvalujte oči! – Papež sa oženil!“

„Oh, jeжданenku, toto není možné, takového neco!“ a tetky zůstávají jak omráčené.

Jedna starší přec jen nevěří a říká, aby nevěřily, že kostelník je chce nabalamutit. Ale Struhař se zaklíná:

„Ať je ze mňa tu chvíli mastný flek, esli cigáním. Já a pan páter mo-síme jít v pravdivosti příkladem napřed!“

„Ale přísahat byste, kmocháčku, na to nemohl,“ povídá ta nedůvěři-vá kmotřenka.

„Od hodiny – esli chcete,“ praví kostelník. A to tetky raději už věří.

Pro pána Jána, taková věc v církvi! Tetkám se zdá, že to nepřežijí. Otírají si čela a Struhař vykládá:

„A víte, že byl na svatbě aj náš panáček? Mňa takej zvali, ale ten den sa mňa nehodil – telila sa nám kráva...“

Tetky hledí vyjeveně. Jedna se ptá:

„A to byla svatba v Římě?“

„Ale co by,“ mávne Struhař rukou, „tot' vedle Štítněj – v Popově!“ a pokračuje:

„Znáte přecaj Lojzka Papežového, no to je ten jistý a bral si Francku Halánkovu...“ A to tetky vyprskly a začaly bušit do kostelníka.

A cesta tak krásně našemu kostelníkovi utekla, že zapomněl málem vystupovat.

Vlak už zastavuje, průvodčí křičí: Popov! Struhař spopadá širáky, posadí si je někam na ucho, papuče hodí přes rameno, dráty jen tak všelijak a klobouk cukru pod paždí. A už běží a nedbá na tetky, jak za ním vykukují a smějí se, jak to Struhařovi sluší. Stakra, snad nic nezapomněl – aby tak – sáhne na kapsy, ale všechno v pořádku. To je dobře! A co tamhle vidí?

Ve škarpe sedí rectorovy dcerky, močí si kolínka vodou a malují si je červeným papírkem. Smějí se, pak kulhají a zase vesele vykračují.

„Á, stakra, to na mňa cosi šijú, ty dvě nezdooby – tož pozor!“ Struhař bystří zrak a sluch.

A už jdou dcerečky, jako dva žebráčci belhají, nožky mají jedna krev. Ó, ty jedny! To je pěkná krev – z papírku od cikorky! Struhař to dobře viděl – ale včil se nedá! Počkejte, nezdooby!

Struhař už napřed ví, co budou chtít. Aby je vezl! Rychle zaujme podobný postoj jako dcerky, zaškňúří obličej, klobouk posune docela na ucho a heká, jako by měl umřít.

„Struhaříčku, prosíme vás, dovezte nás dom, my nemóžem...“ začala kulhající děvčátka naříkat jako o závod. Ale více neřekla.

„Moje zlaté cérečky,“ přerušil je Struhař. Naříká a prosí, jestli by ho dcerečky aspoň kousek svezly, snad že omdlí a že sotva stojí na nohou.

„Najednúc to na mňa prišlo. Hlava sa mňa motá, na oči nevidím a tady to tak bolí,“ – chytá se za žaludek.

Tož dcerky, ty odjakživa měly srdce na pravém místě, pomohly rychle kostelníkovi do vozíku. Štěstí, že byly dvě, jinak by ho neutáhly.

„A ten klobúk cukru kdo ponese?“ ptá se kostelník, „já nemožu, snád' umřu!“

To by Gabra neměla srdce, kdyby se nenabídla. A Málinka že ponese kastroly. Jen drát, papuče a ty pl'páky nechaly Struhařovi.

Ale Gabra těžce zápasila s homolí a vozíkem najednou. A tak Struhař milostivě, že se skrčí a že se do vozíku vejde ta homole a kastroly.

Dokonce byl tak hodný, že, kde šla cesta do kopce, vždycky slezl a belhal za vozíkem, než zase cesta šla dolů nebo aspoň po rovině. Naříkal při chůzi až běda!

Děvčata si šeptala, že Struhařisko opravdu špatně vypadá, a Gabra tvrdila, že najisto umře. Málinka se tázala, kdoby mu zvonil, když on sám je kostelníkem? Tož uznaly, že se asi kostelníkovi nezvoní a že má smutný pohřeb. Moc ho litovaly!

Průvod vyjel. Dcerky statečně táhly, na své nohy zapoměly a těšily se, jak dobrý skutek provedly.

A tak ho šťastně dovezly před kostel, blíže něhož Struhař bydlil. Tam Struhař vyskočí jako srna, bere cukr a kastroly, zasměje se a řekne:

„To sú hodné cérečky, že mňa tak pansky povozily! Moc krásně sa mně to vezlo!“ A už upaloval ke své chalupě, jako by mu jaktěživ nic nebylo.

Dcerky stály, jako by je přimrazil. Co to bylo? Dívají se na sebe a už vědí: Struhařisko je nepálilo! Nic mu nebylo!

„A jak páchl slivovicú,“ – dodává Gabra.

„Ó, my hlúpe dvě trúbele,“ – praví Málinka.

Ale Gabra hrozí:

„Já ne, já mu to osladím, ale naozajsky! Aj za tebe!“

Není Macek jako Macek

Gabra té noci neklidně spala. Až do rána se ve snu hádala se Struhařem. Když se ráno děvčátka probudila, vzpomněla si na včerejší události, na Struhaře, pomračila se a šup! raději do pokojíčku k babičce. Na všechno ostatní nechtěly ani hledět.

Tam vedle babičky si hověl na staré másnici mourovatý kocour. To byl ten, kterého si dcerky chytily jako malé koťátko v Járku.

Jak ho měly rády! Málinka by ho byla nejraděj i líbala přímo na čumáček – a divila se, proč nesmí? Ale když se nikdo nedíval, krmila ho aspoň svou lžičkou ze svého jídla.

Kocourkovi daly jméno Macek. Macek rostl, byl hravý a takový hodný, že si dal natlouci od Gabry kolikrát za den. Co jen těch pytlíků se natahal na ocase!

Macíček vítá děvčata, protahuje se, vyplazuje jazýček a zívá. Děti se s ním mazlí, smějí se a už je jim veselo. Aspoň se jim kostelník na chvíli vykouřil z hlavy.

Jen maminka v kuchyni má práci. Starší dcery, Valča a Ludva, odešly ke stařence do Brumova přát k narozeninám – a to se mamince nejlépe hodilo, aby si v kuchyni „zařádila“. Nejdřív se služkou Maryšou vysmýčily, kde se co vysmýčit dalo, a nakonec se daly do prádla. A to že už maminka dodělá sama, ať jde Maryša raději do zahrady sázet zeleninu. Inu, maminka si uměla práci rozpočítat!

Jen si polohlasitě povídala:

„Nedej Bože, aby k nám dnes přišli hosté! To by byla paráda!“ Maminka stojí totiž nad neckami, ve starých dřevěných papučích, má zalátanou kartonovou zástěru a prastarou bluzu neurčité barvy.

Dcerky byly tuze zvědavé, s kým to maminka v kuchyni mluví, a nahlédly do kuchyně. A tak pěkně zaslechly maminčinu samomluvu.

Gabra zastříhala ušima a plná veselosti a kuráže povídá:

„Víš ty, co? Postrašíme našu maminku!“

Ale Málinka se pokřižovala:

„No, co si myslíš? Něco takového! Jejdanenku!“

Gabra jí však odpovídala:

„Jdi, ty hlúpá, budeme dělat enom hosty!“

Ale Málinka pořád nechápala.

Jak prý?

Gabra v koutku jí šuškala:

„Že sme bosky, na to nic nedaj! Já vytáhnú hengaj zpod kamen Maryšiny staré škarbaly, ty si obuješ jednu a já druhú, ale až venku – budem dělat v síni dlúhé kroky, jako když kdosi cizí ide!“

To už Málinka také vyprskla a chichotila se do dlaní: „No ne, Gabro!“

Gabra už chutě, všecka rozčepýřená, tahala obratně škarbaly a jakoby nic, každá jednu pod zástěrku a šupity kolem maminky ven.

Maminka v práci ničeho nepostřehla.

Zatím dcerky nemohly se pro smích do škarbal ani about, jak byly rozjařené. Když konečně každá jednu botu obula, vzaly se za ruce, druhou ruku na rozesmátých ústech, a dělaly kroky, jak jen uměly největší a nejvolnější. Kráčely dupajíce ke dveřím. Gabra pomalu zaklepala a Málinka – co to do ní vjelo? – po ní zrovna tak.

Slyšely jen:

„Och, Ježíšmarjá!“

Ale dcerky už otevřely a maminka, která ve velkých rozpacích si utírala mokré ruce o zástěru, strojila ten nejlíbeznější úsměv na hosty. Dcerky se usmívaly také, jak nejvíc do široka uměly. Pusy měly od ucha k uchu.

Naráz maminku rozpaky přešly. Líbezný úsměv, připravený pro hosty, změnil se ve spravedlivý hněv a pevné její ruce uchopily nejdříve Gabru (protože ta by jistě nečekala a utekla by), provedly cosi se sukénkami a jeden host dostal na přivítanou. Ten druhý stál plačky a čekal, až na něj dojde řada.

Maminka si ulehčila:

„Zatrackaní hažarti!“ a důkladně hažartům vyhubovala.

Tehdy Málinka hořce plakala, že tak maminku rozhněvala, co jí to jenom napadlo!

„A marš na dvůr,“ – ukázala maminka dcerkám na dveře.

„Nechod'te mně ani na oči, ancifóři jedni! Copak nenecháte člověka udělat v klidu kus práce?“ S těmi slovy maminka vystrčila své dcery za dveře a pobroukávajíc ještě na ně šla zase ke své práci.

Ale na milou maminku jako když se dnes všecko sesype. Nyní skutečně někdo zaklepal.

„Ještě nedají pokoje, to zas jistě Gabra,“ ulehčila si maminka potichu, ale nahlas zakřikla:

„Jen zůstaň za dveřmi, nezdobo jedna.“ A zas se pustila do práce.

Znovu je zaklepáno.

„Gabro, ty saframente jeden, počkej! Já tě přivítám!“

Maminka si otře ruce o zástěru doopravdy, popadne na zdi visící klepáč na koberce a běží ke dveřím. Potichu otevře a vystrčí ven – klepáč ve zdvižené ruce.

„Ruku líbám,“ – ozývá se z chodby.

To se maminka ulekla! Rychle stáhla zpět nešťastný klepáč a zděsila se.

Pro páníčka! Nějaký mladý pán a s ním plno kufrů. Nikdo jiný, než nový pan učitel a Valčin nápadník.

„Co jsem to udělala,“ lamentuje maminka, „odpusťte, prosím, ale to všecko pro ty děti...“

„Nic se nestalo,“ – dodává odvahy mamince ten pán.

„Pojd'te k nám dále,“ – zve maminka hosta, všechna v rozpacích a přece dojata.

To bylo přivítání – myslí si v duchu. Hanbou by se raději propadla. A jak je milý ten Fanouš! Má takové upřímné modré oči. Maminka ho zná sice jen z dopisů, co psával dceři, ale už předem ví, jaký je to dobrý člověk. Také učitelský syn. Valčinku poznal na jakési slavnosti a přilnul hned k celé rodině. A jen se chtěl dostat na školu k nim – do Štítné. Chvála Bohu, už je tady.

Jaký je pěkný, urostlý jako lípa, a tak upřímně hledí zpod světlých kadeří. Mamince vlhnou oči. Vidí v duchu učitele už jako budoucího manžela své dcery, a to jinak nelze. Zahazuje klepáč, podává učiteli obě ruce vstříc a nechává slzy volně kanouti po líci.

„Já jsem Macek, učitel,“ představuje se mladý muž.

„Chachacha!“ Obě dcerky, jež právě se vracely do chodby se podívat, kdo že to u nich je – za zády příchozího tak se rozesmály, div se nesvalily na zem.

„Macek, jako náš kocúr!“ křičí obě nahlas. A smály se znovu.

Nic na světě je neutišilo, ani maminka, ani učitel, který obratně k nim přiskočil a hned chtěl vidět svého jmenovce.

Když jinak nedal, dcerky mu jmenovce přivedly, vedouce ho za packy.

Tak se seznámili dva Mackové. Maminka by se byla nejraděj i hanbou viděla sto mil pod zemí, ale co dělat? Učitel se smál a děti se ho už nepustily.

Ten si je uměl koupit! Přinesl jim cukroví, klátky, míčky a něco v košíku – Co to asi bude?

Maličký pejsek! Takový pěkný jezeveček!

Hned ho děti pokřtily na jméno Šohaj a že ho seznámí s Rónem, a že se to odbude v babiččině pokojíčku.

Zapomněly, že se tam znovu uklidil na svou másnici Macek – totiž ten kocour. A tož přivedly Šohaje a hned Róna.

A to víte, dva psi, jak se asi vítali?! Vrčelo to, d'afalo a pak se to dalo do pranice. Porazili másnici, kocour se rozježil, skočil na ně a bylo rámu a křiku ještě víc. Kromě dcerek, psů a kocoura křičela také babička a stálo ji to hodně námahy, než všechny šťastně dostala z pokojíčku ven. Zatím Maryša musila honem zabít dvě kuřata, aby maminka mohla co nejlépe nastávajícího člena rodiny uctít. Fanouš mamince ochotně v kuchyni pomáhal, hned si uvázal po domácku její zástěru. A maminka přichystala v pokoji stůl a za chvíli už dávala na mísu dvě pečená kuřátka.

Dcerky, vyhubované od babičky, přišly do kuchyně, kde se libá vůně nesla k jejich mlsnému nosánu.

Gabra hned chtěla po mamince „kúsek“. Ale maminka dnes byla jaksi nesvá a řekla dětem potichu:

„Počkejte, až co zůstane, to dostanete.“

Zanesla pečínku do pokoje, sedla si k hostovi, povídala, a už to byla zase ona, dobrá, hodná maminka.

Ach, ta se dětem líbila! Však ji skleněnými dveřmi pozorovaly. Štěstí, že seděla k nim trochu stranou obrácena, že jich u dveří neviděla, ty by dostaly! Dívaly se právě na Macka, jak mu chutná, a sliny se jim, věru, sbíhaly.

„Sak na ryby, ta pečínka voní,“ čichala Gabra ke dveřím. „Ej, to si pochutnáme,“ – těšila se Málinka. „Mně teču sliny až na bradu, takú mám chuť.“

Ale to už Gabra vidí, jak kuřátka mizejí v ústech veselého jedlíka – Macka. A když už poslední stehýnko hodlal sníst, Gabrou zalomcoval vztek, už to nevydržela a vlétla i s Málinkou do pokoje.

„Vidíte, maminko, potom že dostanem, až co nechá! A všechno to snědl sám, nesrsta jeden! A nic nám nenechal!“ Obě padly mamince okolo krku a nahlas vzlykaly.

Učitel se strašně začervenal, maminka takřka oči vytřeštila samým zděšením nad dětmi, nad hroznou hanbou, co jí způsobily. Nezbylo už nic jiného, než zalomit rukama. Promluvila:

„Pane učiteli, na mou milou pravdu – však ta děcka nemají hladu, ale to jenom ty chtivé huby – nejvíc – Gabrata musí mít od všeckého sama. – Hanbou bych se propadla – a vy, vy – hažarti, marš do kuchyně!“

Ale to už se i učitel vzpamatoval, chutě vyskočil, popadl obě dívky za ruce, posadil si je na kolena a představil jim svůj talíř.

„Tak a teď se bude jíst dohromady.“

Gabra popadla poslední stehýnko a pustila se čile do jídla.

Na maminku se moc neohlížela, nepochodila by.

Však ta chudinka jen lomila rukama.

Zato Málinka zabořila tváře do učitelova kabátu, zandala si oči a spustila pláč. Věděla, že způsobily obě cosi velice škaředého, a hrozně jí toho bylo líto. Marně ji učitel těšil, marně Gabra šťouchala loktem „daj pokoj“ – nebyla k utišení!

Jak to už ani jinak nebylo možno, utekla učitel, objala maminčina kolena v lítostivém pláči. To byla její prosba. Maminka dobře jí porozuměla a uměla odpouštět.

„Víckrát se to nesmí stát! Takovou haňbu dělat! Neplač a pojď!“ – Utírajíc jí slzy zástěrou, vedla uškytanou Málinku do kuchyně.

Gabra se držela učitele. Byla chytrá. Dokud je u něho, maminka ji nevyplatí, a zatím maminku hněv přejde. Zнала maminku dobře!

Když se maminka vrátila do pokoje, byla Gabra s učitelem jedna ruka. Právě mu „šacovala“ kapsy, jestli má „křivák“, že ho naučí hrát s ním. Křivák byl nalezen, a kdyby nevcházela maminka a s ní Valča a Ludva – musil jít hrát pan učitel s Gabrou k Járku křivák.

Ale Valča to pokazila... Bože, to bylo vítání s milovaným děvčetem!

Všecko to slzelo. Už dlouho si přál Macek být učitelem ve Štítné, vše k vůli Valči, a proto tolik radosti. Inu – dobrá věc se podařila, věrná láska zvítězila!

A když se po chvilce vrátil též otec – nebylo vítání konce.

Těž přišla i pozdravená babička a vítala kantora do rodiny s připomenutím, jak je to krásné, když učitel, sám synek učitelův, vybral si děvče z takové rodiny, jako je jejich. Otec učitel, děd – praděd, jak jen paměť sahá, kdy začal stav učitelský, všichni byli učiteli.

Macek se tvářil spokojeně a ještě spokojenější byl, když se dověděl, že i byt bude mít v učitelském pokoji v prvním patře školy.

Gabra použila slavnostní chvíle a utekla s Málinkou ven. Sedly si na plot a všechny rozjařené mudrovaly.

Ten Macek, ten Macek – ne ten „kocůří“ – ten se jim líbil! To napáchají spolu darebačin! Však jim to slíbil.

„Ale čuješ, Málinko, tak mňa napadá, že by nám ten Macek mohl pomoci pomstít sa na kostelmajstroji – sak na ryby, ten našho isto istotně cosi vymyslí! Juch! juch!“

„Juch! juch!“ – opakovala Málinka. Dobře, že Macek, nekocúr – právě vychází na dvůr a směje se na dcerečky.

„Macíčku, Macku,“ křičí Gabra a letí mu vstříc – „pravda, že nám pomůžete napálit našeho kostelníka, pravda?“

„Ó, dcerečky, velmi rád,“ – praví Macek – „ale, prosím vás, neříkejte mi Macku, možná, že byste volaly kocoura a já bych přiběhl, a to by byla pěkná věc!“

„Anebo budem volat vás a přiletí kocúr, chachajdy!“

„A tak mi říkejte Fanouši – to kocour jistě nepřiletí, ano? Safra, vždyť budu váš švagr – tož co, švagrové – řekněte: Fa-nou-ši!“

Obě dcerky slabikovaly:

„Fa-nú-šu!“ Jinak to nešlo. Tak jim zobáčky narostly, Na slově „Fanouši“ by si byly prý pusy ukroutily.

„Tož, Fanúšu,“ praví opět Gabra – „pomůžete nám s tím kostelníkem? Víte, on sa nám pořád vyščeřuje – posměvačisko jedno – pořád mele cosi o vandru a my nevíme o jakém a včera nás tak obalamutil, že sme ho musely vézt na vozíčku přes celú dědinu!“

A pěkně Fanoušovi vyložily, co jim vše provedl, i tu výplatu za hongání na zvonech – a tak ve chvílce poznal Fanouš všecky dobré i zlé stránky Struhařovy.

„Safra, víte dcerečky, napálit takhle mazaného kostelníka nebude le-grace,“ drbe se za uchem – „ale, no uvidíme! Večer vám povím, co se dá dělat!“

Dcerkám byl hrozně dlouhý den a už v poledne se ptaly, je-li večer?

A tož Fanouš si musil s vymýšlením pospíšit.

„Dcerky, už to mám! Kostelníka vystrašíme!“

„Rarach, rarach do toho!“ křičí Gabra skáčíc s výšky a dupajíc jako slon. „To bude věc!“

A už běží k Mackovi a dává mu štípanou pusku jednu za druhou. Málinka kulí oči a ptá se, jestli půjde celá jejich rodina strašit, zda v řadě za sebou a co si oblékne ona, Málinka?

„Nemat' nás, trtolišu, my tuhle s Fanúškem už cosi spískáme, že ano?“

A Fanouš vykládá, že on to obstará všechno sám. Ale že dcerky ve škole nesmějí ani muknout, aby to nikdo nevyzvonil! Strašení bude trvat aspoň týden.

Copak Gabra! Ta to neřekne, ale Málinka – s tou je hůře. Žábě kdyby se dala pusa aspoň na týden zašít. Ale Gabra jí poradí: Ať to Málina zařve do almary a bude mít pokoj. Tak! Potom už jí huba svrbět nebude.

Málinka s tím byla celkem spokojena. Byla ráda, že si aspoň takhle může ulehčit. Kdepak, týden mít tajnost!

Tož si otevřela almaru a hodně nahlas do ní křikla: „Fanúšek vystraší kostelmajstra! Fanúšek vystraší kostelmajstra! Strašení bude trvat celý týden a Fanúšek to obstará všechno sám!“

To se jí ulehčilo!

Nikdo jiný to neslyšel, než dva tatínkovy kožuchy, čtyři maminčiny sukně, pět bluz a babiččina pelerina.

A ty to přece nevyzvoní!

Strašidlo

Stalo se něco, čeho ještě ve Štítné nikdo neviděl a neslyšel. Babičky o tom rokovaly na návsi, děti chodily s vykulenýma očima. A jak by také ne?

Kostelník Struhař zaklínal se na všechny svoje duše, že viděl na hřbitově strašidlo. Je dlouhé až nad věž, tu je zas široké jako dvacet metrů a zas je malinké jako světélko. A dělá divy divoucí. Jak vidí kostelníka, vydává ze sebe strašné skřeky.

Nejdřív se tomu lidé smáli, toť se ví, ale pak se stalo, že už i jiný ten div divoucí viděl, a tož pan farář si usmyslil, že tomu musí přijít na kloub.

A právě té noci kdosi u něho buší na dveře ze všech sil a křičí:

„Spaste dušu, strašidlo mňa sežere!“

A pan farář otvírá zděšenému kostelníkovi.

Ten se klepe, inu, jako osika – něco brebtá a až po skleničce slivovice se uklidní a vypráví:

„Tož prám bije půlnoc a já podřimuju na peci. Veliké štěstí, že bydlím naproti kostelu. A tak se mně zdá, že počívám jakési skřeky a šramot. Tož hýp s pece, chyťa gatě, škr do nich, popadňa čagan, letím ven. Ha – co vidím?“

Akorát naprotivá mému oknisku na hřbitově strašidlo!

Ha! zařvu – stoj nebo střelím! A víte, co? Strašidlo vystřelilo po mně – ale co? Oheň z huby!

Ale, to víte, pane farář, já sa tak hned neleknu, tož popadňa svěcenú vodu aj s kropáčem zažehnával sem to. Ale ono sa mňa chichotalo, sprosté jedno strašidlisko, do obličeja. A to sem sa naozajsky dolekal. Ani svěcená voda neúčinkuje? Tož to ani rarach být nemože – možná jakési dušisko darebné potrebuje vysvobodit z muk!“

Farář se hluboce zamyslel, a vida uděšeného kostelníka, uznává, že musí on sám ihned zakročit.

„Pojďte, Struhaři, nic se nebojte, půjdeme na strašidlo spolu!“

Struhař – chtě nechtě – musí za panem farářem.

Všecka kuráž ho přešla a klepe se zase jak osika. Kropáček a křídla mačkal v ruce tak pevně, div se to nerozsypalo.

„A-a-a co mám – mlu-mlu-vit, kdyby – kdyby – to stra-stra-strašidlo se dalo s námi do-do-do řeči?“

„Nic jiného neříkejte, jen to, co já sám budu mluvit. Tak se nejlépe pojistíte, že nic nemoudrého neřeknete.“ A statně – nestatně – vykročili.

Ó hrůzo! Strašidlo jako by na ně čekalo. Stojí přímo na hřbitově za vraty – blíže kostela, a dělá proti faráři a kostelníkovi takové kumšty, že by se za ně opravdický duch nemusil stydět. Tu je malé jako soudek, tu roste do výšky, výš než vrata hřbitovní, tu má křídla jako velký drak a hle, vidí kostelníka a křičí – a mává ohněm proti nim.

„Kré – kré – kré – do pekla s ním – kré – kré, kré, s kostelníkem!“

Kostelník třemi skoky byl u své chaloupky a tam klekne na kolena a prosí:

„Pro smilování, neberte mňa do pekla, já už nebudu víckrát cigánit – na všechny děti budu jak anděl. A když budu kupovat olej nebo svíce, nebudu už smlúvat a kupcovi utrhovat, aby mně jakýsi grejcar zostal, ej – šak ináč nekradu – enom trochu téj lži – a tož aj to si odvyknu –“ tak nařká Struhař, že se ho musilo zželet strašidlu, i panu faráři Filipovi.

„Rci, otče,“ praví strašidlo, „máme odpustit tomuto hříšníkovi, jenž z hříchů se kaje? Či propadnout peklu ho nechati máme?“

A pan farář praví:

„Já mu odpouštím, nechť pokání koná a nehřeší více!“

Strašidlo jde k drkotajícimu Struhařovi a praví hlasem hlubokým:

„Co odpovíš na to strašidlu?“

A Struhař pamětliv, jak ho pan farář naváděl, odpovídá totéž, všecek se klepaje:

„Já mu odpouštím, nechť pokání koná a více nehřeší...“ A kropí svěcenou vodou daleko široko kolem sebe.

Tu se strašidlo teď příšerně zachechtalo a chechtá se pořád, až se za břicho popadá.

A pak najednou je malé – jen jako člověk, jen hrozná křídla rozpíná a křičí:

„Děkuji ti, kostelníku, za vysvobození!“

A hup! přes plot a mizí ve stínu školy.

Pan farář se točí, vše vidí a najednou se usmívá sám pro sebe.

Strašidlo má něco společného se školou.

„Inu – bože – jak by ne – nový mladý učitel – kdopak jiný?“ Už mu nikdo nemusí nic povídat, už je pan farář doma. A chutě se obrací ke kostelníkovi, praví rázně:

„Tož jste slyšel strašidlo. Už má pokoj, za pokání za vaše hříchy musil jste je vysvobodit. A ani jsem si nemyslel, že byste, tento, na oleji smlouval... a krejcary...“

„Pro boha prosím, velebný pane, – už sa to věckrát nestane,“ – spíná ruce Struhař – „šak to bylo enom asi dvakrát – a krádež to není! Šak co, kupec má dost a já su chudobný!“

Pan farář se usmířil a ještě byl strašidlu vděčný, že napravilo starého kostelníka.

„Celkem je ten Struhař dobrák,“ myslí si pan farář, pokyvuje hlavou – uléhaje doma ve svém pokoji.

– – Ve škole ráno bylo veliké haló! Gabra s Málinkou byly pomstěny a Fanouš vyprávěl, jak všechno provedl. Pět maminčiných prostěradel spotřeboval, než byl zroben dokonale veliký háv, aby byl dlouhý jako Fanouš na chůdách.

To se tatínek s maminkou nasmáli, když jim ukazoval, jak to prováděl. Tu skočil s chůd dolů, tu na ně vylezl, tu je bral do rukou a dělal si pod prostěradlem křídla a zas si sedal na bobek a dělal sud. Rozsvícená elektrická lucerna dělala „oheň“. Věrně to všechno ukázal a dcerky se mohly uchichtat.

Dcerky jásalý. Ted' měly zastání, panečku, ted' z nich bude mít kdekdo respekt! To bude jinačí život s tím Mackem – nekocúrem!

Jen tatínek měl starost, že se bude pan farář zlobit, a tak si zaskočil na faru. Pan farář se jen smál a nic se nezlobil.

Jen mu musil Macek ještě znovu ukázat, jak strašení prováděl.

Na mou věru, nemít tak čisté svědomí, byl prý by se na tom hřbitově bál i on sám. To musil doznat...

Kantor kamarád

S učitelem Mackem přišel do školy nový život. Jestli byly dcerky dříve veselé, teď zrovna jenom zářily a všechno jim šlo k duhu. Chutnalo jim jako Fanoušovi a předbíhaly se s ním v jídle. Maminka měla radost a byla pyšná, jak děti rozkvétají. Všeličemus děti Fanouš naučil. Ale samé darebnosti! Tak je dost dlouho cvičil, než se naučily za sebou desetkrát říci: „Velcí vlci vylí“, nebo „Strakatý strakapoud ze Strakonice“.

Nešlo jim však do hlavy, když tatínek hned po Mackově příchodu prohlásil, že bude učit třetí třídu – Gabru.

Juchaj – to bude švanda! Gabra se nebude musit učit. To bude pěkná věc, až řekne:

„Fanúšku, já dnes nechcu být volaná, mně se nechtělo včera učit. – Musela jsem dělat darebnosti.“

Ale Fanouš byl dobrý učitel a Gabra se musila učit jako jiné žáčky. A pěkně psát musila, líp ještě než ty ostatní, tak pěkně je učil.

Jednou měli hodinu mluvnice.

Pan učitel poroučí psát podstatná jména rodu mužského, ženského a středního.

Gabra píše:

Ten pl'pák, ta zmija, to vajco.

A teď pěkné věty od každého!

Gabra zase píše:

Struhařisko má nový pl'pák.

Zmija je veliká potvora.

Vajco šlo na vandr.

A pro páníčka! To se Macek podivil! No tohle! Bude mít s Gabrou velikou práci. Dá si na ni zvláštní pozor!

„Neumíš správnou češtinu?“ – táže se.

„Jápkak né – snád' tam nemám nakonec chybu?“ diví se děvče.

„A moc, dcerko, chyb! Nesmíš psát po valašsku!“

Gabra se hájí, že ještě věty s podměty nikdy nepsala, a tož jí to pro tentokrát Fanouš odpustil.

A aby to napsala lépe.

Tož píše:

Čokl moc žere. Huba je d'oura do hlavy. Orlisko má dlúhé oucha.

To je správnou češtinou! To bude jistě bez chyby!

Fanouš se usmívá a ptá se Gabry, jak se správně říká místo huba? Na to ne a ne Gabra přijít:

Povídá:

„Přijde na to, o kom sa mluví. Pes má čuňu, pták zobák, klepna papulu, včela sosák...“

Víc už Macek nechtěl slyšet.

„Dost! dost!“ – křičel zacpávaje si uši.

„Ústa se říká správně, ústa! Oprav si to a víckrát nepiš ,huba'!“

„No, no, aby sa nezbláznil, to je teho,“ povídá si Gabra potichu. „Já mám odjakživa hubu a všeci Valaši a najednúc, jakže sa to jmenuje?“ Vzpomíná a do sešitu píše „ústava“.

Pan učitel v učení pokračuje a že budou raději povídat nějaké pohádky nazpamět. Rád by poznal, jak kdo co umí, a hned volá nejdřív Gabru. Musí se jí víc věnovat.

Gabra jde na stupínek a vypráví:

„Bylo jedno čertisko v peklisku a opatrovalo tam ohnisko. Pod jedným kotliskem hrozně topilo. Pražilo tam jedno cigánisko. To cigánisko chtělo čertiskom vyfúknút čertiskom začarované pytlisko aj s dukátiskama.

Ale čertiska prý ešče nikdo neobalamutil. Píchlí cigánisko do kotliska a bylo to. Ale cigánisko takéj nikdo neobalamutil, kde by! Čertisko nevědělo, že cigánisko je vyučené kotlářisko. Mělo s sebu takové bodáčisko. Tým propíchaló kotlisko – škr ven – popadne pytlisko – fr – aj s dukátiskama –. Až sa jednúc čertisko podívalo pod pokličisko a otevřelo hubisko, či né – ústavisko – a cikánisko v dýmu!“

„Dost – dost,“ kucká se Fanouš smíchy – „komediante jeden! Dělaš to naschvál, nebo to jinak neumíš?“

Ale Gabra se dušuje, že mluví svatou pravdu. Toto jí právě tak vykládal staříčkový cikán Jura, co bydlí pod bylnickým mostem – – Tož proto to bylo tak cikánské!

Ale Gabra se svými divadelními pohyby učiteli zalíbila. Zjev na jevišti – k usmání! Ta by dovedla hrát na jevišti!

A tak si řekl, že jim vymyslí nějaké divadlo.

A pohádkové! Ba co – to, co Gabra vyprávěla, to bude pro děti veselý divadelní kousek – něco se přidá a bude to.

Oznámí to, ale až dole – u tatínka – co zamýšlí.

Tak se také stalo. Tatínek návrh schválil. Dcerkám to řeknou až za nějaký den, neučily by se, a to nejde! Beztak má Fanouš s Gabrou stále trápení.

Za týden měla třetí třída sloh. Pan učitel píše na tabuli nadpis.

„Jaro je tady.“

Děti přemýšlejí – pan učitel chodí po třídě. Gabra se podrbe za ušima a rychle se dává do psaní. Po chvílce odkládá sešit. Macek bere její úlohu a čte:

Žáby skřehocú, šcúri vylézajú z d'úr, baby klepú na každém rohu, tož snád' je už to jaro.

Ba, naozaj. Slunce sa řehoce do široka, až mu slzy tečú do Járku. Ryby vylézajú a perú sa s rakama. Ogaři lécu bosky a cérky nechcú za svět kabáty.

Maminky ten čas velice bijú děti. Ony sa jim pletú do ruk, jak matky bílíja chalupy. Tož to posilajú se stařečkama ven. A až půjde procesí – tož budú jarní křížové dni, budú sa zpívat litanie za úrodu. Tož takové je to jaro.

A když toto učitel četl, myslil si: ať je to jak chce, Gabra myslí sice valašsky, ale přece jen myslí – a on z ní něco vychová. – Po skončení slohu oznámil pan učitel dětem, že budou hrát divadlo.

Bože, to bylo radosti, když to dcerky uslyšely.

To bude krása! Snad se tomu přes jaro naučí a na ukončení školního roku bude slavné divadlo „Cigán v pekle“.

Ó, ten Macek, ten to umí! A jak ho mají všichni rádi!

Inu, jak by ne? Dobrý kantor ve škole – a za školou – dobrý kamarád. –

Gabřiny obchody

Tatínek s Fanoušem si vzácně rozuměli. Učitel byl tatínkovi oporou, rádcem, společníkem i kamarádem.

Radili se spolu, jak nejvíce škole prospěti, prohlíželi knihovnu, doplňovali knihami, prohlíželi sbírky, obnovovali všechno, zdokonalovali a radovali se z dobrých výsledků.

Vydatné pomocníky ve sbírání různých brouků i bylin do herbářů měl Fanouš v obou malých dcerkách. Zejména Gabra byla mistrem v chytání motýlů a brouků.

Málinku zase nejvíc zajímalo sbírání bylin. Ne však pro sušení do herbářů, ji zajímaly hlavně byliny léčivé. Fanouš uměl tak hezky vysvětlovat! Rozkrájel kořínky, prohlížel je s dcerkami, nebo zas jednotlivé lístečky i lodyhy. Brzy Málinka věděla, jak užitečná je mateřídouška, šalvěj, třezalka, zeměžluč a jiné. A jak pěkně je tomu Macek naučil! Složil na všechno nějaký veršiček na známou notu, aby si to děti dobře pamatovaly.

Když sbírali mateřídoušku, tož je naučil zpívat na nápěv: „Červená modrá fiala“:

Při černém kašli do čaje,
do čaje,
mateřídouška dobrá je,
dobrá je,
mateřídouška dobrá je;

nebo „šalvěj“ na nápěv: „Trávo, trávo, trávo zelená...“

„Ke kloktání šalvěj zelená.
Sušte si ji na zimu

pro anginu, pro rýmu,
ke kloktání šalvěj zelená.“

Při sbírání zeměžluče zpívalo se podle „Kolíne, Kolíne“:

„Zeměžluč, zeměčluč!
Tomu se, dítě, uč:
žaludeční lék je to,
kvetete po celé léto,
kvetete po celé léto.“

To pak bylo zpěvu, když dcery sbíraly bylinky, až se paseky rozláhaly.

Jen jednu nevýhodu to mělo. Od těch časů musila babička pořád pít Málínčiny lektvary. Tak raději říkala, že je jí už dobře.

To měla Málinka slávy! Vyléčila babičku! A tím horlivěji bylinky sbírala, sušila ve stínu, aby neztratily léčivé moci, a zakládala tak svou první lékárníčku...

Jednoho dne Fanouš zjistil, že jim v přírodopisné sbírce schází pěkná žába a mlok. Jestli by si Gabra nechtěla vydělat korunu? Fanouš jí zaplatí padesátník za kus!

Na mloky – „štůřečky“ – byla Gabra zadarmo dělaná, natož za peníze! Takovou zvěř najde prý dřív než jahodu.

A tož hajdy na žáby a na „štůřečky“ – i s Málínkou. Že bylo po dešti, věřila, že vše ve chvílce najde. Málinka bude nadhánět, ale musí se činit, ne aby stála jako boží dřevo!

Tož u Járku, tam nahoře, co je i trochu močálu, sedla si Gabra za keřík a spustila:

„Kuň, kuň – kuň –!“ Tak krásně to uměla, že by se za takové kuňkání nestyděl ani nejstarší žabák. Však za chvíli se ozývalo z travin u vody: „kuň – kuň – kuň“.

To Gabře stačilo. Málinka musila dávat pozor, kde se tráva hýbe, a tam Gabra jde pomalounku, potichounku, a tu div nevykřikne! Na nízké stráni nad bažinou na kameni leží – spí – hovní si – had!

Gabra si dá ruku na srdce, ale už se ťuká raději do čela. – Málince ani muk a milého hada popadne do ruky, přímo za hlavičkou. Fanouš jim aspoň ve škole vyprávěl, že to tak dělají lovci hadů. Hop! – a už pevně svírá hadovu hlavičku v prstech.

A vtom zrovna za ní: „kuň-kuň-kuň!“ Gabra neví, co dřív. – Na Málunku nekřikne – kdepak, ta vůbec neumí hlídat – raduje se, když žába uteče, a tož Gabra chmát druhou rukou a už má taky žábu. Byla obratná! Ať si bylo žábě vidět zrovna jen nos, Gabra věděla, kam sáhnout.

A teď – jako na vztek – opodál leze skvostný šťúřeček! Celý černý se žlutými skvrnami, rozcáplými pazourky, zrovna podobný drakovi z pohádky. Oh, ten Gabře neuteče – leze pomalu. Ale jak ho vzít? Gabra už ví. Škr! – žábu za nadra a chmát – už drží šťúřečka. Teď křičí ze všech sil:

„Málino, polet', už mám všecko, aj hada k temu!“

Málinka se probudí jako ze sna, neb nic jiného nedělala, než se modlila, aby Gabře žába utekla a aby nic nechytla. Pěkně dávala, pozor! Ale když Gabra říká, že má hada, tož Málinka se žene za ní. Gabra letí a jen křičí:

„Lidi, lidi, já mám živého hada!“

Málinka měla sto chutí nést hadovi aspoň ocas, aby z té Gabřiny slávy také něco měla, ale Gabru teď dohonit nebylo možno. Snad ještě jakživa tak neběžela. Had sebou mrskal sem tam, ale Gabra, svírajíc mu rukou krček jako v kleštích, málo toho dbala.

Druhou rukou i se šťúřečkem tiskla ke krku, aby jí neutekla žába ze záňadří. Oddychla si, že už je ve škole, a rovnou do kabinetu. Však tam byl tatínek i Fanouš.

„Fanúšu – tatí – lelelelele – nesu všecko, aj hada!“

Vítězně zvedá ruku i s hadem.

Tatínek i Fanouš vykřikli:

„Zmije!“

Bylo tomu tak. Gabra chytila zmijs. Temný pruh po celém hřbetě to dokazoval.

Tatínek křikl:

„Drž dobře – nepouštěj!“ A Macek křičí: „Jdu pro líh – dejte pro Boha – pozor!“ A už letí a za chvíli se vrací s lahví lihu. Popadne Gabřinu ruku, hadovi vstrčí hlavičku do láhve s lihem a pak tam postrčí i celé jeho tělo. „Nekousla tě?“ bylo jeho i tatínkovou první starostí.

„Já nevím, lidi, že tak blázníte! Co su z perníku, abych sa bála hada? Co by mňa kúsal? Dyť sem ho chytila hned pod palicú za krčisko zezadu, jak jste nás to ve škole naučili...“

To si tatínek i Fanouš oddychli! Přes to řádně prohlédli Gabře ruku, a vskutku – kousnuta nebyla!

A že přišla už i Málinka, tož je obě poučovali, aby pro jistotu žádného hada nikdy nechytaly – že je to velice nebezpečné.

Málinka je všeska udivena a je ráda, že nenesla zmijs ani za ocas.

Ale Gabra má novou starost.

„Máte – už i zmijs ve sbírce?“

No, tohleto štítenská škola ještě neměla.

Tož na tu lahvičku napište „Gabřina zmijs“.

I rádi že to napíší, a třeba také do školní kroniky.

A hned potom umístili též do jiné láhve s lihem „šťúrečka“ a postavili vedle zmijs.

„A víte, že je čas vyndat tu žábu ze záňadří?“ nahlíží Gabra za blúzičku. „Nebo sa mně udusí!“

Nové překvapení!

Gabra vytahuje živého skokana za packu ven. Jak kulil oči! To se Macek i tatínek zasmáli.

„Prosím vás, nezabíjajte ho radši – já si ho od vás kupím,“ – škytá v koutku Málinka.

Fanouš se směje a ptá se Málinky, stavě jí skokana před oči:

„Chceš ho za pět prstů? Za co by sis ho, červíčku zemský, koupila?“

Málinka říká, že si nechá dát dva pohlavky a že nebude chtít nic k svátku, jen když darují žabičce svobodu.

„Když on tak krásně kuňká,“ škytala.

A tož že ho dají Málince zadarmo. Beztak že chtěli rosničku, a ne skokana.

Gabra přiskočí, vlepí Málince dva zdařilé pohlavky:

„Tu máš, tu máš, abys nekupovala tak lacino. Co si myslíš, že k vůli tobě povleču žabu za řadry?“

Ale Málinka zatřepe hlavou, popadne skokana do zástěrky a perendí s ním k vodě. Šup – už mu darovala svobodu.

Ten si poskočil! A jak pěkně z vody zakuňkal: kuň, kuň, kuň, kuň!

Zatím, co se Málinka baví se žabákem, Gabra v kabinetě skáče radostí do výšky.

Dostala za zmiji celé dvě koruny! Pane, ta je bohatá! Koupí si, co bude chtít! Takhle zrcátko, po něm už dávno pase! To byl jednou obchod!

Gabra byla vůbec duchem znamenitý obchodník. Velice nerada si čistila boty, a tož slíbila vždy Málince šesták, ale až ho bude mít – jen když to za ni udělá.

Zrovna tak to bylo se zametáním dvora. To musily dělat obě dvě. Maminka říkala, že mají dobrý tělocvik. Musily pak, když byly hotovy, prostrčit si košťata pod lokty za záda a procházet se po dvoře, aby se jim nehrbil hřbet. To byl na Gabru mor. Zase slíbila Málince šesták, jen když to za ni zamete. Chodit s koštětem pak už vydržela.

Zdroj příjmů měla zabezpečený. Každý týden stříhala babičce nehty a dostávala za to korunu. To bylo, pane, peněz! Za to se dalo už něco pokoupit!

Ale Gabra měla svá vydání a často jí šestáky ani koruny nestačily. Byla by potřebovala stříhat nehty babičce každý den. Velice často měla za nehty vybráno – předplatné. Babička říkala, že kdyby jí měly růst nehty tak, jak Gabra potřebuje peníze, musila by mít nehty jako drak.

Tož Gabra za různé práce po šestáku pak vyplácela Málince. Ted' však chtěla si koupit zrcátko, krásný červený pásek přes pepita šaty a nový hřebínek. Na tu parádu velice šetřila a zůstala Málince poctivě dlužna. Tož se velice nepohodly. A Málinka tolik potřebovala peníze –

chtěla koupit mamince k svátku nějakou věc. Nemohly se srovnat ani za tabulí ve škole.

Gabra konečně si dala říci, že dluh vyplatí, ale že Málinka musí kleknout na kolena a klanět se jí. Co to zas do ní vlezlo, do té bujné Gabry? Řekla Málince:

„Dám ti ty dva šestáky, jestliže padneš a budeš sa mně klanět!“ A hned si stoupla na stoleček, zaujala správný postoj a čekala. Co měla ta malá dělat? Klekla na kolena, klaněla se Gabře a volala:

„Klaňám sa ti, Gabro, enom mně daj dva šestáky.“

Náhodou se šla maminka podívat, co ty dvě dělají ve třídě, nerada je tam samotné nechávala.

To užasla! Všecko slyšela a viděla. I zavolala na Gabru:

„No počkej, já ti dám klanět se ti! Jenom co tě chytím! A ty malá, nebuď hloupá!“

Gabra seskočila a řekla:

„Nebojte sa, mami, šak já jí nic nedám! Sliby sa sľubujú, blázni sa radujú!“

A škr! – okolo maminky a tamta v nohy!

Málinka plakala, ale maminka ji ujistila, že dva šestáky jí Gabra dát musí, jinak že by to byla bezcharakterní osoba.

Gabra, protože věděla, jak by od matky dostala, kdyby takový nečestný kousek provedla, dala večer Málince ty dva šestáky a bylo zase dobře –

Mamince koupila Málinka za šesták fefrmincové cukroví a za druhý šesták drátěné vlásničky do drdůlku a připravovala to na mamčin svátek. Gabra chystala se dát mamince štípanou pusou tvrdíc, že je to lacinější a stejně upřímné. Jistě to byla pravda, protože i Gabra měla svou maminku nade všecko ráda.

Co dělali, když už byla takový obchodník?

Divadlo na rozloučenou a hostina na zahájenou

Čas ubíhal jako voda v Járku a ani se děti nenadály, a už byl takřka konec školního roku. Tentokrát se měly děti rozloučit se školou slavnostně – divadlem. To měl učitel Macek práce! Úlohy byly tajně rozděleny a veřejnost měla být překvapena.

V zahradě za altánkem bývalo slyšet veliké „brebencování“. To tam Gabra a Málinka „dřely“ své úlohy. A hned blízko nich Macek – ten nekocúr – pošilhával pořád po Gabře usmívaje se, neboť pohyby, co Gabra dělala, stály za to.

„Saфра, ta to zahraje – toho cikána! To bude úspěch!“ těšily se.

Málinka měla úlohu slabší, měla představovat ten měch dukátů, tož toho k mluvení moc neměla. Gabra pošeptala totiž Fanouškovi, že Málinka je machometl a že by všechno popletla, aby jí dal nějakou mlčelivou úlohu. A tož Macek nejdřív uznal, že bude lépe, když Málinka hrát nebude. A to bylo křiku, jako by jí někdo bral hlavu! Gabra hraje, a ona ne! Tož co by to bylo za kamaráda, aby jí nepomohl k úloze?

V pekle musí viset velký pytel dukátů, je začarovaný. A v tom měchu bude Málinka. Ba, kdo by se k tomu hodil? Řekli jí, že je to hlavní úloha a Málinka byla spokojena. Měch měl křičet, jak na něj cikán sáhne, kví, kví, chňap, chňap! – a pak chňapnout, kousnout zloděje. A může ještě i jinak pytel, když je ohrožený, křičet. Tož takové měly dcerky úlohy. Ogaři hráli čerty. I čertice tam byly. Jakkpak ne? To by spolužačky ogarům velice záviděly, kdyby ony nehrály. Fanouš nacvičil s nimi pekelné tance, a to bylo nějaké práce a příprav!

Konečně očekávaný den nastal.

Třída, proměněná v divadelní sál, byla naplněna do posledního místečka.

A když se rozhrnula opona – dětem se až zatajil dech. Jé, to bylo krásné peklo! Co teprve, když ti čerti a čertice začali kolem kotlů tančovat a zpívat – to bylo pěkné!

A když se na jeviště přišoural cikán-Gabra, děti se už smály napřed.

Gabra v sametových kalhotách, červené vestě, celé posázené lesklými penízky, se slušně nadouvala. Cenila zuby zpod černé čepice na děti a ty se něco nasmály!

Cikán-Gabra se šourá kolem zdi, mrká na děti a povídá tlumeně skuhravě cikánským hlasem:

„Pomalučku, polehůčku, krađu pytel potichůčku!“

Chmát na pytel! Ale ten sebou vždy zatřásl, zakřičel, až spící čert u kotlů prokoukl. Když však ničeho víc neslyší, spí zase dále.

Cikán, všecek ke zdi příkrčený, začne znovu:

„Pomalučku, polehůčku, krađu pytel potichůčku!“

Zahrozí pytli a trošku ho i štípne – to ze vzteku. V pytli to zakvikne, celý pytel se zatřepe a čert vyskočí, hledě, co se děje.

Zase je ticho, cikán se přitlačí ke zdi.

Ospalý čert zahubuje, ale zas usne.

Teď jde cikán nanovo k pytli.

Drbe se za ušima, dělá „obličej“, hrozí pytli a už zase natahuje po něm ruku.

„Pomalučku, polehůčku, krađu pytel potichůčku!“

Ale začarovaný pytel chňap! Už drží cikána za ruku.

„Pusťte cigánečka, hodný je, dobrý je – hraje husle –tancuje –“

„Budem vidět, esli umíš tančovat v kotle,“ křičí čert od kotlů. Běží, popadne fňukajícího cikána a šup s ním do kotlů! Cikán je velký, schválně padá pořád vedle a čert má s ním velkou práci.

Zato děti! Juchají, vyskakují na lavicích a cikána navádějí, aby se nedal. Konečně!

Cikán už je v kotle!

Tu chvíli Málinka v pytli najednou začne sebou házet a na konec křičí:

„Já sem ztratila d'úru – hrajte honem, nebo sa udusím!“

Malá Málinka skutečně při pohybech v pytli ztratila otvor k dýchání a dělala takové divy, až pytel nadskakoval.

Obecenstvo bylo nejdříve mluvícím pytlem ohromeno, ale pak se dalo do hromového smíchu.

Ale herci honem hráli, hráli, čert u kotlů musil honem usnout a cikán honem škr! z kotlu ven – chce popadnout pytel s dukáty. Ale ten v tu chvíli se na zdi utrhne sám a s velkým křikem padá na zem. Ještě ke všemu prolezly Málince pytlem nohy a cikán aspoň nemusí pytel házet přes rameno. Letí za ním pěšky sám.

To se děti nasmály!

Zato Gabra vyplácela pytel za kulisami a mydlí Málunku hlava nehlava.

„Vidíte, Fanúšu – jak to zmachometila?“

Ale Fanouš osvobozuje utrápenou Málunku, srovnává jí pocuchané vlásky a říká, že se to zrovna dětem moc líbilo.

To je Málinka ráda a udělá na Gabru dlouhý nos.

Divadlo skonalo, ale sál se ještě dlouho otrásal potleskem.

Obecenstvo bylo spokojeno a děti nejvíce.

Školní rok skončil opravdu pěkně.

Třetí den po divadle začaly prázdniny. Hned první den bylo to pozorovat po celé vsi. Křiku a hluku bylo všude plno.

Ale nejvíce hluku bylo přece jen u Járku – tam za školou. Ty dcerky nadučitelovy nějak přitahovaly!

K Járku se vypravovaly celé skupiny a každý s sebou přinesl něco k jídlu. To byly pravé hody! Francek přinesl flákanec slaniny, Lojzek fatrál černého chleba a mrkev jako ruku, Bětka uzený sýr a čerstvé zelené okurky. Za to vše dcerky nadučitelovy dávaly převzácné dary: kus bílé buchty nebo vanilkový rohlíček, perník nebo bílý chléb. To potom se vyměňovalo a často byla mezi ogary rvačka.

Po hodech se lovily ryby. Járek býval vyschlý, jen sem tam zbyla louž a v těch bývaly zalezlé všechny ryby. Na chytání ryb byla štítenská omladina mistry. I Málinka. To se pěkně chodilo k Járku, v loužích se

nadzvedávaly kaménky a kameny, ruka šup pod kámen, a už byla rybka. Malá, ale byla to rybka!

Jednoho dne se zase všeka děcka sešla na chytání ryb v Járku. Málinka si dávala pozor, kam děti všechny rybky snášejí. Byla to největší kaluž v Járku, co zbyla. A už tam bylo ryb na hrůzu!

Gabra v zápalu rybářském pořád křičela:

„Vidíš tu rybu? Hen je, hen je! Chyt' ju! Ó, ty ogare hlúpý. On ju nechá frnknúť! Co si to za ogara? Podivaj sa na mňa, jak mně to ide. Hráb sem, hráb tam, chmát sem, chmát tam.“

Jí na tom nezáleželo, že hrabala bahno nebahno. At' si byla zastříkána od nohou až po uši, zato nalovila ryb, oh jejda!

Odpoledne se měl konat soud nad rybami. Dávno už děcka byla u oběda a Málinka pořád přemýšlela, jak to asi s rybkami dopadne.

Ó hrůzo! Gabra se vyptávala doma:

„Jak sa kuchajú ryby, jak sa pečú lebo škvaříja.“ Maminka Gabru poučovala – kde by jí napadlo, že to chce Gabra na březích Járku hned provádět?

Ale Málinka to tušila. Bylo jí rybiček líto. Po obědě se děvčátko potichu uklidilo a šupity ke kaluži.

„Oh, milé rybičky, slyšíte, Málinka vás ide vysvobodit!“ A chuděrky, co jich plavalo bříškem vzhůru!

Všecko to pobrala do klína a utíkala, co jí nožky stačily, do Vlárý. Tam je vpouštěla honem, honem do čerstvé vodičky. A pak se dívala, jak rybičky ožívají. Chvilku sebou mrskaly a pak kmit sem, kmit tam a šup pod vrbičky. Ta byla ráda! Prohlédla ještě, kde by se snad nějaký brouček topil, vytáhla jej na břeh, ofoukala a vrátila k životu. Pak se cítila převelice šťastna a vesele cupitala k domovu.

A že dnes bude s babičkou v zahradě trhat rybíz na zavařeninu.

Gabra na dvorečku brousila o kámen svoji starou kudlu, potajmu v hrnku pod zástěrou nesla kus sádla, soli, petrželky a hajdy na hody.

Ogaři na břehu dělali pec. Dali dva kameny, kus starého plechu přes ně, a tak vznikla plotýnka. To už je dávno Gabra vycvičila. Čekalo se jen

na Gabru. Ta měla radost, že ogaři uhodli její myšlenky – že bude hostina. Ostrá kudla kolovala z ruky do ruky, ogaři zkoušeli její ostrí.

Nad sádlem bylo všechno v nadšení. Ta Gabra! Ta je moudrá! Mlsné jazyky olizovaly pusy kolem dokola. – A včil na ty ryby!

Óh, jeжданenku! Kaluž prázdná! Ani pulec tu nezůstal! Tolik chutí na hostinu a teď tohle! Kde jsou ryby? Že jich jakýsi nezdoha – snad cikán – pochyta! Hody nakonec nebudou!

„Ja, na mú pravdu, hen idú cigáňata a cosi nesú. Že sú to oni, ti zloději! Cigy rigy, cigy rigy – enom sem pod’te, vy haštvani! My vám dáme ryby!“ Tak na ně hrozila Gabra. Cikáňata nečekala a spopadala kameny.

To i naši rybolovci udělali a málem by nastala válka. Ale objevil se tatínek – pan řídící. Oh, ten se do nezbedů pustil! Tak že oslavují začátek prázdnin? Kameny? K tomu že je vychovával? Obě strany bojovnost pouštěla. Kameny padaly na zem jeden za druhým.

A kdože má tady tu plotýnku a ostrou kudlu? Gabra? A na co? Že na ryby? Sama by je zabíjela? To je přespříliš!

Tatínek si utřel pot.

„Tohleto? Vy chcete ubohé, polozalklé ryby utloukat? Místo abyste je donesly do Vláry? Udělejte záslužnější práci – hledejte ve vysychajícím korytě ty ubožáčky, nemáte co dělat, dávejte je do džbánu s čerstvou vodou a noste je do Vláry!“

To bylo něco! Že jim to hned nenapadlo! Gabra přinesla džbán, nosilo se, nosilo, rybičky se hledaly jedna radost. Tatínek se z okna školy také díval a radoval se, že ta jeho mládež má přece jen dobrá srdečka.

Už byl večer a děcka dostala hlad. Tož jakou že budou mít hostinu? Vzpomínka na pečené rybky ožila.

„A co,“ mávla rukou Gabra, „nařežem si bodláku, toho kořeňa – šak víte, děcka – upečem to, omastíme a to bude ještě lepší!“

A bylo. Bodláky se vykrajovaly hluboko do země, placatý kořínek rozkrájený na plátěčky se opékal, mastil na dlani, ofukoval a věru – lepší večere by jistě ani nejlepší kuchař nedovedl ustrojit, jako ogaři a dcerky tenkrát u Járku – – –

Dcerky u strýčka přednasty

Zanedlouho přinesl listonoš řídícím od strýčka přednasty z Hrádku u Slavičina psaní s pozváním dětí na prázdniny. Aby prý brzy přijely!

Do dětí jako když střelí. Tam to bylo, panečku, teprve krásné – dívat se na vláčky, chodit po kolejích a jíst samé dorty! U strýčka neměli děti a našim dcerkám tuze podstrojovali. Jakpak by se tam dcerky netěšily?

Babička sice radila počkat až v srpnu, neboť se jí po dětech tuze stýskávalo, ale maminka rozhodla, že se pojedje hned. Věděla, že by se děti každý den aspoň pětkrát ptaly, zda už je ten srpen a neměla by pokoje. Beztak tam dlouho nevydrží a babička se s nimi potěší ještě dost a dost. Ba věru, znala dobře své děti – ta zlatá maminka!

Děti už neměly stání a tak maminka se dala do pečení cukroví pro tetičky, co byly v Hrádku, babička balila šaty, a milé dcerky se vypravovaly.

Následujícího dne odjížděly. Vlakem po prvé samy! Panečku, to povýšily! Málinka to už asi po desáté šeptala kocourkovi do ucha. Musily to jít zvěstovat Járku, který pozorovaly z můstku, oběhly svou zlatou zahradu, pohlédly na všecko, co jim bylo drahé, a pak už běžely domů, aby prý nezmeškaly vlak.

Tatínek je důkladně napomínal a poučoval, jak se mají ke strýčkovi chovat, ne aby se postavily před jeho stůl v kanceláři a dotíraly na něj otázkami! Gabra ať si ani z dálky nevšimne všelijakých těch zvonků a zvonečků, a na kolečko od telegrafu ani sáhnout!

Pak podal dcerkám zabalenou krabičku s cigaretami pro strýčka, pěkně se s nimi rozloučil a přenechal je mamince a babičce.

Zase musily vyslechnout různé napomínání o slušném chování, ale nakonec je čekalo přec jen milé překvapení. Babička vtiskla dcerkám do dlaní jakýsi peníz – ještě mimo jízdné – a dcerky zazářily jako dva měsíčkové.

Bylo toho zapotřebí. Málinka při loučení s maminkou polykala hořké sliny a marně do ní Gabra loktem šťouchala. Saframente – teď cítí v dlani peníz a hořké sliny jsou ty tam!

Za chvílku si již milá dvojice – Gabra a Málinka – vykračovala vstříc novým dojmům.

Sotva zašly za dědinu, zas padala na Málinku jakási tesknota. Ať má peníze v dlani – co do všeho, když nemá maminku?

Gabra ji utěšovala:

„Co bečíš – šak víme, kady sa jede zpátky do Štítnej –jak ťa to tam dožere, nebo ti namelú – môžem byt tu chvílu doma. Peněz máme dost.“

To byla moc dobrá útěcha! Že to hned Málinku nenapadlo! Jak ji to tam domrzí anebo se jí bude stýskat – pojedje domů – k mamince! Peníze mají, jaké štěstí!

„Gabro, podivajme sa, kolik nám dala babička!“

„Ani slovo! Včil nic – až ve vlaku, abysme sa měly dlúho na co těšit!“

Málinka byla tuze zvědavá a tak byla ráda, že už jsou ve staničce Popov. Vlak tu byl ve chvílince a už se to „fárovalo“.

Marně se snaží pero vypsat radost obou dcerek, když ve vlaku pomalu rozvíraly své dlaně, v nichž tiskly peníz od babičky. Gabra spadla zpátky na lavici, Málince zůstaly oči přilepené na dlani.

Každá měla celou desetikorunu! Lidé zlatí, boubelatí, co se to stalo? Celá de-se-ti-ko-ru-na! Ó Bože, za tu se dá věcí pokoupit! Jindy dívky pozorovaly rády krajinu z vlaku, samé lesy, louky, Vláru, pole, ale dnes byly oči jen na desetikoruně.

„A včil, kde ju dat, aby ju nikdo neukradl?“

„Najlepší schovat ju za ňadra!“ – říká Gabra.

Šup, a už tam desetikoruna zmizela. Ale jak Gabra vstala, hned to cvrnklo na zem. Tož to nebylo moudré.

Málinka měla desetikorunu v puse a mumlala, že tam ji nikdo nenajde. Gabra však nesouhlasila. Když ne za ňadry, tož do uzlíčku a kapesník přivázat na podvazek. To se zdálo dobré, a tak to udělaly obě dvě. Tak se dobře pojistily a pak už jen vykukovaly „Hrádek“ stanicí a strýčka přednostu v červené čepici.

Minula stanice Bohuslavice. Nyní už přijde toužený Hrádek. Ó, už je to tady! Stanice zdála se jim krásnější než všechny ostatní a ta sláva, že tam mají v té pěkné stanici strýčka přednostu! Vlak už vjel do stanice, strýček se rozhlížel po oknech a už dcerky vidí a mává na ně. To je slávy!

Ať všichni cestující vidí, že dcerky jedou k přednostovi! Už jdou z vozu, běží ke strýčkovi, chtějí mu líbat ruku, ale on si nedá. Políbí je, pohladí a hned pošle k tetičkám.

Jaké že jsou to tetičky? Byly to dvě starší dámy z příbuzenstva, jsou z babiččiny strany, a děvčata si nemohla nikdy zapamatovat, jaké to příbuzenstvo je. Gabra Málince povídala, že ta stará tetička je naší babičky nevlastního otce bratra od sestřenice švagrové nevlastní vnučka a Málinka se tomu hrozně smála. Gabra chtěla, aby to Málinka po ní opakovala, ale ta by spíš řekla desetkrát za sebou „vlky – plky“ – než tohleto.

Snad prý ta mladší tetička je vlastně jejich sestřenicí. To by byla junda, aby tak! Chichi, to by byla stará sestřenice!

„Jak by ti bylo, Málino, kdybys na ňu volala: „Počúvaj, Valéro, pod' skákat přes špagát!“ Nebo: „Pod' chytat ryby do Járku!“ Víš, Málino ona je hodně starší, tož to mosí být naša tetička!“

To už vcházely do budovy, zaklepaly a už podle hlasu „dále!“ poznaly, že je doma tetička stará. Mlela kávu. Děti k ní přiskočily a „že naši hrozně pozdravují a posílají drahéj tetince tento balíček!“

Ó, jeжданенку, kde je balíček? Že ostal ve vlaku?!

„Ó Bože, co sme to udělaly, my dostaneme,“ spustily obě pláč na celé kolo.

Ale tu vyšla mladší tetinka Valéra z pokoje, líbá dcerky, slyší nářek a už běží ke strýčkovi do kanceláře. Ten telegrafuje na další stanici a odtud sdělují, že balíček přijde zpět příštím vlakem. Uplakané dcerky si oddechly.

A teď musily vyprávět, co dělá babička, co maminka, tatínek a co jinak nového.

Málinka dodává, že ve škole je hrozně blech, že si musila na noc vždy vytřepávat košilku. Gabra z ničeho nic ji začala šťouchat do žeber. Proč to, copak to není pravda?

No a za chvíli už obě svačí v pokoji kakao a zákusky. Gabra se ohlíží, kdyby tu byl raději kus chleba.

Přece nezhltnete celý talíř cukroví?

Řekli by, že je nenasyta. Tož přemýšlela, jak by se jiným způsobem najedla. Počkat, už to má!

„Málino, Málino,“ křičela, „vidíš ten dlouhý chlup na kakau?“

Málinka hledí na kakao, Gabra vytahuje cosi lžičkou. Pak obě ruce natahuje, měří očima od jedné ruky k druhé a hubuje:

„Fuj tajfl, chlupisko jak z elefanta, dlouhé na půl metra!“

Málince hned přešla chut na kakao. A Gabra už zas vidí:

„Málino, v cukroví je zapečený chrúst!“

Jaké štěstí, že Gabra není štítivá, bude to jíst – s odporem sice, ale co se dá dělat? Hlad je hlad!

Než Málinka se otrěpává, odplivne si a říká, že ji chut načisto přešla. Když to Gabra může, ať to sní i za Málinku. To se Gabra v duchu smála, všechno to k sobě přitáhla, pojedla a pak se Málince ještě vysmála, že se dala napálit. Nebyl tam chlup ani chroust!

Mrzutost byla hned a Málinka chtěla všechno po Gabře nazpátek.

„Snád' mně to nevyškrábeš z krku,“ nedala se Gabra. Trochu se pohádaly, ale za chvíli bylo zase dobře. Zvláště když tetičky volaly, že půjdou dcerky ke strýčkovi do kanceláře!

Tetinky věděly, proč se děti pořád ptají, co asi dělá strýček a jestli má nějaký obraz v kanceláři. Pustily je ven. Dcerky se vedly za ruce a v blahém tušení vcházely ke strýčkovi. Dobře, že je tatínek poučil, co nemají dělat. Navlas tak by to dělaly.

Strýček už je čekal. Nejdřív jim ukazoval telegraf, pak lístky na vlak, nákladní listy, až utkvěl mu zrak na pěkné tužce. Tož tu dá Gabře.

Ta jedna! Ta měla vždycky štěstí. Málince se něco zalesklo v očích – jako slzy.

„Co bych jí dal?“ myslí si strýček, a už utrhuje s úsměvem kus pásky na telegraf a podává jej Málince.

„Tož si jděte telegrafovat!“ Ještě se dcerky zeptaly, mohou-li vlézt do odstaveného vlaku.

No, proč by nemohly?

Vlaky tam byly dva. Osobní a nákladní. Kam nejprv? Že do osobního. Však byla dvířka otevřená. Prolezly obě kdeco a nevěděly, kam by se usadily. V druhé třídě to bylo nejlepší. Ale tam se necítily doma. Tak se uhníždily ve třetí třídě, sedaly, léhaly na lavice, dělaly průvodčí i cestující a bavily se výborně. Posléze se rozhodly telegrafovat, že přesednou do nákladního.

Gabra chtěla papírek, Málinka zas tužku, že ona bude psát. Gabra zas nechtěla tužku dát. Byla by vznikla ve vlaku pranice. Tentokrát však zvítězila Málinka. Gabřina touha po neznámém papírku byla tak mocná, že oželedla malovanou tužku a Málinka si ji vyměnila. Za to, že vyměnila Málinka tak výhodně, musila Gabře tu tužku půjčit a pak se telegrafovalo. Dcerky psaly, psaly, slabikovaly, a když byl papírek napsán, utíkaly do nákladního vlaku.

Tam Málinka představovala dobytek a Gabra dobytčího průvodčího.

Málinka dostala cedulku na krk a musila bučet. Pořád se to průvodčímu nezdálo být pravý hlas, tož ji tomu učil a bučely spolu. Sehrály kdekteré zvíře. Bučely, chrochtaly a byly velice veselé.

Ale nějaký dobrý železničář jde okolo a slyší dobytčí hlas. Myslí si:

„Kterého čerta, snad si nový hlídač neudělal z kupé chlévec?“

Už tam letí, a tu máš! Dvě krasotinky mu zabučely zrovna do obličeje.

„A basomteremtete,“ – hubuje železničář, „jedete odtud, vy dvě čertiska! Jak se můžete opovážit lézt do vlaku? Marš ven!“ – každé ušetřil pár pohlavků.

Dcerky vylézají a pan železničář jim nakazuje:

„K pořádku do kanceláře k panu přednostovi!“

A tu Gabře zasvitlo v očích, a to že ano.

Pan přednosta se usmívá, a pak se směje na celé kolo, když rozhrořený železničář mu povídá:

„Takové dvě jakési tulačky řvou ve vagóně jako dobytek, však jsem jim pořádně vylepcoval, a prosím pana přednostu, necht' si zapíše jejich adresy a napíše to rodičům. Nevychovanci! Jak kdyby přišly z pralesa!“

Pan přednosta jde k dcerkám a říká:

„Tož nekřičte tolik, ale hrát si v odstaveném vlaku smíte – ovšem jen tiše, moje dcerečky!“

Dcerky se tulí ke strýčkovi a obě vysměvavě pohlížejí na železničáře. Ten honem zasalutuje a je ten tam.

To byly dcerky rády!

Už běží zase do vlaku a že si vlezou raději do jiného vagonu. Lehly si na zem a dělaly klády, jak se vezou ke stařečkovi do práce – aspoň při tom nemusily tolik křičet. V každém voze představovaly něco jiného a věru, krásně si pohrály. Jen jednu nehodu při tom měly. Zapomněly se převléci do všedních šátečků a tyhle sváteční vypadaly, ó hrůzo! Co řekne maminka? Bude výplata! Aspoň Gabra jistě dostane! Měla mít větší rozum.

Pěkně ušpiněné se vrátily, ale tváře jim radostí jen hořely i přes tu nehodu. Tetičky slíbily, že dají šaty do pořádku, a to už byly dcerky zas jak se patří veselé a převlekly se. Potom se šly dívat na projíždějící vlaky. Ale do odstavených už nešly.

Druhého dne šla služka tetiček nakupovat s košíčkem do Hrádku. Obě dcerky byly jako na koni, že půjdou také. Mrzely je asi desetikoruny v ranečku u podvazků. Šly. Gabra si libovala, že si jednou správně zamlsá. Málinka měla také sto chutí, ale bála se, aby zbytečně neutrácela, že by to pak maminku mrzelo.

U kupce viděly tolik věcí, že nevěděly, co napřed. Zatím, co služka skládala si nákup do objemného košíku, Gabra si vybírala: deset klátků, za 2 šestáky „vincentle“, flák čokolády a malovaný perník, co si nikdy nesmí na pouti koupit, že by jí pak bylo zle – jak vysvětlovala kupci. Potom pár pohlednic – že pošlou ogarům do Návojně a do Štítně.

Už měla plné ruce a pořád peněz dost.

„Co ešče, do kakrmenta? Ha, hen je cosi! Kočky v měše!“ („kouzelné obálky“).

„Tych si jednúc nakúpím do vôle!“ Tož za dvě koruny „koček v měše!“ Bylo jich právě dvacet. Šťastně se desetikoruna zmenšila a za zbytek že koupí mamince mandlí a hrozinek. Donese je mamince, jestli to vydrží a nesní je po cestě.

Sak na ryby, to se má Gabra dobře!

Málinka si vybrala jeden klátek a pro maminku kornout cukroví hodně fefrmincového – to, co Málinka jí nerada, a najisto to mamince nesní. Dobře se pojistila! Ostatní peníze si dá doma k babičce do prasátka. Maminka ji pochválí, jak je šetrná. Nic neutratí!

Všechno to tak pěkně provedla, zaplatila, zavázala raneček s penízky a dala zas pod kolínko.

Po cestě Gabra prohlásila, že služka může jít napřed, že – si musí s Málinkou cosi říci.

Pak dcerky osaměly. Málinka se nabízela, že pomůže nésti aspoň ty „kočky v měše“, ale právě ty tiskla Gabra k sobě jako diamanty a zrovna ty prý nedá. Sedly si dál od cesty do trávy a že budou prohlížet ty krásné věci.

Uvelebily se jako dvě kvočny, každá za skrání klátek a pusy při tom blaženě roztažené. Gabra roztrhávala obálky. Ó, toho rozčilení, jaká v těch kočkách asi bude krása! V té první byl svatý obrázek. Gabra natáhla obličej, ale Málinka obrázek políbila. Tak jí jej Gabra hned darovala, aby Málinka věděla, jakou má hodnou sestru. V druhé obálce byl starý vojenský knoflík a barevné brýle. S knoflíkem Gabra praštila do hlíny, ale brýle byly velice užitečné. – Měly červené papírky a všechno bylo červené, když se přes ně dívala. Však to zkusily obě. Po třetí přišly na staré patentky, což obě dcerky spravedlivě nahněvalo.

„To sú lidi darební, tak šidit děcka!“

Potom byly obtisky. Škoda, že se nedalo hned obtiskovat. Tož až doma. Pak nahmataly cosi tvrdého. To bude nějaká vzácná věc! A byla. Střepy ze zrcátka. Však do něho Gabra pěstí hrozila. Málinka se už trochu smála, jak se Gabra napálila, a tu to moc mrzelo. Jak v těch kočkách nebude nic pěkného, Málině nabuší, aby se neřehtala! Dále objevily plechovou krabičku s pery ku psaní, v jiné pěkné mydélko, potom

i malý notýsek. Nejvíc Gabru dohrál papírek, na něm obrázek – planeta, s nápisem:

„Taková budeš, až vyrosteš.“ Takové vám tam bylo čertisko střapaté, ošklebené, no, jak cikánovo. A na druhé straně napsaná planeta, jakou má povahu, za koho se vdá a kdesi cosi. – To se dcerky i zasmály.

Dcerky nakonec uznaly, že jsou ty kočky veliké darebnosti a že je škoda peněz. Skoro všechno povyházely a za pár krámů vydaly dvě ko-runy? Oh, takových věcí by doma nahledaly, a co by udělaly z nich koček! Jenom v té zásuvce v šicím stroji co toho je a u babičky v kufříku!

Jak si dcerky vzpomněly na babiččin pokojíček, nějak se jim za-stesko. Slunečko se sklánělo za hory a dcerky maně se ohlédaly v tu stranu, kde je Štítná. Tož tam, tam, se to jináč hraje! Tady u nádraží není děcek, ty jsou až v Hrádku a všechny neznámé.

„Oh, Málino, mně se zdá, že pojedem brzo dom!“ vzdychla Gabra.

„Oh, myslím takéj,“ vzdychla Málinka. – „Lele, cukrové pro maminku!“

„A já mám mandle aj s hrozkama. Ale ošmáknem, jaké v Hrádku mají!“

Tož ochutnaly a uznaly, že ve Štítné mají lepší, alekdyž se to kouše obojí dohromady, že je to i v Hrádku dobré – Moc těch mandlí a hrozi-nek nakonec nezůstalo.

Tetičky povážlivě kývaly hlavami nad tou útratou. To že jim rodiče dovolili?

„To sú hrozně tetky,“ – hubovala Gabra, když večer s Málinkou ulé-haly v zadním pokoji. „Nepřejú děckám ani trochu téj legrace! Kdyby tak věděly, že včil po večeři seskřupú ešče ten malovaný perník, tož by zlostí pukly. Na, kúsní si takéj, naschvál!“

Inu, ten byl tvrdý, ten perník – i ty zelené parády hořkly v ústech. Ale co do toho, bylo to zakázané ovoce a velice chutnalo. Dcerky usína-ly. Ale za chvíli jim bylo, jako když žaludky jim bere do kleští. Málince bylo už hrozně zle, až plakala. Gabra křičela, že má „břuch na puknutí“.

Chvíli těšily jedna druhou, ale nakonec musily přijít tetičky a cože se to děje? Musily kurýrovat. Po čem že to mají ta děvčátka? Gabra hlása-la, že po večeři, po těch jatérkách, že je odjakživa nerada.

Tety však brzy od Málinky zvěděly, co a jak.

Tu noc malá Málinka byla duchem jen a jen u své maminky. Gabra raději usnula, aspoň prý všecko zaspí. Byl na ně docela pěkný pohled. Obě hlavy zavázané, Gabra zamračená, Málinka celá uslzená, a tak usnuly.

Ráno již bylo lépe, jen ta hlava jako „škopek“ – podle Gabry.

Koncem týdne přišla pošta a s ní dcerkám od maminky psaní. Hned byly u sebe a čtly:

„Moje milé dcerky!

Vzpomínám na Vás, jak se máte, jestli jste hodné a jestli nezlobíte. Včera se mně o Vás zdálo, tož se bojím, aby se Vám něco nestalo. Dejte pozor na vlaky, ať Vás nezajedou!

Babička Vás také zdraví a tatínek vzkazuje strýčkovi, aby byl na vás přísný. Ty, Gabro, neodmlouvej nikomu a opatruj svou mladší sestru. A tetičky poslouchajte!

Napište mně, jak jste dojely a jestli chcete, abych se na Vás přijela podívat. Jenom buďte hodné, nedivočte a dělejte tak, jako bych Vás pořád viděla. Však jsem duší pořád u Vás.

Obě Vás líbám a jsem Vaše milující matka. Abych nezapomněla. Cestu zpátky si zaplaťte z té desetikoruny od babičky. Vždyť už jste moudré a neutrácíte. Nezůstávejte v Hrádku dlouho, abyste nebyly snad na obtíž. Však víte, kudy je cesta do Štítné!“

Dcerky po přečtení dopisu chvíli se držely v objetí a hořce plakaly. Psala maminka!

„Oh, naša maminka!“

Jakou měla o ně starost! Ta je má ráda, jako nikdo na světě! A nic nevzpomíná ve zlém, však obě dobře vědí, že ji doma zlobí. A hlavně že píše: nezůstávejte dlouho!

Oh, brzo pojedem domů, maminko, pojedem!

Pak se postavily před tetinky a že pojedou domů. Tetinky jim to rozmlouvaly, leč marně. Maminčin dopis zaúčinkoval, dýchla na ně ma-

minčina láska a celý domov. – Gabra však měla přec jen jednu starost – Jestli Málinka jí půjčí z té své desetikoruny na dráhu?

Málinka byla dobrák odjakživa. Měla radost, že může prospět a „ukázat se“ před starší sestrou. Sáhla honem pod kolínko, kam peníze každé ráno dávala, a – ó, běda, přeběda! Raneček pryč – peníze pryč – cesta pryč – maminka pryč!

Naříkala velice a hledala raneček, kde se dalo. Nebylo pochyby, raneček byl ztracen bůhvíkde!

Gabra byla také z toho celá pryč. Hledaly, proběhly celé okolí až k Hrádku, ale nenašly nic.

„Ej, v Hrádku sú zloději!“ prohlásila Gabra. „A víš ty, co? Půjdem pěšky. Počítám půl druhého dňa na tu cestu. Trúfáš – si? Jestli ne, tož ťa ponesu na zádoch.“

Tetinky – ty dobré duše – zatím pekly sladkosti a chystaly víno domů. Na večer že bude všechno připraveno.

A bylo. Rance byly uchystány a bylo jich, až běda! Děti s hrůzou na to hleděly, jak to ponесou. Gabra chystala potají provázky, že to za sebou potáhne a že bude zas dobře.

S večerem nastalo loučení. Dcerkám bylo jaksi teskno u srdce. Plakaly, ani nevěděly vlastně, proč. Gabra si vyčítala, že všechno promlsala.

„Podruhéj sa lisknu přes hubu, až mna bude honit mlsná,“ – slibovala si.

Když už byly dcerky rozloučené a šouraly se pomalu ze dveří, přišel strýček a nesl v ruce jakési popsané papírky. Povídá:

„Dcerky, tady máte ode mne lístky na vlak“

Dcerky pustily rance na zem a vrhly se na strýčka, líbaly ho jako tatínka. Však je strýček měl rád jako své děti.

Za chvíli přisupal vlak, dcerky šup! do něho a vesele se ujíždělo přes ty kopce – roviny, doliny, Vlárů – až ke Štítné.

Všchno to bylo krásné, ale uvítání nejkrásnější. Plakala i Gabra, hlavně, že to tak dobře dopadlo. A potom se ještě nezdoha jedna posmívala na posteli Málince, „že ona za tu desetikorunu aspoň něco užila a o tu Málinčinu že sa melú zloději v Hrádku“.

Dcerky na hasičské slavnosti

Jednoho dne dcerky vidí prapodivné věci! Z ohromné krabice, která došla právě poštou, vytahuje maminka cosi velice zvláštního. Nějakou rytířskou helmu, krásně blýskavou a plnou ozdob. Zálibně si ji prohlížejí, povídá zvědavým dcerkám:

„Děti, váš tatínek byl právě jmenován župním náčelníkem hasičů z celého kraje. To je veliká čest! A v neděli půjde s celou parádou světit novou stříkačku do Lhoty. Pane, to není jen tak obyčejná stříkačka, to je stříkačka, kterou tatínek pro obec Lhotu vyprosil zadarmo, protože lidé jsou tam chudí a jakživ by si žádnou nemohli koupit.“

„Krupica halena, světit stříkačku a s celú parádú do Lhoty!“ Dcerky vytřeštily oči a usedly na zem.

Ó já, ony dobře vědí, co je to s „celú parádú“! To půjde maminka, tatítek, Valča, Fanouš, Ludva, Gabra, Málinka a Rón a Šohaj. A Gabra si třeba vezme praporeček! Beztak jí to vždycky Fanouš radívá, protože u řídicích je tolik členů rodiny, že by mohli chodit v průvodu a s praporem.

A maminka vysvětluje, že půjde v parádě hasičský spolek a tatínek v čele v překrásné uniformě.

„A to není pro děti?“ litují zklamané dcerky.

„Tož možná, budete-li hodné – vezmu vás na tu slávu také – – –“

A to dcerky samou radostí div dům nezbořily. Ony půjdou se spolkem na slavnost! Málinka se pak potichouнку ptá maminky, jestli nemusí mít také hasičský kroj, že se bojí, že by takové helmy na hlavě neunesla. A to byla ráda, že půjde jen v nedělních šatech – v těch družičkových. Budou za družičky na oslavu té nové stříkačky.

Jaká byla radost dcerek, když je v neděli maminka strojila a věnovala! Zářily jak slunečko o pravém poledni.

Maminka se vyšňořila také jako nikdy – inu, také trochu té slávy na ni padalo, a to něco znamenalo!

Jen tatínka dcerky nemohly najít. Kam se asi poděl? Gabra s Málinkou se podívají do chodby. Tam kráčí se schodů jakýsi převelice veliký pán v lesknoucí se přílbě a stejnokroji se zlatými knoflíky.

„Tatínek!“ vykřikly dcerky, a už ho objímaly jako dva divoši. Ten se jim nějak líbil! Vždyť byl jako z pohádky. Dcerky mu hladily knoflíky a Málinka měřila píděmi předlouhou šavli, která se tatínkovi houpala po boku.

A teď, co to? Před školou: bum, bum, bum! trarará – trarará! – vyhrává celá kapela „hasičskou polku“ – skladbu tatínkovu. A už jdou páni pro tatínka, dávají mu jakousi šerpu přes prsa a už ho vedou. Tatínek zdraví, hudba spustí „intráda“ a tatínek zaujímá místo v čele řad hasičů z celého kraje. Jen dcerky stojí vyjevené, až jim maminka musela zatřást rameny. Pak už kráčí i maminka a hasiči ji vedou ke kočáru.

„A co my? – co my?“ křičí obě dcerky jako v Jiříkově vidění.

„Snáď nepoletíme pěšky za vozem?“ dodávala Gabra všecka už rozkohoutěná, neboť jakási opovážlivá „baba“ ji strkala mezi družičky.

„Povedeš družičky – jsi hlavní,“ – sděluje jí maminka. Gabra, chtíc nechtíc, musí i s Málinkou šlapat za vozem. Štěstí, že hrála muzika ty nejpěknější pochody, jinak by si jistě Gabra byla usedla aspoň do zadu kočáru na tu tyčku...

Panečku, to bylo slávy, když ten průvod mašíroval přes Bylnici, Brumov, Návojnou až do Lhoty! To se dcerky nakrucovaly a na závistivé ogary se potají usklibovaly.

„Nech puknú jak žaludy, Bylničáci, nech víja, co sme zač,“ vypínala se Gabra.

Tak se vši slávou dorazily do Lhoty.

Dcerky nikdy takové slavnosti nezažily a mohly oči nechat tu na krásném praporu, na stříkačce, tu na řečnících, ale musely uznat, že nejlépe řečnil jejich tatínek.

„Ani jednúc se nezabrebtl,“ – chlubí se Gabra ostatním dívkám.

„To je slávy!“ libují si dcerky, když tatínkovi přátelé tiskli ruce a všude jsou k němu tolik zdvořilí.

Dcerky se také honem vypíaly, vzaly se pod paži, zvedly nosy vysoko a kráčely mezi dětmi jako dvě hraběnky.

„Šak sme cérky náčelníka,“ nafukuje se Gabra cítíc, jak na ně lidé pohlížejí.

„A jak se na nás usmívajú,“ – libuje si Málinka. Cítily, že i na ně padá také tatínkova sláva, a musily se podle toho také chovat. Procházely se sem a tam a s kamarádkami mluvily jen tak přes nos. Až konečně uviděly stánek s pečivem, kde příjemná vůně čerstvých rohlíků zavanula jim k nosu. Hned se tam rozběhly a zapomněly naráz na všecku slávu.

To se podivily, když uzřely na stánku ohromné rohlíky, tak veliké, jako volské rohy.

„Ó, to je snad pro to největší panstvo,“ myslí si dcerky. Honem si závčas každá jeden koupily, než se rozprodají, a teď hurá – k mamince! Ta se podiví! Takový rohlík! A jak laciný! Za korunu jeden!

„Maminkóó, to sú veliké rohlíky! To sa jednúc najíme!“ A staví ohromné rohlíky mamince přímo před oči. Maminku hned smích přešel – zrudla a všem paničkám honem tvrdila, že děcka hladu nemají, to že zas jen ty chtivé pusy. Paničky se pošťuchovaly a přály s radostí mamince tu ostudu. – Inu, mohly si právem myslet, že dcerky jsou věčně hladové, doma se nenajedí, a to maminku hrozně mrzelo.

„Darebné dcerky jedny,“ pomračila se na ně.

Gabra vidí, že řekly asi něco nemoudrého, a uznala za vhodné hodně daleko odejít. A tak raději zase mezi dcerky a ogary, kteří prohlíželi ověncenou stříkačku.

„Ta je krásná,“ podivovaly se jí.

Když rohlíky snědly, Gabře napadá, že by si mohla o té stříkačce mezi družičkami „zařečňovat“.

A taky, že ano. To ona dovede! Jen aby jí nevysychalo v krku. Když Gabra mluví, moc křičí. To tak, aby při řečňování ochraptěla!

„Počúvaj – Málinko,“ – povídá své sestře, „já budu řečnit o stříkačce, ty si stúpíš hned vedle mňa a budeš držet hrnek s lákem z okurek. Jak dupnu, tož dáš mně napít láku! Ono mňa škrábe v krku, tož mosím sa při téj řeči osvěžovat!“

Sezvaly ogary a děvčata a uhnízdily se co nejbliž babky, která prodávala v bečce naložené kyselé okurky. Ta jim za šesták půjčila i hrnek na lák – kdepak šesták – to je ve Lhotě dost veliký peníz.

Jen kdyby si tak Gabra mohla stoupnout na vyvýšené místo! Kakrilion element, jak to udělat? Kéž by si mohla stoupnout na tu bečku!

„Babičko, počívajte, hen vás kdosi hledá, že vám veze novú bečku s oharkama – lele – hen je pantáta, aj s tragačem! Vidíte ho?“ ptá se Gabra, ukazujíc daleko stranou.

Babka věří. Má sice láku ještě půl bečky, ale okurků už jenom na dně. Čeká každou chvíli, že jí muž přiveze nové. Honem přiklopí bečku, z níž prodává, prkýnkem, zatíží kamenem a už běží naproti pantátovi.

To se Gabře náramně hodilo. Hup na bečku a hned vedle ní na zemi postaví se Málinka a drží v ruce hrnek s kyselým lákem.

Gabra si odkašle a začíná:

„Slavné shromáždění!

Ani nevíte, jak přeslavnú věc máte mezi sebou. To není enom tak le-dajaký krám – to je ozajská stříkačka na hašení!“

„Vápna?“ ozval se Lojzek z kouta.

„Drž hubu na řetazu,“ – hrozí Gabra pěstí a pokračuje:

„Slavná stříkačka na hašení ohňa! Má takový veliký břuch, že vypije vodu z půl Járka, a má hadicu dlúhú jak Bylnicu! Včil môže hořet kde chce, co chce, chalupiska, stodoliska, veliké domiska, stožiska, všechno naša slavná stříkačka se svojú hadicú jednú rukú zastane...“

„A tú druhú sa ešte môže škrábat na zádoch!“ – vykřikl zas jiný ogar.

Gabra dupne, a to znamená: „Málino, daj láku!“ Málinka podává hrnek, Gabra se napije, ale víc nechá v puse. A potom prskne dlouhý proud z pusy na posměvačné ogařisko.

„Takto bude naša slavná stříkačka hasit!“

Děti se smějí, ale Gabra v ráži pokračuje:

„A ešte aj ináč bude stříkačka hrozně užitečná. Jak bude o nějaké slavnosti v hospodě pranica, tož chrst hadicú vody na rozkohútěné palice a hned bude konec bitce.“

A takéj na iný způsob bude stříkačka dělat užitek. Když bude některý suchý rok, tož může sa rok před tým hadicú nastříkat vody do všechých studní – a vody bude až na hrůzu!“

Zase Gabra dupne na Málunku – ta se jí dá napít láku na občerstvení a řečnice zase pokračuje:

„Nebýt našeho tatínka, tož nebylo by ani lhotskéj stříkačky, a kdyby nebylo mňa, tož by ani – – –“

Nedořekla:

Lojzek dodal:

„Tož by ani neměly prasátka co žrát...“

„Stakramentský ogare – počkáj, já ti dám!“ A Gabra hup ze sudu, letík ogarovi a tam mu vylepcuje do aleluja. Toť se ví, že se Lojzek bránil, ale Gabra vyhrála. Dostal, co nechtěl.

A Gabra zas vyskakuje na sud, že raději tu řeč hned ukončí.

Má „hlúpé“ posluchače a tož škoda „múdrého“ slova!

„Tož nech žije naša přeslavná stříkačka, nech žije její slavná hadica, nech žije...“ Ale vtom se řečnice v nadšení divoce rozehnala rukama, naklonila se a bác! Řítí se k zemi, jednou nohou vjela do sudu a už se válí na zemi všechno: sud, Gabra i okurky.

Gabra nečeká, vyskakuje a k mamince! Málinka za ní v plném pláči.

U převrženého sudu je zatím boží dopuštění. Ogaři se melou o okurky, babka přibíhá a nadává a pan župní náčelník to kráčí vyšetřovat. Jak slyší, že nějaké dcerčisko řečnilo a převrhlo bečku i s okurkami, je hned doma a babce raději okurky zaplatí.

U stolu maminka neví, co si počít. Gabra byla celá mokrá a lák s ní kapal jako s hastrmana. Macek radil Málince, aby ho olízala. Takový dobrý lák! Škoda by ho bylo!

Gabra se ošívala, ale přec jen litovala, že si nedosáhne jazykem aspoň na záda. Lák a okurky – to ona ze všeho na světě nejraději...

Ale tu přichází jako na zavalanou pan farář Filip a nabízí se, že odveze dcerky svým povozem domů.

Děvčata naráz zapoměla na svou smůlu, a než by pět napočítal, už byla ve voze. Gabra se usídlila na kozlíku vedle Struhaře, který kočíroval. Málinka se uvelebila vzadu, kam přisedl i pan farář.

Struhař spustil svou oblíbenou písničku: „Všecí l'udé poviedajú,“ – kobyla zabrala a povoz vyjel. Dcerky byly blaženy, že se vezou, a jen na sebe pomrkovaly. Pan farář napomínal kostelníka, aby jel hodně opatrně.

„No, jak Pán Bůh dá – a jak bude kobyla chtět,“ – krčí rameny kostelník.

A také ano. Chvíli kobyla klusala s větrem o závod, chvíli stála jako dřevěná, nebo couvala. A řehtala jako divá.

Struhař, který si celé odpoledne připíjel na oslavu nové stříkačky, se rozehlál a bez rozmyslu přetáhl kobyly bičem. Koník se vzepjal, vyhodil zadkem a pustil se úprkem do luk hlava nehlava – cesta necesta.

Dcerky ječely, pan farář huboval a Struhař ze všech sil snaží se kobytku obrátit zpět k cestě.

Ale už jsou v jakémsi bahnisku, kola bryčky se zahořují hluboko, hluboko, až se bryčka naklání a vysypává obě výskající dcerky i s panem farářem do bláta. Kobyla se zastavila a zabořila nohy do bahna.

Struhař šťastně seskočil a klidně se obrátil na pana faráře:

„Velebný pane, to sme dvě trúbelové, to sme šikovně zajeli...“

Ale pan farář se hrozně zlobí a říká, aby Struhař mluvil v jednotném čísle. Pomáhá honem stavět nejdřív Gabru, pak Málinku, nakonec bryčku i kobyly na nohy, sám bere opratě, obrací a už jede zpátky. Struhař musel dozadu do kočáru k Málnince. Povídal:

„Inu, co dělat. Děti patříja k sobě.“

„Aspoň podle rozumu, jistě,“ – ohlédl se na něj zlobně pan farář.

Protože měla teď kobyla dobré vedení, neopovážila se už jankovat. Možná, že už cítila blízký domov, přidala do kroku a zanedlouho vjížděla se společností do Štítné.

Dcerky byly rozjařené, chichtaly se a nic jim nevadilo, že je kobyla vyklopila. Však se jim nic nestalo!

Zato Struhařovi se to tak pěkně jelo, že si i zdřiml. Klátila se mu hlava na všechny strany a dcerky se nasmály ažaž. Vždyť ještě jakživa neviděly spícího kostelníka!

„Možná, že ve snu vyzvání klekání,“ mínila Gabra.

„Já se ho optám“ – povídala Málinka.

„Počkaj, já ho zbudím, šak už sme doma.“

Gabra chutě skáče s kozlíku a udělá do ucha kostelníkovi „hu!“, až sebou otřásl a vyskočil jako střelený.

„Kde to su, kde to su?“ ptal se celý rozčilený.

Musel si uštědřit sám sobě lepanec, aby se vzpamatoval.

„Stakra do toho, to su rád,“ – vykládá smějícím se dcerkám a panu faráři – „že to není pravda, co se mně sendilo. Zdálo se mně, že sem sa hongal na zvonoch...“

„Ej, tož proto ste si dal pohlavek,“ – směje se pan farář, louče se s dcerkami.

„To sa zas jednúc vydařil pěkný den,“ libovaly si obě.

Byl opravdu pěkný, ale druhý den si musila Gábinka půlhodinku odklečet. To za ty okurky.

Málinka stůně

Když se ráno dcerky probudily, nemohly se smířit s myšlenkou, že je konec slavnosti, a naprosto nemohly pochopit, že mají jít pást husy. „Včera ryc – a dnes nic,“ – říkaly si obě; ale nebylo to nic platno. Každá dostala do ruky proutek a hned po snídani marš – pást husy!

„Beztak k ničemu jinému nejsou – takhle dělat jen ostudu,“ myslí si maminka, nemohouc jen tak snadno zapomenout dcerkám včerejší příhodu s ohromnými rohlíky a s převrženou bečkou od okurek. A tak dcerky šly a hned k Járku. Tam vzpomínaly, jak to bylo včera krásné a jak byly vážené, co bylo muziky a slávy a nějak se jim po tom všem zastesklo. Snad i po těch okurkách...

A aby na to zapomněly, pletly si věnečky ze sedmikrásek, pampelišek a zdobily si hlavičky. A zase jim to připomínalo družičky.

„Víš ty co? Pojd'me sa podívat někam dále – a budeme si myslet, že jdeme zas na slavnost,“ radila Gabra. Málinka ráda poslechla svou moudrou sestru. Ať se husy pasou samy!

Vydaly se na cestu.

Že bylo horko, utrhly si každá lopuchový list a měly paraplíčka. Nejvíc se uměla natřásat pod paraplíčkem Gabra. Nakrucovala se, list nosila nad sebou, hned mluvila nosem jako ta a ta paní, nebo pískavě, jako jiná.

A co jdou, jdou, ani nepozorují, že už jsou za Božími mukami a míří k lesu. Šly do kopce a představovaly si, že jsou velké paničky a že jdou na zámek.

A že budou mluvit cizími jazyky. Gabra spustila na Málinku po francouzsku:

„Naše prasé žere trávu!“

Málinka na to:

„Engelebengele weekend? Fata morgána?“

Gabra zas:

„Kde je Julia s Julianem a Julianin. Julianek? Kobyla – jarmak – Struhař?“

Málinka odpovídala:

„Abr najn! abr najn! Du bist ajn ézl –“

A zas Gabra:

„Du bist auch! Zoologia – paraplata – kucmoch!“ A tak podobně. Rozkládaly proti sobě rukama a tuze pěkně se jim to brebtalo. Tváře jim jen hořely a musily se notně ovívat svými lopuchovými paraplátky.

Ani nezpozorovaly, že se octly v hloubi lesa. Málinka si vzpomněla na vlky, že by tu mohli být, ulekla se a začala natahovat moldánky.

Gabra se jí docela po česku posmívala a ptala se, zda ví, jak to bylo s tou babkou a s těmi vlky?

Málinka vrtí hlavou – nic neví. Jakpak?

„Tož takto,“ vypravuje Gabra.

„Vyprávěl nám to nedávno Fanoušek, ale ty už jsi spala, což nemožeš nic vědět.“

A tak! Málinka si vzpomíná! Fanouš začal vyprávět něco o vlčích a Málinka vlezla hned k mamince na klín. Což může za to, že se na mamčině klíně tak krásně dřímá?

„Pojď, sednem si do mechu a povím ti to – abys věděla – že sa nemáš čeho bát!“

Usedly a Gabra povídala:

„Víš, v tychto lesoch bývalo moc zvěře a hlavně vlků.“

Málinka se otrásla, ale Gabra pokračuje:

„Tož na ty vlky pořádaly obce hony. Kdo dal vědět, kde by viděl vlky, tož dostal od obce zaplacené podle kusu. Jedna babka, taková pálená – to víš –, v lese sbírá roští a povídá si:

Kterak bych si, kakrillion element, pomohla k nějakým penězom? Ej, že si zakšeftuje!

Půjde na obec a tam řekne, že viděla v lese moc vlků. A tak to taky hned udělala.

Přišla na obec a hlásila:

Ej, pane starosta – viděla jsem v lese sto vlků!

Starosta si babku prohlíží, nevěří a povídá:

Mlč, babo, nelži!

No, pane starosto, esli jich nebylo sto, tož osmdesát isto istotně!

Mlč, babo, nelži – nevěří starosta.

No, když ne osmdesát, tož padesát jistě.

A když baba tak slevovala, viděl starosta, že doopravdy lže.

Tož zas povídal:

Mlč, babo, nelži!

Tož dálěj to baba slevila až na deset vlků. A když ani to jí nevěřil, tož se zaklínala, že viděla jen jednoho.

Mlč, babo, nelži – ani toho jí nechtěl starosta věřit a loupal po prohané bábě očima.

Babka se zastyděla a přiznává se, že prý v lese cosi šustlo.

A tož je to zrovna tak s tím tvým strachem, Málino! Jak cosi šustne, už sa bojí: Vlk, vlk!“

Málinka je všecká zamyšlena, ale vtom něco šust, šust – ve křoví!

„Vlk!“ křičí Málinka.

„Honem polez na strom, tam t'a nechytí,“ odpovídá Gabra, a už se škrábe po kmeni. Málinka hbitě za ní. Tam se však musily obě navzájem smát.

„Vidělas něco?“ ptala se Málinka Gabry.

„Sto vlků,“ odpovídá Gabra.

„Mlč, babo, nelži,“ křičí na ni Málinka. A tak pokračovaly, a kdo ví, co by si byly napovídaly, když vtom bum, bum, prásk! Bouřka!

Dcerky se ulekly a když začalo přšet, dala se Málinka do pláče znovu.

„To je pěkný výlet,“ – pofňukávala ve větvích.

„To víš – nejsme na hasičskéj slavnosti,“ – odbývala ji Gabra.

„Jak sa dostanem dom?“ – vzlyká Málinka.

„Tož budu moset uťat strom a donést t'a na rameni dom aj ze stromem.“

„Ešče sa směj,“ hněvá se Málinka.

„Tož čekaj – až tady pojede kočár nebo komedianti!“

„Komedianti!“ ulekla se Málinka a už ani nemukla. To tak, aby ji slyšeli a ukradli!

To byl pěkný výlet! Samy v lese a bouřka k tomu. V dcerkách je malá dušička. Vtom něco rachotí.

„Jede pantáta Šebáků!“ křičí radostně Gabra a už šupajdí dolů. Málinka za ní. Vskutku. Vozovou cestou jede právě hospodář Šebák se žebříňákem. Dcerky ho pěkně poprosily, aby je svezl.

A tož, že ano. Dcerky usedly do žebříňáku, nohy nechaly viset dolů a už se to jelo. Chvilku pěkně, dcerky si libují, že se jim jede ještě líp, než včera s jankovitou kobyloou, ale vtom hrc, drc, přes hrbolatou cestu a bouřka, bum bác! Dcerky se leknou a už leží na zemi na břichách. Pořádne sebou práskly na kamenitou cestu, jen tu ruplo.

Pantáta Šebáků nic neví, že dcery leží hodnou chvíli na zemi, a pak pomalu vstávají, ohmatávají se, zda jsou celé. Zdá se, že jim nic, docela nic není. Zuby v pořádku, i nos, jen trochu kolena to odnesla. Ale pantátu už nedohoní. A tož že poběží, neboť už přšelo důkladně. Vzaly se za ruce a fr – k domovu.

Ale Málinka si naříká, že ji píchá něco v levém boku a hlava ji pálí jako oheň.

„Tu mňa bolí – tu mňa pálí, čaganem mňa namazali,“ – posmívá se jí Gabra, ukazujíc si nejdřív na záda, pak na hlavu a nakonec na zadeček.

„Voda ťa okřísí, enom polet,“ radí jí dále. A Málinka ze strachu před bouřkou letí, sotva dechu popadá. To tak, aby si lidé myslili, že jí někdo natloukl čaganem! A když už vskutku nemůže, bere ji Gabra na záda, přikrčí se s ní a běží a běží. Zatím prší hustěji a hustěji.

„Kde sú naše husy,“ – vzpomíná Gabra, když už vidí z dáli Járek. A zase musí Málinka cupat za Gabrou, aby rychleji mohly husy hledat. Ošívá se, ale už neříká, že ji píchá. Obě běží k Járku – a brodí se za bouřky a deště.

„Husy, husičky, kde jste!“ volají starostlivě. A tu se ze dvora zahrady ozývá – gé, gé, gé. Husy už byly doma! A maminka volá přes plot:

„Děti, děti, kam jste zašly? Pojd'te rychle domů!“

Dcerky přidaly do kroku a v minutce byly doma. A už prosí maminku, aby se nezlobila – ony daleko zašly a pak nemohly husy najít. Maminka se nezlobí, raději dětem svléká promáčené šaty a honem, honem je ukládá do postele. Jen aby jí ty dvě tulačky nestonaly!

Mokré byly jako myši, vyjevené jako zajíci a utrápené jako zmoklé slepice. Žalostný byl na ně pohled!

Jen aby to neodnesly! To byla jediná myšlenka mamincina. Ani dcerkám neřekla, že pro husy musila Maryša do dvora, kam je zavřel šafář, když si pochutnávaly na panském.

Dcerky se k sobě přitulily, zasmály se na sebe, že to tak dobře dopadlo, a tu chvíli spaly.

V noci se mamince zdálo, že slyší jakési vzdechy, hekání, jako když někdo nařiká. Jde se podívat k dcerkám a hle – obě rozpálené a vzdychají, až hrůza. To se maminka dolekala!

Kdepak její děti a stonat! Odjakživa byly jako tuříní. Co to na ně přišlo? Pohládila jim hlavičky. Obě byly horké. Gabra se obracela a kňourala, „že nemůže hltat“!

Maminka běžela do komory, uřezala čtyři pláсты slaniny, dala vždy po dvou na šátky a podvázala tímto lidovým valašským prostředkem dcerkám brady. Beztak mají bolení v krku a slanina jim to do rána vytáhne.

Ještě dcerky chvilku hladila, poseděla u nich a pak už si šla také lehnout.

Ráno bylo první její starostí, jak je děvčátkům. Jde k nim, snímá šátky s krků, nejdříve Gabře. Ba, ty pláсты budou asi horké. A co vidí? Šátek prázdný – slanina v dýmu!

To už Gabra usedá a libuje si:

„Krupica halena, ta slanina byla fajn! Zdálo sa mně, že su na hasičskéj slavnosti a jím turecký med. Všechno sem to v noci spatřúchala!“

Maminka se rozesmála. Zavolala tatínka, babičku i obě starší dcery. Všichni se smáli a hlavně se radovali, že slanina pomohla, ať už uvnitř nebo zevně.

Maminka doufala, že zrovna tak bude s Málinkou. Ale nebylo! Ležela jako mátoha a slanina byla na šátku.

Děvčátko očičkama kroutilo a vzdychalo až hrůza. A že ji píchá v boku a v zádech i v hlavě a bolí všechno.

Maminka se znovu polekala! Jak Málince nebude lépe, zavolají doktora. Struhař pro něho doběhne.

Ale Gabra prosila, aby doktora nevolali, že si Málinku se Struhařem vykurýrují sami.

Zaběhla ke kostelníkovi a ten, půl doktora, radil: Prsa namazat psím sádlem, celé tělo okouřit kůrou z borovice, vypít odvar z devatera koření, seškroupat česnek, napařit jalovcem a na hlavu položit obklad z cihlářské hlíny smíchané s octem.

Uznal, že Málinka je nachlazená, ale hlavně potřebuje napravit. Aby mu ji někdo podržel, že si ji protáhne na zádech. Pěkně záda na záda! Chtěli to zkusit, ale Málinka křičela bolestí, až toho musili nechat.

Tož, že když je dcerka tak moc fajnová, jistě je chudokrevná. Na to je nejlepší užívat jenom železo a zas železo!

Gabra se nabízí, že by za šesták přinesla od zámečnicka železných pilin – ale Struhař vrtí záporně hlavou.

„A což cucat hřebík?“ nabízí znovu dcerka.

Tatínek i maminka se při té vši starosti zasmáli a poslali přece jen pro doktora.

Gabra ne a ne uvěřit, že by Málinka opravdu stonala, když jí, Gabře, po tom výletu nic není, proč by musilo být Málince!

„Zatrackané ledaco, nic to nesnese, jak by to bylo z pápení!“ Začalo jí být nějak po sestře smutno, nikde neměla stání. Když šla na dvorek, zdálo se jí, že ti psi na ni hledí nějak zaraženě – v zahradě květiny místo aby voněly, páchly na sto honů, prasátko v chlívků protivně kvíkalo a na silnici? Ti hloupí lidé se „uščuřovali“, jako by nevěděli, že Málinka stůně.

Gabře je teskno, a že se raději na Málinku podívá a za svět ji vytáhne z postele. Jde do pokoje, volá na ni:

„Čuješ, Málinko, všecy ryby v Járku sa mě ptaly, kde si zostala? Čuješ, polez ven, tam t'a to okřísí!“

Málinka sa těžce obrátí a tiše mluví:

„Ryby sa ptajú? A co rybníčky? – sú v Járku ešte? Nejsú rozbúrané? A co Macek?“

„Kerý? Kocúr?“

Málinka se usmívá a říká:

„Ten – aj ten druhý.“

„Tož sú oba zdraví a pozdravujú ťa, Málinko. – Ó jé, snad by sas tam k Járku mohla podívat, zkus to.“ A Gabra podává Málince tatínkovy papuče. Málinka těžce vstává, točí se jí hlavička, vleze do papučí a už ji vede Gabra k Járku – záříc jako měsíc v úplňku.

Och, Járek! Málince se zdá, že je jí jaksi lépe. Cupitá k vodičce, omývá si hlavičku a chladí se. Ó jé, kdyby si takhle mohla sednout do vodičky, to by se ochladila!

„A co bys nemohla?“ říká jí Gabra, „jenom si sedni – z Járku doposavad každý okřál!“

A tož Málinka sedá do vody a chladí se.

Ani si nevšimly, že přes můstek jede kočár s panem doktorem.

Lékař vážně vstupuje do kuchyně a ptá se po pacientovi. Maminka ho vede do pokoje a říká, že je malé dcerečce moc zle. Vede ho k posteli, odkrývá peřinu a – světe daleký – kde je její dcerka?

„Ó, to nebude zlá nemoc, když pacient utekl,“ směje se pan doktor. Ale maminka ví, že dobře není, a zoufale hledá dceru.

Doktor povídá, že jakési dcerečky se koupaly v Járku snad – přece to nebudou ty jejich?

I běží maminka k Járku – ó, Bože – už ano! Obě se šplouchají, jako by nic.

Maminka hrozí Gabře, hubuje jí, bere Málinku do náručí, líbá ji a unáší domů. Gabra všecka rozzlobena za nimi pohlíží.

Co to, proč to? Což už Málince není dobře? Mohli být rádi, že ji tak rychle vykurýrovala!

A pan doktor už prohlíží pacienta, dívá se na jazýček, měří teplotu, proklepává tělíčko a hlásí:

„Poraněná dvě žebra, zánět pohrudnice, vysoká horečka!“

Málinka leží, zas leží, třese se a je jí zle a zle.

Struhař jede s panem doktorem pro medicinu a pan doktor nezapomněl ještě důkladně poručit Gabře, aby se k Málince ani nepřibližovala!

Gabra, chudinka, si rvala vlasy! Málina vskutku stůně! Snad nakonec umře! Pro pět ran do čepice! Co potom?

A Gabra štká zoufale a nahlas, boříc tváře do peřin v babiččině pokojíčku.

„A ani mňa tam nepustíja, ani svú sestru nesmím vidět, snád' nekúšu?“ naříká bez ustání.

„Nekúšeš,“ křičí maminka z kuchyně, „ale rozumu nemáš ani za krejcar.“

Několik dní nesmí Gabra k Málince, jen velcí – hlavně Macek, který se o ni bál jako otec.

Za několik dní – ó hrůzo! – pan doktor říká, že za nic neručí. Málinka je dosti slabá – horečky trvají. Aby dceruše přáli klid a poručili ji Pánu Bohu. Gabra se popadla za hlavu, nadala doktorovi do trůbelů a včil, že ona si svou sestru vyléčí. Pro Boha, ani o den déle na světě být nechce než jako Málinka, ten její dvojník zatrackaný!

„Maminko, pro Boha vás prosím, nechte mňa jít k Málince,“ – prosí klečíc.

Jak by ji maminka nevyslyšela?

Gabra jde po špičkách k posteli, sahá na Málinku, jež blábolí cosi o nebi, vážně na ni hledí a praví jí zoufale:

„Málinko, co enom kocúru sas z vody natahala, pozachraňovala kde jakú scíplinku, doma všecko kurýrovala, brúčka ani jednoho nezašlápla, všeckým muchám do kafé spadným život darovalas, ryby vysvobožovalas z kaluží a při zabijačce smutek drželas a včil, včil bys měla umřít? Pane Bože spravedlivý, ty ju umřít nenecháš!“ Gabra klečí, pláče a víc se modlit neumí.

Ale už vstává, t'uká se do čela, cosi že jí napadlo.

„Mami, když je tá cérečka tak chladná, zahřejme ju! Dajte jí teplý obklad na celé tělo! A trochu rumu do huby, třebaš aj v čaji...“

Maminka, všeska zoufalá, si myslí: Poslechnu Gabru, ať už je to tak nebo onak. A hned máčí obklad do horké vody, balí do něho Málunku za pomoci Gabry a už ji svěruje Pánu Bohu a Gabře, která leží jako psík u nohou postele na podložce.

Hodina – dvě plynou v úplném tichu, když tu se něco v malé postýlce ozývá, sedá si a křičí, co může:

„Maminko, já mám hlad, dajte mně tvarohový koláč!“

„Juchajda!“ – Gabra vyskočí jako jelen, neví, co dřív popadnout, zda Málunku okolo krku, či letět k mamince pro koláč.

A tož nejdřív k mamince a ta už běží a slubuje, že koláč bude v minutce. Už je slyšet v kuchyni šlehání bílků, koláč bude rychlý, piškotový!

A Gabra? Ta sedí na bobečku jako zajíc u postele, nebo d'afá radostně na Málunku, tu jí dělá kotrmelce pro radost na všechny strany nebo běhá po čtyřech, až se všeska upachtí.

Ale co do toho, jen když Málinka má radost a vidí to!

A Málinka se dívá, směje se a Gabra se jí zase ptá:

„Málinko, ty můj špunte diamantový – chtěla bys rybičku z Járku? Chtěla bys štůrečka? Nebo žabičku? Nebo pulečka?“

A Málinka si vymýšlí, mazlí se, že by chtěla raka.

Gabra radostně skáče na bobku a slubuje živého raka, rybu, žábu, pulce i štůrečka.

Samou blažeností neví, co by ještě dělala, usmívá se na Málunku a už běží do komůrky k babičce. Popadne své hliněné prasátko a posazuje je Malince do peřinek. Všesko Málince dá i s penězi. A pak přinese všechny skvosty ze své tajné skrýše. Zrcátka, pestré haděrky, obrázky, kudly, provázky, přezky, pestrá péra, vysype všesko Málince do peřin, až se nemocnému děvčátku z toho zatočila hlava.

Plácla sebou zase do peřin a ptá se jen, je-li na zemi anebo v nebi?

„Na zemi si, ale já su v nebi!“ křičí Gabra, a to už jde maminka s tvarohovou amoletou. Málinka po ní chňapne s chutí dávno nevidanou a polyká velké kusy, až se toho maminka leká.

„Enom když su na zemi,“ libuje si děvčátko u své maminky a Gabry.

A co se mazlí maminka s malou dcerkou – Gabra se vytratí. Asi za půl hodiny se vrací a nese prapodivné věci, jež dává do sklenic.

A když přijde za chvíli pan doktor, co vidí? Vedle blažené Málinky sedí na jedné straně Gabra a maminka na druhé, ve čtyřech sklenicích hoví si ve vodičce živý rak, ryba, žába s pulcem, i malý „šťúřeček“.

Pan doktor vesel se dívá na blaženou Málinku, jíž září očka jako hvězdy na nebi.

„Križe je překonána,“ hlásí lékař, „mne už tu moc potřebovat nebudete – vaše láska jí, myslím, pomohla nejvíce.“

„Gabra mi přinesla raka aj šťúřečka,“ chlubí se Málinka.

Pan doktor kývá hlavou, dívá se na Gabru, hladí ji a Gabra si utírá oči, právě jako maminka.

Začátek školního roku

Byl konec prázdnin a třídy se bílily. Tak jako každý rok tatínek dával do pořádku kabinet a děti si připravovaly učení.

Za několik dní bylo už ve škole jako v úle. Přicházeli malí do první třídy, mnozí „bečeli“, až hrůza, hlavně ti z kopanic. A to je paní řídící volala i s maminkami do kuchyně, pohostila je sladkostmi a slíbila těm maličkým, že je vždycky vezme na chvíli k sobě, aby se jim nestýskalo. A věru, kolikrát to musila udělat. – Pan řídící, když nevěděl, co s uplankánkem dělat, zavedl ho do kuchyně a paní řídící už ho ukonejšila. Vzala plechovou „pikslu“, všem dětem známou, a tam se vždy už něco našlo. Bud' mléčné karamely, doma vyrobené, nebo vanilkový rohlíček či oplatka. To se malý kopaničář jistě utiší!

Ale bylo zle, slyšela-li ho plakat Gabra. Všecko po něm napodobila, bečela, hučela, až ji musila maminka vyhodit.

Jen o Málunku se strachovali, zda bude moci do školy. Byla po nemoci dosti slabá a sedávala často jako zvadlá květinka.

Jednoho dne zase tak sedí v zahradě v křesle a tu se Gabra na ni ve starostech zadívá:

„Sak na ryby, jak té Málince pomoct? Každý pořád enom: zvadlá květinka! Co sa – do kakrmenta – ze zvadlú květinku dělá?“

Ej, Gabra už to má! Zasmála se vesele.

„Málinko, Málinko – vidíš tu ovadlú květinku hen na záhoneň?“

Málinka kývá hlavičkou, že ji vidí.

„Ej, Málinko, víš, že já ju zkrísím? Dívaj sa!“

Tož Málinka se dívá a vidí, jak Gabra nese kropicí konývku a celou květinku pěkně zavlažuje. Inu, dlouho nepršelo, tož květiny vadly.

A pak se děvčátka obě dívají a zdá se jim, že ta malá ovadlá růžička hned jaksí okřála a zvedla hlavičku.

„Vidíš, Málinko,“ povídá Gabra sestřičce: „Ty si akorát ovadlá jako ta květinka, ty potřebuješ také zalét.“

„Snád ne,“ děsí se Málinka.

„Ale ano, šak vidíš, jak to růžičce pomohlo. Zas bude žít!“

„A už nezvadne?“ ptá se maličká.

„Když sa bude zalévat, tož vyžije...“

„Tož mňa, Gabro, také zaléj, když myslíš – já chcu taky vyžít,“ svoluje pomalu Málinka.

Gabra vyskočí, popadne velikou konev na zalévání, nabere rajske vody z Járku a pomalu zalévá sedící Málinku.

Ta se jen krčí a libuje si.

Tož Málinka poskakuje na sluníčku, tvářičky jí červenají, a že má hlad. Letí k mamince. Ta se tuze lekla, jak Málinka přišla zmáchaná. Snad nebyla zase v Járku?

„Ale ne. Enom mně Gabra zalévala jak tu zvadlú růžičku – a takéj mně to pomohlo!“

Maminka hromuje na Gabru, ale když Málince z toho docela nic není, tož odpouští.

Zatím Gabra potajmu zalévá – když je pěkné počasí – v zahradě Málinku, jen tak košilatou, aby to maminka nepoznala.

A panečku, jak to děvčátku posloužilo? Jedla, pila, skákala a dost brzo byla ještě lepší, než ta růžička... A mohla zase do školy. Ta byla ráda!

Skoro všechny děti z její třídy se chystaly ke zpovědi a Málinka že půjde také, ale jak se to dělá?

Však jí letos nastala hrozná starost. Maminka ji učila, babička radila, ale pořád se jí to zdálo takové divné.

Na to musila být Gabra, aby spravedlivě poradila. Ta měla už zpověď za sebou a umí to nejlíp. Maminka tvrdila, že Málinka nemá hříčků, a to by přece pak nemusila jít ke zpovědi? Zavolá si Gabru!

Usednou si k Járku a tam si spolu o tom pohovoří.

Ale jen se zmínila o zpovědi, Gabra se jí začala smát.

„Víš ty, Málinko, že nejsi ještě člověk?“

„A co – teda – su?“ plačky slabikovala Málinka.

„Žaba nejsi, pulec nejsi, pes nejsi, kočka nejsi, ale člověk také nejsi! A to proto, žes nebyla ešče u zpovědi a u přijímání. To teprve potom bude z tebe člověk, jako su já!“

Tož to musila být najisto pravda, když to Gabra tak pravila.

„Ó, už to bude brzy,“ – těšila se Málinka. „Akorát chcu o tom s tebú mluvit.“

„Čuješ, Málino, máš nějaké hříchy?“ ptá se Gabra.

Málinka se hluboce zamyslíla:

„Tož ani nevím – šak poslúchám, nekradu, nelžu.“

Gabra radila:

„Tož hled' nějaký hřích udělat. Lebo sa nebudeš mět co zpovídat a jakživa člověkem nebudeš.“

Málinka se pojednou zaradovala:

„Víš-li, že sa mám co zpovídat? Víš, jak jsme vystrašily maminku a dělaly hosty?“

Tož to byl její první hřích.

Tak vida, přece byl k něčemu dobrý. Málinka se stane člověkem. Má hřích... Ale je to málo – jeden hřích.

„Prosím ťa, Gabro, pomoz mně s týma hříchama! Z jednoho hřicha sa přece nemožu zpovídat!“

Gabra se zamyslíla, pak se nafoukla pýchou, že je uznána za znalce hříchů, pomračila se a pravila:

„Tož dávaj pozor, co já ti pravím: Já si svoje hříchy dycky píšu. A ty první mám schované. V babiččiném kuférku v knížce na památku. Počkej, přinesu to. Ale esli cekneš, že víš moje hříchy, tož sa těš, jak ti nabúchám!“

Málinka musila jí podat ruku, že nikomu nic necekne, a Gabra pak přinesla hříchy. A začala číst.

„Tož dávaj pozor, abys to dobře uměla! Zpytuj sa při tom!“

Málinka s očima vykulenýma poslouchala Gabřiny hříchy:

První: „Klela jsem jak starý rarach.“

Druhý: „Řekla jsem Málince „opico škaredá“ a liskla jsem ju přes hu-bu.“

Třetí: „Babičce jsem utrhla péro s klobúka.“

Čtvrtý: „Jakživa jsem se ještě pořádně nemodlila.“

Šestý: „Umím dobře cigánit.“

Sedmý: „Myslím, že velice neposluchám.“

Osmý: „Peru sa s ogarama.“

Devátý: „Vymalovala sem na tabuli panáčka aj s rohama.“

Desátý: „Pořád křičím, když se zlobím, slovo: čert, čert a pak také j beru jméno boží nadarmo.“

Jedenáctý: „Zavraždila jsem aspoň čtyřicet much, blech do aleluja, asi pět komárů a jednoho pulca.“

To byly všechny její hříchy. Víc jich nebylo. Gabra je čtla s plným sebevědomím. Pak řekla:

„Co na to pravíš?“

Ale Málinka nepravila nic. Byla bledá jako stěna a musila si usednout na zem. Kde ona tak honem nabere tolik hříchů! Ó, jak jenom ona se vyzpovídá?!

Gabra si usedla vedle ní a povídala:

„Nedá sa nic dělat. Pěkně zpytuj svědomí, tady máš zpovědní zrcadlo.“ S těmi slovy podávala Málnice zpovědní knížku. Potom pomáhala sestře zpytovat hříchy, psaly, přemýšlely a věru, jakživa si Málinka nepomyslíla, jaká je velká hříšnice. Na radu Gabřinu si napsala:

„Odmlouvala jsem Gabře – trápím rodiče – pořád bečím pro nic za nic – neposluchám Gabru – vypustila jsem myši, které maminka poručila utopit – strašila jsem maminku.“ – Inu celá řada toho byla.

Večer s lehčím srdcem usínala a ráno před zpovědí upřímně prosila maminku, tatínka, babičku, Macka, i starší sestry za odpuštění hříchů. A když odcházela, padla okolo krku Gabře, aby i ta jí vše odpustila.

Obě dcerky se upřímně políbily, ba si i poplakaly. Pak Málinka šla do kostela. Na cestě se stavila ještě u sousedky, aby i ta jí odpustila, že jí jednou uškubla se stromu trnku. A pak už byla zcela spokojena.

Když přišla domů, všichni ji radostně vítali, maminka ji líbala a tiskla k sobě a babička ji hladila.

Málinka si pak stoupla před Gabru a hrdě hlásila:

„Včil už su člověk!“

A Gabra dodala:

„A to jaký svatý člověk, enom t'a postavit na most!“

Sotva to vyřkla, už letěla ze dveří ven, protože maminka se za ní rozběhla i s vařečkou.

Pan inspektor ve škole

Jednoho rána povídal tatínek mamince, že co nejdříve přijde pan inspektor. Nový a velice prý přísný. Tatínek ho zná trochu ze schůzí.

Dcerky zvedly hlavičky a Gabra byla zvědavá, jak to tatínek ví, že přijde?

Inu, prý to cítí v zádech. A aby maminka dohlédla všude na čistotu a pořádek. Musí prý být celá škola jako ze škatulky.

Maminka se podrbala za uchem, měla špatné svědomí. Copak třídy, ty se jen leskly; darmo stará uklízečka denně nechodila dělat pořádek – ale tam v chodbě – u schodů vedle komory, tam měla maminka srovnanou haldu čerstvé řepy.

No, hned zítra se dá do toho a uklidí to.

Tatínek si liboval, že on aspoň nemá s ničím naspěch, u něho mohl přijít pan inspektor třeba o půlnoci – všechno měl v pořádku. Ba co, těšil se na jeho návštěvu na zasloužené uznání, jak obyčejně...

Gabra jde k mamince a radí jí: „Maminko, esli chcete, já bych vám tu řepu třeba hned pomohla uklidit, což kdyby snád' ten inspektor už dnes...“

To jí musila maminka jenom pochválit. Gabra bude podávat Málince řepu do komory a Málinka dál mamince do sklepa, do něhož vedou dveře z komory. A hned že se do toho tedy dají.

Všichni si na to oblekli staré šaty. Gabře půjčila Maryša něco tak ošumělého, že si sama sobě nadávala hadrlumpů. Málinka si opásala širokou maminčinu zástěru a do rukou jí dali proutěný košík s uchy. V tom prý se jí to bude dobře nosit. A už se do toho daly. Řepy očividně ubývalo a maminka si ve sklepě pochvalovala.

A tu najednou kdosi jde – ne z hlavního vchodu – ale ze dveří od dvora. A rovnou ke Gabře.

A co že to děvčátko dělá? Gabra si měří toho někoho ohnivým zrakem, zdá se jí to být moc všední osoba, a proto odpovídá:

„Co je vám do toho, pantáto?“

„No, hubu máš, jak se patří,“ – odpovídá pantáta trochu zamračeně.
Gabra si myslí:

„To je opovážlivý pantáta, kdyby stál za něco, tož sa nabídne a pomůže s řepú – šak má ručiska jaksapatří!“

Ale přece jen raději polkne slinu a povídá:

„Lele, pantáto, já nemám kdy sa tady bavit. Vidíte, já mám do kalupu!“

Ale pantáta se nechce dát odbýt a povídá:

„Já myslil, že máš dost času,“ a začíná se usmívat.

„Čas nečas, o to by nebylo. Ale inspektora čekáme každú minutku, tož mosíme honem s tú řepú do sklepa! Mohl byste nám, pantáto, pomoct? Máliino, podaj košík, pantáta bude nosit.“

Málinka otvírá komoru a stojí tam s košíkem na hlavě. Měla volnou chvílku, proč by si ho pro radost nedala na hlavu? Ale pantáta nechce, že nebude pomáhat, že hledá pana řídícího.

„Poslouchajte, pantáto,“ mluví dál Gabra – „včil sa k tatínkovi nedostanete, ani za milion škopků dukátů. Tatínek učí v druhéj třídě a ani já, prosím, ani já na jeho třídu nesmím zaklepat. Ten by vás hnal!“

Ale pantáta tvrdí, že to je naléhavé, a že k tatínkovi musí.

„Zatrackaný pantáta neodeplený,“ myslí si Gabra, ale praví: „Co u toho tatínka vlastně chcete? Neumíte psát? Má vám napsat žádost? Ešli ano, tož uděľajte, pantáto, dole na archu tři křížky a tatínek vám to potem uděľá, ale až po vyučování!“

„A cože nejste ve škole – máte prázdno?“ diví se cizí pantáta.

„Ogaři mají ruční práce a Málinka má dnes až od devíti. Akorát by nás maminka nechala podarebně doma, ne?“

A Gabra jak mluví, při tom hází Málince řepu do košíku. Nenechá přece Málině času cpát si košíky na hlavu?

Pantáta hledí, usmívá se a místo odpovědi říká Gabře, že řepa celou zed' umazala.

„A kdo by jakživ myslil, že řepa zed' obílí? To sa ví, že ju umaže, ale maminka si z toho moc neděľá. Vezme sa kousek vápna, dá sa do toho voda, obílí sa to v cuku letu a inspektořisko nic nepozná...“

Pantáta se usmívá stále víc, hledí na Gabru a pak pomaloučku jde ke dveřím, kde je napsáno II. třída.

Chce zaklepat, ale v tom mu Gabra naprosto zabrání.

„Opovažte sa vyrušovat tatínka! To byste to chytil! Esli tomu nevěříte, tož vám to ukážu, nechte mňa. Snád' moc veliký lepanec nedostanu. Dávajte pozor!“

A tu pantáta nechává klepat Gabru. Tatínek jen pootevřel dveře a hned se mračí.

„Kolikrát jsem ti zakázal klepat na mne při vyučování, marš domů a hned se mi klid' s očí, nebo dostaneš!“

Gabra však šušká tatínkovi, že to pantáta, který zůstal stát opodál, musí slyšet, kdyby měl i zacpané uši:

„Ale když je tu jakýsi pantáta a hrozně sa sem dotírá, tož mu chcu ukázat, že mosí počkat až po vyučování, že včil není času na hlúposti...“

Tatínek nahlíží, co je to za pantátu, a až se mu zatmělo v očích! Pan inspektor!

„Poklona uctivá, pane inspektore – račte, prosím, dále...“

Pan inspektor vchází do třídy, usmívá se a tatínek pln zdvořilosti jde za ním.

Gabra stojí za dveřmi, pusu dokořán, ruce podle boků a teprve po chvíli povídá:

„Krupica halena, to je pěkný pantáta! To cosi slíznu! Sak na ryby! Ó, já starý tulifojt! Ale kdo by hledal v takėj obyčejnej osobě inspektora?“ Gabra myslila, že nový pan inspektor přijde nejmíň se zlatými knoflíky na kabátě a v parádním klobouku s perem.

A on to takhle provedl!

Ale marné myšlenky, hanba už je tady, tož zachránit aspoň, co se dá.

„Halabaňo,“ křičí Gabra a běží za Málinkou, která si zatím sama nakládá řepu. „Řekni mamince – ale honem – aby si tu řepu sama douklidila, že sa idu umyt. Je tu inspektor!“

„Maminkóóóó, pan inspektor je tu!“

Když potom odzvonilo a pan inspektor přišel do třetí třídy, rozhlédl se po dětech a pak zamířil ke Gabře, která mění ve tváři všechny barvy. Měli právě mluvnici a že si vyzkouší někoho sám.

„Skloňuj mně, dcerečko, slovo řepa!“ praví ke Gabře.

Gabra skloňuje: řepa, řepy, řepě, řepů, řepo, o řepě, řepou.

„Dobře,“ praví inspektor.

Žádá dále, aby Gabra utvořila větu se slovem řepa.

Gabra se zamyslí a pak praví:

„Řepa už je ve sklepě!“

„No, dobře! A teď nějakou větu, kde by byl přívlastek!“

Gabra praví: „Maminka obílila zamazanú zed!“

A teď chce pan inspektor nějaké přídavné jméno ke slovu pantáta.

Gabra je už zrovna fialová a spustí:

„Pan inspektor není žádný pantáta.“

Celá třída se začíná smát a pan inspektor také.

Ale Gabra září, myslíc si:

„Teď jsem si aspoň napravila, co jsem pokazila!“

Ale pan inspektor říká:

„I jsem také pantáta, vždyť mám také kolik dětí...“

A tož aby říkala pantátovi nějakou básničku nazpaměť.

A tož Gabra jde na stupínek, chvíli se zamyslí a pak spustí básně „Toman a lesní panna“.

Přednášela s ohněm a vzletem, vrtěla se do rytmu, moc krásně jí to šlo. Ale když přišla k místu „na jelenu podkasaná“, tu se jí to nějak v hlavě zachumlalo a Gabra básnila:

„Na jelenu podkasaná,
sedí sobě lesní panna.
Černou tvář má, černé kníry,
hleďte, ježka tahá z díry!
Bububububu! Kominík je tu!“

Děti se smějí a tu Gabra vidíc, co provedla, liskne se přes pusou, jen to pleskne.

„Ó, já trúbela,“ – vzdychne nahlas.

Pan inspektor nechce už nic víc slyšet. Dívá se na pana učitele Macka, který je ještě rudější než Gabra. Hájí Gabru, že ještě nikdy nic tak hloupého neprovedla.

Pan inspektor se nic nezlobí, naopak, pohladí Gabru a říká Mackovi, že má s Gabrou „tajnosti“ a že mu to neprozradí, až potom...

Než pan inspektor obešel třídy, dávno si řepa hověla vskutku ve sklepe, zeď byla čistě obílena, bylo vyvětráno, vysušeno a pan inspektor se nemohl zlobit, i kdyby nakrásně chtěl.

Na tatínka se nic nezlobil, jen mamince tak malounko, docela malounko prstem pohrozil.

Když potom tatínek pana inspektora vyprovázel ze školy, bylo slyšet až do kuchyně hlučný smích. To jistě pan inspektor vypravoval, jak byl ve štitenské škole přivítán...

Když jsou pokažené Vánoce...

Počátkem listopadu Fanouš dostal zprávu, že mu stůně tatínek, aby přijel domů. Nemeškal a ujížděl. Jen poručil ještě Valči do ochrany tatínkovi a s dcerkami se především moc pěkně rozloučil.

Když Fanouš odjel, celá škola zesmutněla. A právě v ten čas přijela do blízkých Valašských Klobouk divadelní společnost. Kdekdo chodil do divadla, jen ze školy se bez Fanouše nikomu nechtělo. Až jednoho dne zastavil před školou kočár bohatého fořta Slepíčky, aby prý s ním jeli řídících také do divadla.

Tatínek po dlouhé úvaze dal si říci a vzal s sebou obě starší dcery. Hráli vážný kus a dcerám se to velice líbilo. Maminka doma v duchu přemítala: Jestlipak ten fořt nemyslí na naši Ludviku? Je zámožný, hodný, no budeme vidět.

Ale když přišly dcery domů, Ludva nic neříkala o panu lesním, zato vyprávěla, že tam byl také ten mladý lékař z Brumova...

Jen tatínek mamince s úsměvem nadhodil: „Tak se mi zdá, že fořt leze Fanoušovi do zelí.“

Dcerky to slyšely, ale nedovedly si to vysvětlit. No, nevádí, až Fanouš přijede, vysvětlí jim to.

Fanouš přijel. Tatínkovi už bylo lépe a Fanouš byl všecek blažený. Dcerky mu běžely i s Valčou a tatínkem naproti na nádraží. Byly by ho umačkaly, jak se s ním vítaly. A co jim zas krásných věcí přinesl!

Rakety, míčky, cukroví, barevné tužičky a celou sbírku brouků. Jeho vlastní! Ten je musil mít rád, že jim ji daroval! A že je bude po večerech učit znát broučky. Děti se už těšily a Gabra po chvíli hlásila:

„Fanúšu, kde máte nasázené zelí?“

„Pro páníčka tě prosím, jak tě toto napadlo? Jaké zelí?“

„Ale, tatínek říkal,“ hlásí Málinka, „že vám fořt leze do zelí.“

Ach, ta mu dala ránu!

Už jim ničeho nevysvětloval, jen se zakabonil a ptal se tatínka, co děti mluví. Tatínek vysvětluje, že byli na divadle na vážné hře. Valča se chce omlouvat, ale Macek ji nepustí ani k slovu –

„Mlč, mlč, už toho vím dost!“

Do Valči jako když hrom uhodí. Mlč, mlč – volá na ni jako na psa! U nich se nikdy neříká „mlč“ – jen psovi. Dobře, že zavčas poznala, jaký vlastně ten Fanouš je! Když už teď na ni křičí jako na psa, jak bude později?

„Stokrát je lepší fořt Slepíčka, abyste věděli! A vezmu si ho, naschvál, co nejdřív,“ křikne na Macka a utíká ze světnice.

Marně se snaží tatínek vymluvit, že jsou to jen hlouposti, marně se dcerky věšejí Fanoušovi na paty. Macek je zakaboněný až hrůza, jen vrčet.

Gabra slibuje, že Valči namele a sama se bije přes pusku, jaké to povídala hlouposti. Málinka se pohlavkuje jedna radost.

Nic platno, hněv už tu byl a mladí se ne a ne udobřit.

Už několik dní uplynulo a hněv trval. Dcerky byly všechny nesvé a stokrát za den byly u Fanouše se ptát, má-li aspoň je – Gabru a Málunku – rád?

Ó, ano! Dcerky má rád, jako nic už na světě. A tož se tak těšili navzájem a dcerky se učily znát brouky. Znaly už nazpaměť všecko o chroustech, roháčích, mandelinkách, kovařících, chrobáčích a jejich kuličkách s larvami – ale pořád nebylo ještě ve škole jasno.

Nastojte! Z ničeho nic se objevil ve škole fořt Slepíčka a Valča naschvál se s ním procházela před okny. Fanouš ji nemá rád – ona se prodvá raději za Slepíčku. Ať si – naschvál!

Marně jí to tatínek s maminkou vymlouvali, marně Fanouše nutili k udobření. A že nastaly vánoční prázdniny, Fanouš odjel raději domů – do Třebíče.

Dcerky slzely, kudy chodily, a na toho fořta se bez zlosti nemohly ani podívat. Protivná jim byla jeho kolena, která byla holá i v zimě.

„Odrolej škaredý, ani nezmrzne,“ hubovaly dcerky.

Protivný jim byl i jeho zelený kabát!

„Vypadá jako hastrman,“ – durdila se Gabra.

„Oči má jako had,“ – dodávala Málinka.

„Šklebí se jak opica,“ – mínila Gabra –

„A jakživ nám nepřinesl ani klátku. Lakomec je to! – to je Fanúšek iný člověk. Já ho dostat do pazúrú, tož zdravý nevyjde,“ otvírala a zavírala Gabra dlaně.

„Já mu jednúc vyškubu všecy pačesy,“ – chystala se Málinka.

Moc se jim stýskalo po Fanoušovi a velice naříkaly, jaké mají zkažené svátky.

Nic sestře nedají pod stromeček, na vztek! Vždycky každého podělovaly, ale teď jí dají bačkoru!

Však už maminka chystala Vánoce. Dcerky vyšívaly, a tak jim čas aspoň utíkal.

Babičce chystaly pěknou pompadurku, tatínkovi pantoflíček na hodinky, mamince pokrývku na podnos a sestřám dávaly v kornoutku bonbony. Valči za trest letos nic a nic. Ať vidí, že na ni pro Fanouše zanevřely.

Užasly však, když uslyšely, že o Štědrém dni bude u nich ten darebný fořt na večeři!

Něco takového! Maminka sice nejdřív nechtěla ani slyšet, ani tatínek, ale Valča jinak nedala, že fořt musí být u nich, budou zasnuby a že ona si ho hned po Vánocích vezme. Chce si ho vzít, a basta! A Fanouše nechce ani vidět!

Co měli rodiče dělat?

„Jak si usteleš, tak si lehneš,“ – říkala jí maminka, ale potají oba s tatínkem litovali, že nestrojí hostinu pro Fanouše...

Maminka se tázala dětí, čeho si přejí od Ježíška. Málinka chtěla jako vždycky pěknou panenku a mimo to nádobíčko. Gabra zaprosila maminku hlasitě:

„Maminko, já nic jiného letos nechcu, než panenku-mužského!“

„Cože to chceš?“ – ptala se maminka, nerozumějíc jí dobře.

Gabra opakovala: „Panenku-mužského! Jakživa do hry mužského nemáme. Představují ho vždycky dvě svázané dřeva, a to nic není.“ –

Maminka byla překvapena a tvrdila, že panenka-mužský se nedostane, nejvýš tak šašek, medvěd, komíník, ale panenku – mužského – že jakživa neviděla.

Gabra však prohlásila:

„Když ne toho, tož radši nic! S polenama už mužského hrát nebude-me. Chcu, aby ten mužský měl na sobě opravdické gatě, vestu, kabát, aj širák s pérem.“

Babička pak pravila mamince potají:

„Za mladých let jsme mívali panenky jenom voskové. Co říkáte, Má-linko, abych jim takovou panenku – mužského udělala?“ Maminka byla ráda, že se takové starosti zbaví, pověřila tím babičku a chystala Váno-ce. Uklízela, pekla a vařila.

Vánoce konečně nastaly. – Děti byly pořád vyháněny z kuchyně, aby se nepopálily a nepřekážely. To bylo pro ně nejhorší. Tolik by byly rády u maminky! Do zadního pokoje také nesměly, Bůh ví proč? A tak obýva-ly přední pokoj a hleděly oknem ven nebo na zeď, zda uvidí zlaté pra-sátko. Den se jim zdál nekonečně dlouhý.

Když už však maminka začala sestavovat stoly a prostírat veliký roztahovací stůl, velice se zaradovaly.

Za chvíli byla tabule přes celý pokoj připravena. Celá bílá, samé lepší sklo, ba i květiny, jistě z návojského zámku, kde byl strýček správcem.

Letos to bylo nějak všecho svátečnější a děti se brzy dozvěděly, proč.

Inu, Valča měla zasnuby s tím fořtem. Však už přijel a k jeho chvále děti uznaly, že je dnes lepší – neměl nahá kolena. Ale když jim ani dnes ničeho nepřinesl – co do něho?

Gabra by ho byla nejraděj i vystrčila ven, jak naň měla vztek. Když se nedíval, dělala na něj všelijaké obličejy. Vůbec „škňúřit“ se uměla znamenitě a maminka – chuděrka, nemohla ji tomu nijak odnaučit.

Tu stáhla pusou až někam k uchu, tu udělala ze rtů ptačí zobák, tu zas stříhala ušima a nejraději dělala „smrticu“:

Vrazila si palce do úst, prsty stáhla tváře pod očima dolů, oči vykuli-la, jazyk vytasila a byla „smrtica“. Nebýt Štědrý den, tož by jistě byla dostala za ty „ksichty“. Ale takto měla výprask aspoň slíbený.

Se všemi večerela i Maryša a Terezka, stará školní uklízečka.

Gabra všechny prohlížela a utkvěla zrakem na fořtovi.

Šeptala Málince:

„Vidíš ho, jak sa roztahuje, nesrsta jakýsi!“

Málinka si ho také tak zlostně prohlížela, až se musil Slepíčka usmát.

„Ešče sa směj, opico,“ šeptala Gabra Málince.

Když přišla i maminka, pomodlili se společně a zasedlo se k večeři.

Nejdřív všem dala maminka po kousku sladké oplatky namazané medem. Tak to u nich v celém kraji bylo zvykem. Pak byla rybí polévka, dále ryby na všechny možné způsoby, kompoty, záviny, ovoce a cukroví, a konečně ty sladké „troubelky oplatkové“, které maminka také sama pekávala.

Když se všichni dobře najedli, najednou z ničeho nic slyší zvonek. Tatínek vstane, otvírá dveře do zadního pokoje. Děti vyskočily.

Ta záře! Na pianě stojí stromek až ke stropu, všecek krásně ověšený, rozsvícený. Děti nevěděly, kam hledět, zda na stromek, či na ty dárky pod ním. Tož na obojí. Přiběhli i psi, jako by také něco čekali. Tož děti hrr na dárky. Málinka měla pěknou panenku a ve škatulce i nádobíčko.

Gabra rozvazuje svůj balíček a hledí, dostane-li panenku mužského.

„Naozaj! Je tam! Le-le, jaký je pěkný!“ Gabra cupe radostí a vyplazuje z nadšení i jazyk.

„Mám panenku-mužského aj s ga'atama, vestu, kabátem, aj se širákem s pérem!“

Vesele si poskočila.

„Včil sa to bude hrát! Je tatínek do hry, je král, je lúpežník, je čer-nokněžník, všecko včil máme. Tisíckrát škoda, že tu není Fanúš, ten by sa podivil!“

Na psy se také dostalo, každý dostal po jitrnici.

Ale babička jde k dětem a napomíná, aby se s panákem moc nebácaly, aby se to nerozbilo, že je to z vosku, a hlavně aby ho nestavěly na teplé místo, aby se ten mužský snad nerozehřál.

Ale Gabra si myslí:

„Akorát, mužský sa vám rozehřeje. Babička to ví, ne? Kdepak!“

Pak nahlíží na Málinčin dar.

„Lele, mně sa zdá, že ta tvá slavná panna má staré tělo a novú hlavu! A lele, akorát takové nádoby jsem viděla u návojských ogarů. Ježíšek ťa napálil, že mna neposlucháš!“

Ale Málinka tomu nevěří ani za nic.

„Je to nové, dal to Ježíšek a dost!“ Je spokojená.

Maminka měla radost z radosti dětí, až slzela.

Ženich přivezl Valči prstýnek a ona jemu darovala také podobný. Ženich zářil spokojeností, ale Valča si potají i na Štědrý den zaplakala. Nemohla zapomenout na Fanouše.

A děti, ty se na něj navzpomínaly! Jak jinak by ho byly uvítaly, než toho kolenáče nahatého!

Před půlnocí ozvaly se hlasy trumpet pod okny s krásnou koledou: „Pásli ovce Valaši“. Všichni zbožně poslouchali a maminka koledníky obdarovala. A pak se už chystali na půlnoční. Babička s Málinkou zůstaly doma a všichni ostatní šli do kostela.

Když babička uložila Málinku do postele, stoupla si také k oknu a zahleděla se do rozsvícených oken kostelních. Naslouchala lahodným zpěvům a hudbě odtamtud se nesoucí.

Krásná píseň, kterou tatínek o jitřní měl vždy nacvičenou s celou dechovou kapelou, se nesla k jejímu sluchu:

Co to má znamenati,
právě o půl noci?
Hle, obloha je jasná,
záře vábí oči.
A jaké je to zpívání?
Co tu slyšíme nad námi?
Vzhůru, vzhůru,
pospěšme všeci!

Celá tato píseň, zvláště její velebná melodie a ona slova „vzhůru, vzhůru“ – mocně dotýkala se všech duší – starých, i dětí.

Babička sepjala ruce a modlila se za štěstí svých vnoučat. Hlavně té nejstarší, Valči – jen aby byla šťastná. Bude? Dobře rozuměla své nejstarší vnučce a cítila, že tu není všechno tak, jak se zdá, v pořádku.

Když se přišlo z jitřní domů, Gabra potají postavila panenku mužského do trouby, aby se ohřál. Měla ho v rukávníčku s sebou a zdál se jí být hrozně zmrzlý.

Maminka ještě poklízela s Maryšou se stolu, a když pak si konečně šla ulehnout, pohleděla ještě na své děti, usmála se na ně a teprve šla spat.

Ráno děti, sotva procitly, honem si mnuly oči, aby rychle prohlédly a mohly si hrát.

Málinka přinesla svou panenku a nádobí a Gabra utíkala pro panenku-mužského do trouby. Ale z mužského tam byla jen velká mastná skvrna a pár hadříků – jak se rozehrál.

To bylo křiku! Všechny svaté svolávala na pomoc, panáka zaklínala, aby se vzpamatoval, ale nic platno.

„Zkažené svátky máme,“ – křičí Gabra – „panák pryč – Fanúš pryč, co do takových svátků!“

Babička jí připamatovala své napomenutí, aby nedávala panáka k teplu. Ale Gabra naříkala a naříkala. Babička tedy slíbila, že jí udělá jiného.

Cože? Že toho mužského dělala babička a ne Ježíšek? Tož ho nechce! Kdepak!

„To si radši nechám ty dvě polena!“ Našla si je honem v hračkách, posadila jim širáček na hlavu, namalovala hubu a přitiskla „panáka“ k srdci. Ten se jí aspoň nerozehřeje.

Kterak Gabra vypudila Slepíčku

Bylo po Vánocích a nastalo zase vyučování. Dcerky byly blažené, že mají zas u sebe svého zlatého Fanouše. Ať už to bylo, jak chtělo, na ně se nezlobil, měl je rád jako dříve a tož proč by se neradovaly? Jen je trápilo, když on sám tak hledíval posmutněle.

„To isto istotně pro tu Slepice,“ říkala Gabra Málince.

„Kdybysme mu tak mohly pomoci od téj Slepice,“ – tak fořta nazývaly – říkala Málinka.

Gabra se hluboce zamyslíla a po chvíli pravila:

„Málino, my mu pomůžem!“

„Ale jak, pro Boha ťa prosím,“ ptala se Málinka.

„To ti nemůžu všecho říct najedníc, nebo ty jsi starý machometl a všecho bys popletla! Ale toto si pamatuj: až k nám zas to fořtisko půjde, tož budeme vždycky odněkád kokodákat – šak je ‚slepica‘ – tož na uvítanú.“

Od té doby, jakmile fořt šel do školy, vždy dvorem – ozývalo se porůznu:

„Kokokodák! Kokokodák!“

Musilo to být fořtovi divné, neboť se vždy rozhlížel a často se zamračil. Ale když ničeho neviděl, šel dovnitř.

Do školy však chodit nepřestal. To dcerky velice hněvalo. Jednoho dne, podle rady Gabřiny, zabalily se dcery do kabátů, aby jim nebylo zima, a usedly na pilířky, které byly vedle schodů vedoucích ze dvora do školy. Sedly si každá na jeden ten pilířek jako kamenní lvíčkové a čekaly, až fořt půjde. Však už ho měly vyčíhaného.

„Pst – už ide,“ – šeptala Gabra.

Šel.

„Já budu mluvit, a ty na všechno říkej enom: Áno, ano, je to tak! To nic nepopleteš.“

A Gabra spustila na pana fořta libým hláskem:

„Pane fořt, nemluvte s našú Valčú – to je veliká potvora!“

„A proč?“ směje se fořt.

„Ona vás pomlúvá,“ – ošívá se Gabra.

„A co říká,“ táže se host.

„Kokodáká, když idete k nám po dvoře, a říká ještě, že vypadáte jako hastrman.“

Málinka utvrzuje Gabru: „Áno, áno, je to tak.“

Fořt se zarazí, ale přec se ještě trochu usmívá.

Ale Gabra přidává:

„A že máte oči jako had.“

„Áno, áno, je to tak,“ – pokyvuje hlavou Málinka –

Fořt bledne.

„A že máte štětku na bradě jako koza.“

Fořt už je zelený i v obličejí, zvlášt' když Málinka dodává: „Áno, áno, je to tak.“

„A říkála, že vám bude vařívat enom samé šupky ze zemňákú – a že vás vûbec nemóže ani vidět, a že byste sa měl jít učit móresom k panu učitelovi Mackovi! Ani klátku s sebú jakživ nepřinesete – a ste lakomec.“

„Áno, áno, je to tak,“ – dodává Málinka.

Fořt už neříká nic – otáčí se a vybíhá zpět ze vrat. Dost má všeho! Štěstí, že mu dcerky otevřely oči.

Ani se neohlíží, tak běží pryč. Z okna chodby se někdo vesele směje.

Fanouš! Slyšel všecko!

A z kuchyně druhý smích! Všechno slyšela pod okénkem i Valča. Oba jdou k dcerkám, které stojí v rozpacích – jak to asi dopadne.

Fanouš běží – běží i Valča, neví jeden o druhém a sejdou se u dcerek.

Dcerkám se vyjasní oči, když ti dva si pohlédli do očí a podávají si ruce na usmířenou.

Oba objímají dcerky a říkají jim „zlatá srdíčka“.

A honem na klátky! Fanouš jich přivezl po Vánocích celou „pixlu!“ Juchajda! Zajásaly dcerky a utíkaly za Mackem do jeho pokojíčku. Tam si každá vrazí klátek do pusy a všichni jako divoši běží do kuchyně.

A co se blažená rodinka smiřuje a pláče radostí, dcerky se popadly za ruce, točily se tak divoce, až se jim zatočily hlavy, upadly nazpátek a ještě udělaly kotrmelec... A to všechno samou radostí, že toho zlatého Fanouše mají zase u nich – doma!

Juchú!

„Bude brzo svatba,“ – šušká Gabra Málnice za nějaký den nato. „Maminka šla s Valčů kupovat na svatební šat.“

To bylo radosti! Obě dcerky jásaly, kudy chodily. Bude svatba! To dcerky ještě nezažily!

Ženicha byla plná škola a nejvíc hluku s ním nadělala Gabra s Málnkou. Škádli se vespolek jako divoši.

Den svatby se blížil. Maminka už čtrnáct dní napřed pekla, chystala a samou starostí nevěděla, kde jí hlava stojí. Ještě, že měla u sebe babičku na pomoc. Však obě při té práci i zaslzely.

Dcerky v ty dny moc užily. Mlsaly, kde se dalo, a zase se potajmu radily za tabulí ve třídě na všelijaké darebnosti, a zas zlobily v kuchyni.

Obyčejně však maminka Gabru i s Málnkou, jejím pomocníkem v dobrém i zlém, vystrčila ven.

Svatba byla krásná.

Doma byla vystrojena taková hostina, že na ni dcerky do smrti nezapomenou. Kdejaký stůl, všecko se to sneslo do třídy, kde středem byla obrovská tabule, celá bílá, ověnčená a plná dobrot! Lavice stály u zdi a sloužily za zásobovací stolky. Však byly plné.

Pro děcka byl uchystán veliký pokoj, a co ty děti tenkrát užily, nedá se popsat. Jedly, pily, hodovaly, a když už jim ty jejich dětské dobroty nechutnaly, poslaly Gabru „na lup“ do třídy mezi velké. Odtamtud Gabra nosila převzácné věci. Stríkané rohlíčky, trubičky, vanilkové rohlíčky, dorty, medvědí pracky a kdovíco ještě.

A když je to omrzelo sedět u stolu, sedly si s ogary návojskými pod stůl, chichtaly se, lezly po čtyřech a prosím, nikdo je ani nenapomenul! Gabra uprostřed slavnosti si stoupla, vypjala břicho a poplácávajíc si je – křičela:

„Včil su jak valihrach!“ Nadmula se, až jí praskl kalounek u spodničky. Spadla jí dolů a zas se měli čemu smát.

Všechno má svůj konec, i ta svatba. Novomanželé se chystali na svatební cestu do Čech a nastalo loučení. Všichni plakali.

Myslíte snad, že dcerky nařikaly pro Valču? Kdepak! Pro Fanouše! Jako když na ně celý strop spadne, zesmutněly na povel – když uslyšely, že je Fanouš opustí. Musil jim slíbit, že jim bude psát, a Valča se musila pětkrát zacestovat „na mú dušu, na psí kusu, na kočičí svědomí“, že dá po cestě na Fanouše pozor, aby se mu nic nestalo. A hlavně, že ho musí brzy přivést zase zpátky! Když to slíbila – tož jej pustily; rozloučily se s oběma a hleděly za novomanžely, dokud jim nezmizeli s očí...

Po celém tom slavném dnu byly tak utancované, že, jak si lehly, ihned usnuly. Hosté někteří odjeli, jiní zůstali na noc. A když to všechno už šlo spat, tatínek s maminkou si sedli ke stolu, ruce opřeli a plakali.

Pak se vzali za ruce a šli se podívat na své děti. Maminka je jemně pohladila a pak zavzlykala:

„Tatínku, když už máme jenom tři děti! Jenom tři!“

Pan učitel učí děti darebnostem

Když se mladí manželé vrátili domů, teprve bylo dcerkám krásně. Jako když po bouři vyjde sluníčko a usmívá se na svět, tak to u nich všechno vypadalo. Každý byl jako vyměněný a všichni cítili jen jedno: Fanouš patří k nim do rodiny, a nikdo jiný!

Pana učitele byla plná domácnost. Pomáhal při vaření, pomáhal i dcerkám vyšívát prý svatební dar pro Valču. Že už bylo dávno po svatbě, docela nic jim nevadilo. Nesměl však Valči ničeho říci. Dcerky jí vyšívaly pěknou kuchařku na zeď. Fanouš nad tím sice kroutil hlavou, povídal, že ty kuchařky nemá moc rád, zvláště s nápisy ne, no ale když mu Gabra pošeptala, jaký že tam nadpis vyšívají, tož jim dal docela za pravdu a ještě jim při tom pomáhal.

Nápis byl:

„Jak sa budeš hněvati,
Fanúšek ťa vyplatí!“

To byl Gabřin výmysl.

A ty figuriny jaké byly, není třeba ani povídat. Jedna taková zamračená osoba v zástěře a ta druhá – mužský s napřaženým koštětem v ruce. Však jim to dalo práce, než to tak pěkně vypodobnily! Bez učitelovy pomoci nebyly by to vůbec dovedly.

Fanouš byl tak dovedný, že i vyšívát uměl. Z dlouhé chvíle si při vyšívání povídali. Macek radil Málince, aby řekla desetkrát za sebou „se-kera mlýnská pod vodou“.

Potom se jí Gabra velice vysmívala, že kleje jako starý rarach a že se bude musít z toho zpovídat. Tedy raději něco jiného.

Fanouš se chlubí, že umí uspávat lidi. Dcerky nechaly hned vyšívání, a aby je Fanouš uspal. Beztak tomu nevěřily! Měly se tedy o tom přesvědčit.

Fanouš přinesl tři talíře, usadil dcerky na židle proti sobě, dal každé po jednom talíři a sám si sedl proti nim. Jeden talíř podržel pro sebe. A teď pozor! Dcerky musejí mu hledět pevně do očí a nikam jinam!

Vždy si sáhl na dno talíře a potřel tu čelo nebo skráně, otečkoval nos, bradu, a dcerky všechno po něm zrovna tak.

Gabra hlásila, že ještě nespí.

Málinka říkala, že se jí zdá, že už brzy usne.

Tož aby prý se ještě několikrát přetřely.

A když to udělaly, poslal je podívat se do zrcadla.

Ó, ty vypadaly! Na jejich dvou talířích byly vespod saze a dcerky se řádně zmalovaly! Fanouš měl ovšem talíř čistý. To bylo pěkné uspávání! Byly by se rády rozhněvaly, ale na Fanouše se nedal hněv v jejich srdcích probudit. Tak se raději smály, až jim slzy tekly, a pak teprve vypadaly! Jako dva mouřenínové. Fanouš je honem poslal do kuchyně umýt se.

Gabra utíká dolů – byly totiž obě dcerky v učitelském pokojíku v prvním patře – umyje se, dole něco z kufírku popadne a už letí zase nahoru.

„Fanúšku, my vás naučíme hrát v karty – chcete?“ Fanouš se drbe za uchem, a on že hraje jen „Černého Petra“.

„Nu, nu, vždyť právě to chci!“ Radostně odpovídá Gabra. „Tady je „Černý Petr““ a klade na stůl karty. V duchu už má spočítáno, jak Fanouš prohraje a jak ho celého popelem očerní. Za trest!

Málinka, jak slyší o kartách, hned je při tom, a že by mohly hrát o papírky. Málinka by jich z pijáku natrhala třeba celou stovku. A čísličky na ně taky namaluje a bude to jako peníze. Tak to s Gabrou dělávaly.

Ale Macek říká, že je lepší hrát o bonbony neb o ořechy.

„Safra – o ořechy!“ Gabra zastříhala ušima.

„Fanúšu, maminka má na hůře ořechy, podme na ně!“ To je Fanouš jako na koni a už cupy dupy na půdu.

Kde je však najít? Všichni se rozhlížejí po půdě, do truhlice se dívají, ale kde nic, tu nic.

„Naša maminka je pěkný fiónek,“ – rozumují obě dcerky. „Ta na nás vyzrála. Schovala ořechy, abysme jich nenašly.“

Ale Fanouš tvrdí, že je jisto jistotně najde. Stáhne si na to kabát a vlezde všude jako pravý kocour. Šťárá za trámy, za komínem – ale pořád nic.

Konečně mu napadne prohledat seno. Ale co to? zase nic!

„Podíváme se důkladněji,“ povídá si. Odháže kopec sena a hle – pod senem velké prkno. A co že to velké prkno leží na křivo? Dcerky leží na zemi a hledí pod prkno. Fanouš je zvedá a hlehle: Maminčina skryš! Ořechy pěkně rozestřené. Schované asi na pouť.

„Včil sú dobré jak o puti!“ rozumuje Gabra, plníc si kapsy.

A když Gabra, co by ne Málinka?

Fanouš – ten už neví ani, kam s ořechy. Má jich také plné kapsy. Potom vytahuje zápisník a píše:

„Škodu nahradí Macek a spol.“ Papírek položí na zbylé ořechy. A teď jen ještě naházet seno a už je to hotovo. To bylo radosti! V pokojíčku si všichni nejdřív ořechy rozdělili, pak se musili dát do pořádku a už se budou hrát karty.

„Černý Petr!“ Gabra ho má potají vzadu označeného a Fanouš jistě prohraje. Na mou věru! Ten bude od dcerek zmalovaný! Málinka první tahá od Gabry.

Ta to na ni uměla políčit. Nejvýš nad všecy karty na levém kraji vystrčila Petra.

Málinka uvažuje rozumně: „To jistě nevystrčila Petra, přec ví, že nejsem tak hloupá, abych si tu vystrčenou kartu brala. Petr je jistě na pravé straně.“

A aby věděla Gabra, jak je Málinka chytrá, zrovna si vezme tu vystrčenou kartu.

Chňap – a už má „černého“! Mračí se a právě tak vystrčí karty před Fanoušem, jak to udělala Gabra jí.

Ale ten je opatrnější a bere kartu s druhé strany.

Teď si dá teprve Málinka dobrý pozor, jen až se černého zbaví! Hrají dál, ale Málince „černý“ už zůstal.

Za ohromného jáсотu maže Gabra Málinku popelem tři kříže na čelo a ještě ke všemu musí Málinka klopit každému pět ořechů. Nu, teď si dá teprve dobrý pozor!

Černého dostala zase Gabra. Tentokrát to udělala opačně. Nechala Petra sedět na straně pravé a zleva vystrčila jen tak obyčejnou kartu.

Málinka šup! – bere s pravé strany a bác ho – už má zase „černého“, fuj, fuj!

Ale Macek je spravedlivý, dělá jakoby nerad a už má „černého“ zase on.

A teď na Gabru – hurá!

Ta dělá křik za deset hráčů a vyskakuje na židli jako divá. Fanouš karty zakrývá, ale než hra obejde desetkrát kolem – nic platno – Macek je „Černým Petrem“. Teď ho dcerky pěkně zmalovaly! Čelo jeden křížek a puntíky i na nose.

Nyní že to půjde ještě jednou dokola a kdo teď bude Černým Petrem, půjde s ním i spat.

Gabra se vrhla do hry s ohromným zápalem. Hraje, buší pěstmi do stolu, Málinka jáсá, že se právě Černého Petra zbavila a juchú, za chvíli je ze hry venku!

Teď se potýká Gabra s Mackem. To je křiku! Gabra dupe, vyskakuje, Macek se směje a tu se otvírají dveře a vchází tatínek.

„I hled’me, hled’me, pan učitel učí děti darebnostem!“ Pan učitel to slyší, usmívá se, ale Gabra neví o světě, neb hrůzo hrůzoucí, Gabře „Černý Petr“ zůstal a půjde s ním spat – –! A tož už stojí Málinka s napřaženým prstíkem a že Gabru očerní. Ta vyváděla! Popadla sestru za ruku a Málinka se musila vlastním prstíkem v obličej učernit, ať křičela jak chtěla. Pak Gabra popadne své ořechy, že nikomu nic nedá, a chce utéci. Ale ani Málinka se nechce dát šidit a vznikla rvačka.

„Tož vidíš, kam vede hra v karty,“ praví rozvážně tatínek. „Toto je jen „Černý Petr“, a jak vyvádíš! Je ti líto ořechů a pranice je hotová! Karty jsou čertova hra, a to pro dcerky nic není!“

Dcerky to uznávají a že si budou ode dneška hrávat jen na „kožuchy“ nebo na papíře mlýnek.

Macek se směje a slibuje, že hned zítra si na to s nimi pohraje.

Takové teď měly stále krásné časy a za svého Fanouše by třebaš životy daly, jak ho měly rády!

Když už je omrzel i mlýnek i „kožuchy“ – takové psaní čísliček pod sebe ve dvou řadách, tož pomyslel si Macek, že by mohl dcerky naučit hrát něco nového, jim neznámého. Takhle hrát si na přídavná jména nebo podstatná – to by bylo něco! A jak by se při tom pěkně naučily znát mluvnicki. Gabra to potřebuje jako sůl a Málince neuškodí, když se předeem poučí.

Ale právě to byla Gabra, která o takové hře nechtěla ani slyšet. Kdo to jakživ viděl, hrát si na mluvnicki! Dost toho má ve škole!

Ale Macek ji přec jen zlákal. Je prý to velmi veselé učení. Ať Gabra ochutná a jistě koupí.

„Tož zkusit sa to konečně může,“ – svoluje Gabra.

Macek vzal tři papírky v podobě obdélníčků, dcerkám dal po jednom a sám si také nechal jeden.

Pak dostaly každý ještě po tužce a už se hrálo.

Fanouš radil: „Napište, dcerky, nahoru nějaké přídavné jméno, na př. dobrý, zelený, strakatý atd. No, zkratka, něco na otázku: jaký? A pak to založte, aby to jiný číst nemohl.“

Dcerky se zamyslyly a psaly. Potom si papírky navzájem všichni vyměnili a psali pod to zase podstatné jméno. Papírky založili a zase vyměnili. A teď psali sloveso v minulém čase, založili, pak určení místa na otázku kde? Založili, vyměnili a pak zas příslovečné určení na otázku kdy? Na konec příslovečné určení příčiny na otázku proč? a zase si lístky vyměnili. Jenže teď už nic nepsali, ale čtli. Nejdřív čte Málinka.

Čte – slabikuje, kulí oči a kucká se smíchy.

Měla na papírku toto:

„Žlutý – kocúr – mydlil se – před peklem – v roce 66. – protože měl zabedněnu palicu.“

A Gabra, všecká od smíchu rudá, čtla toto:

„Vyjevený – hastroš – smažil rízký – v Anglii – sto let před opicemi – protože měl kuráž –“

A Macek – za jáсотu dcerek – sám všecek usmátý, čte:

„Strakatý – rarach – vyšival kuchařku – v hrnci – pozítří – protože byl trucovitý.“

Dcerky se tak smály, až spadly pod stůl. Ale pak už na nic jiného si nechtěly hrát, než na mluvnicku. Macek jim milerád vyhověl. Pěkně se při tom naučily znát, čeho potřebovaly ve škole, a jak ještě užily zábavy! Psali to dále v ženském rodě, v středním a, pane, to si nějak pohrály!

Čtli tyto krásné věty:

Málinka:

Velebná – kočka – hrála na mandolínu – v Čančurkově – ve čtyři hodiny ráno – protože byla machometl.

Gabra:

Chlupatá – Gabra – hupkala – na policii – ve tři čtvrti na vyšklebenou – protože se bála duchů.

Fanouš nemohl pro smích „ani zabrat“ a dcerky musily počkat, až se vysměje.

Pak četl:

Opuntíčková – opica – čuměla Pánu Bohu do okna – v babiččině pokojíčku – o půl noci – protože ráda jedla klobásy.

Dcerky se tak smály, až se musily vzít okolo krku a položit si hlavy na ramena a odpočinout si.

A teď ještě ve středním rodě psali:

Čtli: Vyšíváné – Struhařisko – zapackovalo – na Sibiři – před pěti minutami – protože se neumělo modlit.

Druhá věta:

Zabalené – čertisko – skákalo přes špagát – na plotně – při větru – protože se nevykoupalo v Járku.

Poslední věta:

Mazané – ledaco – vyvolávalo duchy – v čepici – při večeři – protože bylo velice pilné.

To měly jednou dcerky veselou zábavu! A ještě jednu dobrou stránku to mělo:

Pan řídící teď nemohl říci Mackovi, že učí děti darebnotem.

Dcerky jdou na bál

Jak obyčejně byl i letos slaven okázale masopust. Maškary chodily od domu k domu, zpívaly a dcerky mohly na nich oči nechat. Maškary byly nastrojené do nemožných úborů, muži dělaly ženy, ženy zase muže, dali si péra za klobouky a všichni byli velice veselí. Hlavně při tom zvali na ples – na maškarní bál. Dcerky nemohly dobře pochopit, co to ten maškarní bál je.

Starší dcery řídících se vypravovaly také na bál, šily si úbory, ale těm malým neřekly, jaké, neboť by to vyštěbetaly na vsi a bylo by po tajnosti. Gabra hádala, že Valča půjde jistě oblečena za kočku. Ženicha má Macka, tož co?

„Sak na ryby, Málinko, až naši na ten bál odejdú, neco provedem! Vymódíme sa za maškary a budem mět bál doma. Chceš?“

Ó – jak by Málinka nechtěla?

Maminka nevěřila svým očím, když ji dcerky ze dveří i se sestrami na bál takřka vystrkovaly. Jindy nechtěly pustit své maminky ani na krok!

Sotva milé dcerky osaměly, škr! – do pokoje – hledat parády v prádelníku.

Dole mívala maminka sbírku odložených věcí. Oh, tam bylo pro dcerky moc užitečného! Staré halenky, lajblíky s kosticemi, krajky, záplaty, ustříhané rukávy, starodávné vysoké límce, povlak se slunečníku a mnoho jiného.

Co si z toho teď vybrat? Takhle kdyby se našlo něco, co by se hodilo za nějaké zvíře nebo za ptáka!

Za ptáka! To by bylo něco zvláštního!

Gabra právě natřásá starý černý šátek s třásněmi a Málinka zrovna takový.

To budou jistě už kdoví z kolikátého pokolení, nebude jich škoda.

Dcerky si složily šátky do cípu, hodily přes rameno a prohlížely je. Inu, mávalo to jako křídla. Teď ještě něco na hlavu, aby to bylo jako pták. K tomu účelu se jim velmi hodily dvě staré čepice tatínkovy i se štítky.

A ještě gatě. Ale Málinka ne a ne vlézt do gatí. Tož necht' si je vezme Gabra a bude „on“. Málinka si nechá spodničku – a bude „ona“. Tož Gabra škr! do gatí – takových starých – kratších, co nosíval tatínek, když jezdíval ještě v dávných časech na kole.

„Ale ocasu, ocasu nemáme,“ hlásí Málinka.

„Copak ocas, uřeže sa třebaš kocúrovi,“ – směje se rozpusta Gabra. „Anebo sa pojede na koštěti a bude ocas jak Brno.“

„A tož jací jsme vlastně ptáci?“ táže se Málinka.

„Tož jací ináč, než dva kosi, když máme křídla černé,“ říká Gabra.

„Ale když kos mosí mět žlutý zobák“ hlásí se opět k slovu Málinka.

Na to se musila Gabra důkladně zamyslit. Po chvíli zastříhala ušima a tůkla se do čela:

Že je to nenapadlo hned! Dají si každá do úst mrkev a bude kos jak ze zahrady!

„A pojedem na koštěti,“ směje se Málinka. A hned to také všechno provedly. Z komory vzaly mrkev, daly do úst, pusy našpulily, přehodily přes sebe šátky, čepice daly na hlavy, sedly každá na koště a pěkně vedle sebe poskakovaly proti zrcadlu. Čepýřily se, hvízdaly – Gabra, věru, ta to nějak uměla! Hvízdala jako pravý kos.

Veliké štěstí, že babička měla svůj pokojíček na opačné straně bytu a šla už spat. Jistě by byla na ně přiběhla. Takhle dcerky měly volno, neboť vše ostatní bylo na bále.

Hvízdaly, smály se, skákaly a velice se sobě líbily. Před zrcadlem si povídaly:

„Vždyť jsme jak praví kosi, ani maminka by nás nepoznala!“

A sotva to vyslovily, hned jim napadlo, že by se mohly za maminkou podívat. Aspoň pod okénko – na čumendu! Maminka jich poznat nemůže. Nedostanou.

Málo dbaly, že je zima, hřála je veselost a hlavně darebnost v kůži. Tož si pomaloučku, polehoučku otevřely, aby babička neslyšela, škr! ven, a klusem i s košťaty k hospodě.

Tam hudba vřískala a dcerky se ulebedily pod okny mezi výrostky, kteří na ně divně pokukovali. Viděly nejvíc panímámám záda, jak seděly na lavicích u zdí – a Gabra nemálo na „rozplácené tetky“ hubovala, že jim kazily výhled. Ale přece jen viděly dost.

Nad tetkami nadsakovaly všelijaké pitvorné hlavy a všechno se to točilo jedna radost. Tam šašek v opuntíčkované čepici, tamhle měl někdo hlavu jako na talířku, takový měl u krku široký límec, a tamhle, lele, kominík!

Dcerky mají oči na stopkách – smějí se – jak by ne, vždyť teď vidí žida s rancem, jak se šťuchá se židovkouv kole. A aby lépe viděly, rozhodly se, že jedna druhou podrží. Nejdřív musila Málinka podržet Gabru, která se vyškrala na okenní římsu, a když se dost vynadívala – posadila si Málinku na záda. Teď vidí Málinka i maminku, jak sedí u stolu a usmívá se. Snad ne na Málinku?

„Čerti sa tam melú – Gabro!“ směje se Málinka –

„Miminka zabalené v peřínkách chodíja,“ ukazuje Málinka na divy v sále.

„Saфра – ukaž,“ shazuje Málinku Gabra se zad – ale to Málinka se nějak zamotá a padá celou vahou na okno. Břínk – tabulka se sype rozbitá na zem. A už vybíhají lidé.

Dcerky se obě válejí na zemi, výrostci se rozutekli, a než se zvednou, už prší na ně celý déšť nadávek:

„To sú ony, co břínkly do okna, dareby dvě! Zatrackaní hažarti, ani v noci nedajú pokoja – co ste zač – komediantky jedny!“ Jakási babka zvedá koště a hned dcerky vyplácí. Dcerky si v pláči zastírají tváře a teprve, když slyší známý hlas –,„Pust'te mne, ať vidím, co jsou to za děti,“ – obě zvedají hlavičky – a hle – Macek vidí svoje dcerky a dcerky svého Macka.

„Fanúšku, Fanúšku,“ – padají mu obě kolem krku –,„zachraňte nás.“

„Kam vás sem čerti nesou,“ vítá je na bál učitel.

„My jsme šly – za maminkú,“ – vzlyká Málinka.

Však už se blíží i maminka. Vyšla také ven a poznala známé hlásky. Byla rozzlobena! Zas jí provedly ostudu i škodu! Šotci jsou to a ne děti! Hned je odvede domů spat! Ale nejdřív je vyplatí na místě. Beztak je svrbí kůže.

„Už jsme dostaly dost od bab,“ brání se Gabra mamince. A Fanouš se jich ujímá, a že jich vyplatit nedá.

Však dcerky se ho drží jako kleště a nechtějí jít domů s maminkou ani za nic. To tak, aby jim po cestě nalepcovala.

A tak Fanouš že si dovede dcerky domů sám. Jen jim ještě v kuchyni koupil párky, sodovku, koláče a už je odvádí.

„Sak na ryby, ten bál stál přece enom za to,“ – libuje si Gabra, hodujíc doma u stolu s Málínkou a Fanoušem, který jich neopustil. A aby se jim doma nestýskalo, pustil jim gramofon a pěkně si s nimi zatancoval.

Dělaly pěkný rámus! Musili vzbudit babičku, kdyby spala třeba na půdě. Přišla v nočním čepečku, všecka ulekaná, co se to děje. Když se vše dozvěděla, potřásla hlavičkou a že u dětí zůstane sama, jen aby si Fanoušek šel na bál. Ale ten nechtěl ani za nic. Říkal, že maškarní bály jsou pro „kočku“.

„No dyť,“ směje se Málínka, „šak ste Macek!“

Fanouš se smál, a že tedy půjde, ale až dcerky usnou. Tož honem do postýky! A za chvíli už spaly, jak by je do vody hodil. Inu, byly po bále.

Stěhování

Rok překlenul se nad štitenskou školou, zas byly prázdniny – Gabřiny poslední ve Štítné. Rodiče rozhodli. Gabra vyšla pátou obecnou a půjde na střední školu do Valašského Meziříčí. Najdou jí tam byt a Gabra pojedá na studie.

Tak jednoho dne počátkem prázdnin si zavolali milou Gabru a šetrně jí sdělovali:

„Gabruško, po prázdninách bude z tebe studentka. Dělej trochu vážnou a neboj se pořádku kolem božích muk jako divoch. Půjdeš z domova...“

„Co ste pravili?“ – ptá se nechápavě Gabra. „Kdože půjde z domova?“

„No, ty,“ – nejistě odpovídá maminka.

„Jak to?“ – mračí se Gabra. „Snád mňa nevyhodíte?“

„Ale kdepak. Půjdeš na gymnasium do Meziříčí – budeš bydlet v penzionátě.“

„Ani mňa nenapadne,“ – křičí plačky Gabra, „to vím, Málinku si pěkně necháte doma a mňa sa chcete zbavit. Ó, já ubohý odstrk! Rodiče mňa chcú vyhodit!“

Moudrá řeč byla s Gabrou marná. Ač jí říkali, že Málinka hned za dva roky přijde za ní, nebylo to nic platno. Dva roky! To bylo na Gabru moc dlouho. Zalezla si na půdu a nikdo ji nedostal po celý den dolů. Až v podvečer přišla všechna ušmouранá, vyhladovělá, pořádně se najedla a usnula.

Druhého dne už tak nevyváděla, ale hned po ránu vzala Málinku za ruku a vedla ji za tabuli ve třídě.

„Víš, že sa máme rozlúčit?“ – vyhrkla ze sebe, zdržujíc pláč. „Že prý mňa dajú na jakúsi cizú školu, a ty tu pěkně ostaneš – doma – u Járu.“

„Co pravíš?“ – vyhrkla Málinka. „Že ťa dajú na cizú školu? Svatá pan-pano!“ Na Málinku jdou zrovna mráskoty.

„A co já si tu bez tebe počnu?“ Málinka pláče, popadne sestru okolo krku, a že jí nikdy neopustí, i kdyby měla s ní utéci.

Utéci! Spásná myšlenka! Než by se rozloučily, raději spolu utekou. Však už jednou vandrovaly... Ale to to dopadlo! Inu, nejde utéci... Dcerky rokují, jak a co udělat, aby byly zase spolu. Když už studovat, tož spolu studovat – v jedné třídě.

„Víš, Málínko, esli mňa donutíja, abych sama jela na ty štúdijs, schválně jim dvakrát v první třídě búchnu a počkám na tebe. Potom budem študovat spolu. Obě v první třídě. Naschvál!“

„Já to tu dva roky bez tebe, Gabro, nevydržím, já sa utrápím, uschnu jak had na trní,“ – naříká Málínka.

Dcerky ne a ne nic vymyslet, jak to zařídit, aby byly pořád spolu. Chodily smutné se sklopenými hlavičkami a maminka se pro starost nemohla na ně ani podívat.

Jednoho dne pravila tatínkovi:

„Slyšíš, Jeníku, jak ty dcerky od sebe rozloučíme, tož myslím, že se utrápí obě dvě. Tak mně napadá, abychom se do Valašského Meziříčí odstěhovali celá rodina – do penze...“

Do penze! Tatínek se zarazil. Cítil, že se blíží doba, kdy bude muset navždy opustit školu, ale vážně o tom ještě neuvažoval. Je to tak smutné slovo – penze. Konec plodného života!

Ale což neudělal tatínek už dost? Vidí v duchu před sebou všechny obce, kde jako učitel i rádce občanů působil, vidí školy i dílo, které mimo školu vykonal – jeho péčí zalesněné stráně – založené mlékárny, elektrárnu, spořitelny, spolky a mnoho jiného. – Všude, kde působil, zanechával po sobě dobré památky. Dělal, co mohl. Vše vidí...

A pro své děti by neměl nyní času?

Tatínek přemýšlel. Chodil se svěšenou hlavou týden – dva! Když konečně zvedl hlavu a oči se mu vyjasnily, maminka viděla: tatínek je rozhodnut.

„Půjdeme do penze,“ – řekl pevně mamince ve chvíli samoty, „koujíme v Meziříčí hezký domek a děti i my budeme pořád spolu...“

Vkrátku se roznesla zpráva, že pan řídící chce do výslužby. Občané nechtěli uvěřit, že ztratí dobrého tatíčka Taubera. Tatínek však je všechny poroučel do ochrany a péče Mackovy.

„Budete tu míti mého zetě – Macka – ač není řídícím, bude váš, jako jsem byl já!“

A když i babička stěhování do Meziříčí schválila, tatínek zažádal o přeložení na odpočinek a brzo dětem sdělovali:

„Děti, do Meziříčí pojedeme všichni. – Do nového domova! Nebudeme se loučit!“

Dcerky si padly radostí okolo krku, a když jim Fanouš řekl, že do Štítné mohou k Mackovým jako domů, štěstí jejich bylo úplné. Macek bude ve Štítné – to budou o prázdninách zase u Járku! A už zas byly jaksepatří veselé, skotačily a hrály si jako jindy.

Prázdniny utekly rychleji než jindy, neboť se na škole děly nevídané věci. Všecky kouty maminka vyklízela, prohlížela a nalezené věci třídila: Dobré se vezme s sebou, a co už není právě nové nebo vyšlo z módy, rozdá se ještě ve Štítné.

Při takové práci dcerky se držely nejvíce doma. Třídily staré blůzy, střevíce, hrnce, tašky, starodávné lampy, a to byla nějaká zábava!

Když se odjezd už blížil, daly se dcerky do balení svých věcí. Připravily si na to několik šátků a dělaly rance.

Málinka měla v jednom ranci pět panen. Dvě byly zcela dobré a těm ostatním scházela sem tam noha nebo hlava – ale to nic. S panenkami se Málinka nerozloučí, ani s rozbitými ne. Potom zabalila haděrky na panny, nádobíčko, nábyteček a byla hotova.

Gabra balila s celým ohněm. V jednom ranci měla celou svou tajnou skryš se všemi kudlami, kaménky, provázky a střípky, v druhém sbírku brouků a ve třetím rakety, míčky, bubínek, grumle a obě svázaná polénka, panenku-mužského i se širáčkem.

Když už měly vše hotovo, vzaly rance do rukou, postavily se před maminku a že by už mohly jet.

Maminka na ně spustila:

„To víte, hlavní osoby, na vás právě čekáme. Balíte darebnosti, místo abyste je někomu darovaly.“

„To tak,“ – děsí se dcerky, „darovat takové krásné věci, ani za milion škopků dukátů ne!“

„Kdybyste raději pomohly tuhle skládat nádobí z kredence, to byste dobře udělaly!“ zlobí se na ně matka.

A to že by tedy pomohly. Dcerky opatrně ukládají do koutku své rance, a že budou balit nádobí.

Maminka jim to s radostí předala a jen je napomínala, aby nic nerozbily, a šla raději skládat postele a balit s dospělými dcerami velké věci.

Dcerky osaměly. Rozhlížely se po kuchyni.

„Víš, že to stěhování je pěkná věc?“ míní Gabra. Líbí se jí zabalený stůl obrácený vzhůru nohama, zajímají ji židle svázané k sobě a rance peřin, i holé zdi, vše prohlíží a libuje si:

„To sa u nás dějů divy!“

Málinka pohazuje tabulovou postel, a že to krycí prkno je postaveno šikmo ke zdi, dá se po něm pěkně vozit. Dcerky jezdí po prkně o sto šest. A zas se ulebedily v obráceném stole a zas jukají ze židlí. Pak si přes stoličku položily žehlicí desku a houpaly se vesele nahoru dolů, nahoru dolů.

A teď že si budú hrát na schovávanou. Málinka zalezla do rance s peřinami a Gabra přímo do kredence. Pak hádaly, křičely na sebe, kde jsou? Gabra to ihned uhádla, ale Málinka ne a ne. Bodejť taky ano! Gabra si přiklopila ústa prázdným plechovým hrnkem a křičela dutým hlasem do hrnku:

„Prorokovali proroci,
že bude tma v noci,
a po dešti bláto!

A že Málinka Gabru nenajde! trú – trú!“

Opravdu – Málinka nemůže Gabru najít a křičí, že se bojí. Gabra prý volá jako z hrobu. To se Gabra nasmála!

Vystrčila na Málinku hlavu a hú – a pak se smály obě dvě. Že jim bylo veselo, vzpomněly si, že by se mohly trošku pohoupat na dvířkách od kredence.

Tož každá hup! na dvířka a húpy, húpy – l'udé hlupí takto sa to húpy-húpy – pěkně húpy – a najednou prásk! – bác! třesk! třesk! a kredenc letí, padá na dcerky a všechno nádobí je zasypává... Maminka vedle v pokoji vykřikne a letí do kuchyně. V hrůze sepne ruce:

„Pane na nebi! Kde jsou dcerky?!“ A hle – těm vykukují zpod kredence jen hlavy s vykulenýma očima.

Přiběhne Macek, tatínek, babička a obě starší sestry, Všichni pomáhají a ve chvílce osvobozují malé dcerky.

„Nebojte se, dcerečky moje, nic vám neudělám – jenom buďte živé, všechno vám odpustím,“ – nařká maminka, a klečíc u nich ofukuje jim hlavy.

Gabra už mrká očima a když jsou obě postaveny na nohy – mohou udělat i pár kroků. A honem na vzduch!

Však toho moc potřebovaly. Líčka měly dcerky smrtelně bledá, nosy rudé, natlučené a chvěly se jako osiky. Když se nadýchaly vzduchu a viděly, že maminka se nehněvá, ba – tolik nad nimi nařká a zaklíná je, aby se vzpamatovaly, tož se pomalu usmívají a že se jen hrozně lekly.

Právě přichází Struhař, prý pomoci balit nebo nakládat. Jak vidí dcerky a slyší, co se stalo, běží k nim, popadne je, a honem s nimi do chlívků. Tam že se teprve hned vzpamatují! Jak děti pošimral v nose čpavý vzduch, kýchají, a že jim už načisto nic není. Všichni jsou rádi a Struhař se nabízí, že dcerky bude opatrovat. Maminka byla ráda! Však už jde odhadnout škodu, jakou jí dcerky převrhnutím kredence způsobily.

A tam nad tou spouští stojí babička, drží v ruce svůj puntíčkový hrneček a povídá:

„Nic si z toho, Málínko, nedělejte, aspoň nemusíte balit. Všecko – do jednoho kousku – je rozbité, zůstal jen můj hrníček na kávu a ještě bez ouška.“

Maminka sepne ruce, ale pak říká:

„Ať, ať si, jen když těm dcerkám se nic vážného nestalo! Nádobí nemá duši.“

Když babička říká, že mamince koupí všechno nádobí nové – však že začínají vlastně novou domácnost – maminka se uklidňuje zcela a smetá koštětem střepu na jednu hromádku.

Dcerky se zatím procházejí se Struhařem kolem Járku. A ač mají obě natlučené nosy jako brambory, nic si z toho nedělají. Poroučejí kostelníkovi v ochranu kdeco všecko.

Gabra hlavně ryby, raky, aby jim sem tam Struhař hodil kousek chleba a Málinka zas, aby dával na jaře pan kostelmajstr pozor, až bude velká voda, a pěkně vytahoval z vody všecka kořata nebo štěňata.

„Všecko tak udělám – stakra do teho,“ – buší se v prsa Struhař –, „a od učilejška ináč vodu ani do křtitelnice nedám než z Járku!“

Vtom hrčí povozy a Struhař vidí, že musí jít nakládat. Dcerky jdou s ním, každá si vezme kus chleba a zase k Járku. Zatím co nakládají na vůz nábytek, dcerky kolem potůčku drobí chleba rybám a loučí se s nimi. A pak běží na zahradu, všecky stromečky pohladí, v altánku posedí a pak se zaboří do měkké travičky. Bude jim tak hezky i v Meziříčí?

Málinka povídá:

„Nemyslíš, Gabro, že bysme mohly na cestu obléct svátečně aj kocúra?“

„Ó, to že je dobrý nápad!“ – Běžely domů, vzaly kocoura s pece, Málinka rozbalila ranec s hadérkami a hajdy znovu na zahradu.

Tam na travičce oblékaly kocoura. Na hlavu mu daly červený čepec, oblekly strakatou sukni s kšandičkami, obuly bačkorky a kocour byl v minutě jako karkulka. Ale najednou se mu to v hlavě rozleželo, zamňoukal, a fr! – už byl ten tam!

Dcerky se zklamaně za ním dívaly, ale vtom už maminka volá: „Dcerky, oblékat – do svátečních šatů, kočár i bryčka jsou tady!“

Povozy měly odvézti rodinu řídících do Brumova, tam se rozloučí se stařenkou a tetou Annou. Ráno pak nastoupí cestu přes Klobouky a Vsetín do Valašského Meziříčí.

Dcerky vyskočily, zhluboka si vzdychly a „sbohem – sbohem!“ – volaly na všecky strany.

A už byly ve škole. Maminka je chutě obléká a za chvíli nastupují všichni do povozů.

Do kočáru usedá babička, tatínek, Ludva a tklivě se se všemi loučili. Kolem rodiny řídících bylo lidí z celé vesnice a kdekoho maminka obdarovala. Tam dala šaty, sukně nebo lampu, tácky a nejvíce toho dostal Struhař: Celé šaty po tatínkovi, moc pěkných kravat a bílý panama klobouk. Ten byl rád!

Do bryčky, kterou půjčil pan farář i s kobyloou, usedá maminka, Gabra, Málinka a plno ranců.

A hle – do bryčky se také honem hrnuli i psi Rón a Šohaj.

„Co ještě?“ křičí maminka, „nevidíte, že je nás plno a co máme ranců?“

Tož se psi olízli a nastoupili cestu pěšky za vozem.

„Kocúr, lele kocúr,“ křičí Málinka.

Opravdu! K bryčce spěchá kocour Macek v červené čepici a strakaté sukni. Jen bačkorky ztratil. Všichni se smáli. Málem by tu zůstal – zapomnělo se na něho. Ale Málinka svého kocourka popadne, přitiskne k srdci a usedá s ním vedle své maminky. Tož už byli všichni. Začali se srdečně loučit se všemi, a hlavně s učitelem Mackem.

Kde že je ten Macek? A jé, už běží. Copak nese?

Inu, veliký škopek a velký ručník – na slzy!

Málinka se smála a honem – aby se i Gabra podívala. Kdepak zůstala?

„A – stakra do toho, kde máme Gabru?“ – dívá se Struhař na prázdné místo na kozlíku.

Ta zatím použila dojemné chvíle loučení a byla ta tam.

„Gabro – Gabruško,“ – volají všichni.

„Tady su,“ – ozývá se odněkud Gabra. „Počkejte na mňa minutku, já su v Járku! Chytám pulca, mosím si přecaj udělat v meziříčskej Bečvě štítenskú násadu!“

Skutečně honila jednoho divokého pulce, až ho konečně chytila.

A tož, když Gabra dělala tak důležitou věc, počkali na ni. Však už kráčela pomaloučku i se skleničkou plnou vody, v níž se proháněl mrštný pulec.

A jak všichni usedli, Struhař zamlaskal, psi vykročili a mělo se jeti.

Co to? Kobyla nechce zabrat.

„Zase jankuje!“ smějí se dcery.

„I stakra do toho,“ – vzpomíná si Struhař – „já jsem zapomněl zpívat.“

Inu, byl celý nějak dojatý a zapomněl na zvyky jankovité kobyly.

A jak spustil známou notu:

„Všecí l'udé poviedajú,“ – kobyla zabrala, spokojeně zařehkala a dcery – Gabra a Málinka – vyjely s rodiči vstříc novému životu...

Konec

Slovníček nářečních výrazů

Ancifór – antikrist

August od komedie – šašek

Cérečka – děvčátko

Cergulát – druh uzeniny, vuřt; koňský salám

Čagan – hůl opatřená sekyrkou, též zahnutá, chodecká hůl

Čertinec – bylina

Fárovat – vozit se, jet

Fiónek – kujón, mazaný člověk

Flacit – fláknout, bacit, bouchnout na zem

Flanda – plandavý, volný kabát, kazajka

Gombíček – knoflíček

Grumle – hudební drnkací nástroj, má kovový jazýček, na který se fouká a prstem drnká

Hadrlump – velký lotr, lump

Halabaňa – ledabylá, nespolehlivá, nepořádná osoba

Halabrán – velký člověk, neotesanec

Hapatéka – lékárna, apatyka

Három fárom – bezcílně, jen tak

Haštvan – pobuda

Hažart – harant, nezvedené děcko

Hen – támhle

Henkaj – tady, tam

Hrča – boule, opuchlina

Hudrmanice – brepta, brebentilka

Hůrový – vedoucí na půdu

Hýp – skok, skákat

Ingršpír – kolotoč

Intráda – krátká fanfárová skladba k zahájení slavnosti

Junda – legrace

Klátek – cukrovinka, sladký špalík
Křivák – dětská hra
Kucmoch – placka z brambor a mouky, bramborák
Lajblík – krátký kabátek nebo vesta z černého sukna nebo sametu
Léci – rychle běžet, utíkat, „letět“
Listrový – vyrobený z lehké lesklé tkaniny
Machometl – nerozuma, popleta
Másnice – máselnice
Nalepcovat – zpohlavkovat
Naozajsky – opravdu, skutečně
Necigánit – nelhat, nevymýšlet si
Nehaňba – neslušný člověk
Neodeplený – neodbytný, vlezlý
Nesrsta – svárlivý člověk, hrubec
Nezdoba – neplecha, nezbeda
Odzemek – mužský lidový tanec
Ogar – kluk, chlapec
Oplan – zlý, ničemný člověk, budižkničemu
Oprubovat – zkusit
Pagáž – pakáž
Pápení – chmýří, pápěří
Pepřek – červená pálivá paprika
Perendit – pelášit, hnát se
Pestvo – žertovný kousek, šibalství
Pinkl – cestovní vak, ranec
Pištka – klobouk
Pl'pák – vysoký plstěný klobouk z Valašska
Plstka – vysoký plstěný klobouk z Valašska
Podarebně – nadarmo, zbytečně
Pompand'úrka – pompadurka, dámská taštička
Pútec – pěšinka ve vlasech
Sendit – snít, zdát se
Spat'úchat – sníst

Stakra – sakra
Šcúr – ještěrka
Škarbal – škrpál
Škvrkat – hrkat, drnčet, skřehotat
Šlajer – závoj
Šlep – vlečka
Špata – špatný člověk, ohava
Št'úr – ještěrka, čolek, mlok
Šupka – slupka
Šúrat – šoupat, šourat
Trckat – jít pomalu
Trtoliš – hlupák
Trúbel – trumbera
Tulifojt – nadávka
Umoulaný – urousaný, upatlaný
Uščuřovat – ušklíbat
Uškňůřenci – škaredové, falešníci
Včil – nyní
Vylepcovat – napohlavkovat
Vyščeřovat – pošklebovat
Začestovat – přísahat
Zadrendit – zadováďet
Zapackovat – klopýtnout
Zaškňůřit – zachmuřit, zaškaredit
Zatočit mlýnek – hra s provázkem, přebírání
Zatrackaný – zatracený, zpropadený
Zbl'knút – zemřít
Zemňák – brambora
Zhongat – zhoupnout
Žbluňa – hlupák, trdlo

Amálie Kutinová
Gabra a Málinka, povedené dcerky
1. díl

Edice Literatura pro děti
Obálka Eva Kotlandová
Redakce Jaroslava Bednářová

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.0 z 26. 3. 2018

ISBN 978-80-7587-546-4 (epub)
ISBN 978-80-7587-547-1 (pdf)
ISBN 978-80-7587-548-8 (prc)
ISBN 978-80-7587-549-5 (html)